

Decizii de admitere a recursului în interesul legii și pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, pronunțate de către Înalta Curte de Casație și Justiție în materie penală, în anul 2017

Monica NEAGU
Mariana COJOCARU
experți
Consiliul Legislativ

În publicația *Buletin de informare legislativă* nr. 1/2017 și 2/2017 am prezentat, pe scurt, deciziile de admitere a recursului în interesul legii și pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în anul 2016, în materie penală și civilă.

După cum am menționat anterior, recursul în interesul legii și sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept reprezintă două instituții procesuale relevante pentru dezvoltarea unitară a jurisprudenței, deciziile de admitere adoptate de instanța supremă în aceste situații fiind obligatorii pentru instanțe.

Continuăm să prezentăm, prin această informare, seria deciziilor de admitere a recursului în interesul legii, privitoare la aspecte ce țin de legea penală, precum și a deciziilor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în cursul anului 2017. În perioada de referință, Înalta Curte de Casație și Justiție a pronunțat 21 decizii de admitere a recursului în interesul legii, dintre care 7 se referă la aspecte ce țin de legea penală, și 15 decizii pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

I. Decizii de admitere a recursului în interesul legii

Decizia nr. 3 din 6 martie 2017¹

Înalta Curte de Casație și Justiție a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de Colegiul

de conducere al Curții de Apel Cluj privind modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 324 alin. (1) pct. 3 teza a doua din Codul de procedură civilă de la 1865 cu privire la momentul de la care începe să curgă termenul de revizuire.

Instanța supremă a admis recursul în interesul legii și, în interpretarea unitară a dispozițiilor art. 324 alin. (1) pct. 3 teza a doua din Codul de procedură civilă de la 1865, a stabilit că momentul de la care începe să curgă termenul de revizuire de o lună îl constituie data la care partea a luat cunoștință, în orice mod, de împrejurările pentru care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală.

Această dată nu poate depăși intervalul de 3 ani de la data producerii împrejurărilor sus-menționate.

Decizia nr. 4 din 20 martie 2017²

Recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a avut ca obiect *interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 378 alin. (1) lit. c) din Codul penal, în ipoteza săvârșirii infracțiunii de abandon de familie prin neplata, cu rea-credință, timp de trei luni, a pensiei de întreținere datorată mai multor persoane și stabilită printr-o singură hotărâre judecătorească.*

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii și a stabilit că, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 378 alin. (1) lit. c)

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 245 din 10 aprilie 2017.

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 360 din 16 mai 2017.

din Codul penal, infracțiunea de abandon de familie săvârșită prin neplata, cu rea-credință, timp de trei luni, a pensiei de întreținere, instituită printr-o singură hotărâre judecătorească în favoarea mai multor persoane, constituie o infracțiune unică continuă.

Decizia nr. 5 din 20 martie 2017³

Înalta Curte de Casație și Justiție a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție vizând *interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 485 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală privind respingerea acordului de recunoaștere a vinovăției, în ipoteza în care consimțământul valabil exprimat de inculpat în faza de urmărire penală pentru încheierea acestuia este retras în fața instanței de judecată.*

Instanța supremă a admis recursul în interesul legii și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 485 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală, a stabilit că retragerea de către inculpat, în fața instanței de judecată, a consimțământului valabil exprimat în cursul urmăririi penale, în condițiile art. 482 lit. g) din Codul de procedură penală, nu constituie temei pentru respingerea acordului de recunoaștere a vinovăției.

Decizie nr. 13 din 3 iulie 2017⁴

Înalta Curte de Casație și Justiție a luat în examinare recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș privind *interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 469 alin. (3) din Codul de procedură penală, în sensul stabilirii fazei de la care se reia procesul penal, în urma admiterii cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate.*

Soluționând respectiva solicitare, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 469 alin. (3) din Codul de procedură penală, a stabilit că, în urma admiterii cererii de redeschidere a procesului penal pentru persoanele condamnate judecate în lipsă, cauza se reia din faza judecării în primă instanță.

³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 375 din 19 mai 2017.

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 735 din 13 septembrie 2017.

Decizia nr. 14 din 18 septembrie 2017⁵

Înalta Curte de Casație și Justiție a luat în examinare sesizarea Colegiului de conducere al Curții de Apel București vizând *interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 56 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare.*

Admițând recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel București, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că în interpretarea dispozițiilor art. 56 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare, judecătorul de supraveghere a privării de libertate din cadrul penitenciarului a căruia administrație a dispus măsuri pretins a fi îngădit exercitarea drepturilor persoanei condamnate este competent să soluționeze pe fond plângerea formulată, chiar dacă ulterior aceasta a fost transferată definitiv sau temporar.

Decizia nr. 15 din 18 septembrie 2017⁶

Recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Timișoara a avut ca obiect *solicitarea de interpretare a sintagmei „stabilirea caracterului nelegal al arestării preventive” din cuprinsul art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală.*

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Timișoara și, în consecință, a stabilit că în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate trebuie să fie constatat explicit prin actele jurisdicționale prevăzute în cuprinsul acestuia. Hotărârea judecătorească de achitare, prin ea însăși, nu poate constitui temei al stabilirii caracterului nelegal al măsurii privative de libertate.

Decizia nr. 19 din 16 octombrie 2017⁷

Înalta Curte de Casație și Justiție a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de Curtea

⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 908 din 20 noiembrie 2017.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 946 din 29 noiembrie 2017.

⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 953 din 4 decembrie 2017.

de Apel Braşov vizând obligativitatea luării măsurilor asigurătorii în cauzele penale aflate în cursul judecăţii, atunci când din verificările efectuate a rezultat că inculpatul nu are niciun bun în proprietate.

Instanţa supremă a admis recursul în interesul legii şi, în consecinţă, a stabilit că atunci când se instituie măsuri asigurătorii în procesul penal nu este necesar să se indice sau să se dovedească ori să se individualizeze bunurile asupra cărora se înfiinţează măsura asigurătorie.

Decizia nr. 20 din 16 octombrie 2017⁸

Recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Târgu Mureş a avut ca obiect *interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, în sensul stabilirii modalităţii de calcul al termenului de 5 zile în care propunerea de prelungire a arestării preventive se depune la judecătorul de drepturi şi libertăţi, respectiv dacă aceasta este cea prevăzută de dispoziţiile art. 269 alin. (2) şi (4) din Codul de procedură penală sau cea prevăzută de dispoziţiile art. 271 din Codul de procedură penală.*

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a admis recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curţii de Apel Târgu Mureş şi a stabilit că, în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală, termenul de 5 zile prevăzut de art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală se calculează potrivit art. 269 alin. (1), (2) şi (4) din Codul de procedură penală.

Decizia nr. 21 din 6 noiembrie 2017⁹

Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a luat în examinare sesizarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie cu privire la *încadrarea juridică a faptei de evidenţiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operaţiuni reale ori evidenţierea altor operaţiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale şi chitanţe de plată întocmite în fals în numele unor societăţi comerciale care nu recunosc tranzacţiile sau care au avut în perioada funcţionării comportamentul fiscal asemănător societăţilor comerciale tip „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale; respectiv cu privire la raportul*

dintre infracţiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea şi combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare şi infracţiunile de fals în înscrieri sub semnătură privată şi uz de fals, prevăzute de art. 322 şi art. 323 din Codul penal.

Instanţa supremă a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie şi, în interpretarea şi aplicarea unitară a dispoziţiilor vizând încadrarea juridică a faptei de evidenţiere, în actele contabile sau în alte documente legale, a cheltuielilor care nu au la bază operaţiuni reale ori evidenţierea altor operaţiuni fictive, în ipoteza înregistrării unor facturi fiscale şi chitanţe de plată întocmite în fals în numele unor societăţi comerciale care nu recunosc tranzacţiile sau care au avut în perioada funcţionării comportamentul fiscal asemănător societăţilor comerciale „fantomă”, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale; raportul dintre infracţiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 şi infracţiunile de fals în înscrieri sub semnătură privată/uz de fals prevăzute de art. 322 şi art. 323 din Codul penal, a stabilit că: fapta de evidenţiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operaţiuni reale ori evidenţierea altor operaţiuni fictive, prin folosirea de facturi şi chitanţe fiscale falsificate, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligaţiilor fiscale, constituie infracţiunea de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea şi combaterea evaziunii fiscale.

II. Decizii privind dezlegarea unor chestiuni de drept

Decizia nr. 2 din 25 ianuarie 2017¹⁰

Sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie a avut ca obiect solicitarea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: *„dacă în interpretarea şi aplicarea formei agravate prevăzute de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea şi sancţionarea faptelor de corupţie (forma în vigoare anterior anului 2014) este suficient ca făptuitorul să aibă ca atribuţii de serviciu constatarea ori sancţionarea contravenţiilor indiferent dacă infracţiunea de luare de mită nu are legătură cu atribuţiile de serviciu privind constatarea sau sancţionarea contravenţiilor sau reţinerea formei agravate este condiţionată de*

⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 904 din 17 noiembrie 2017.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1024 din 27 decembrie 2017.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 135 din 22 februarie 2017.

săvârșirea infracțiunii de luare de mită în legătură cu atribuțiile de serviciu privind constatarea sau sancționarea contravențiilor”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că dispozițiile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (forma în vigoare anterior anului 2014) se aplică doar în ipoteza în care infracțiunea de luare de mită a fost săvârșită de făptuitor în legătură cu atribuțiile de serviciu ale acestuia privind constatarea sau sancționarea contravențiilor.

Decizia nr. 3 din 28 februarie 2017¹¹

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei probleme de drept: „atunci când o persoană comite, în aceeași împrejurare, una sau mai multe acțiuni care pot constitui elementul material conform enumerării din art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, având ca obiect material mai multe categorii de droguri, prevăzute în tabele diferite (de risc și de mare risc), ne aflăm în prezența unui concurs de infracțiuni prevăzut de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 și art. 2 alin. (2) din aceeași lege cu aplicarea art. 38 din Codul penal sau a unei unități legale de infracțiuni sub forma infracțiunii continue, prevăzute de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 cu aplicarea art. 35 alin. (1) din Codul penal, ori a infracțiunii complexe prevăzute de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 cu aplicarea art. 35 alin. (2) din Codul penal”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că în interpretarea dispozițiilor art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în alineatul (1) al acestui articol, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din același act normativ.

Decizia nr. 6 din 28 februarie 2017¹²

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de

drept: „Interpretarea dispozițiilor art. 253¹ din Codul penal din 1969, în sensul de a lămuri dacă intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015 [prin care s-a constatat că sintagma „raporturi comerciale” din cuprinsul dispozițiilor art. 301 alin. (1) din Codul penal este neconstituțională], fiind dezincriminată, fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a realizat, direct sau indirect, un folos material pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale în sensul art. 253¹ din Codul penal din 1969, în situația în care atât actul sau decizia funcționarului public, cât și raporturile comerciale cu beneficiarul au avut loc anterior datei de 1.10.2011 când a intrat în vigoare Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, când noțiunea de „raport comercial” avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, cum s-a stabilit în paragraful 20 din Decizia Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, fiind dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale.

Decizia nr. 7 din 15 martie 2017¹³

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „dacă, în aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă postexecutorie se are în vedere ca prim termen al recidivei pedeapsa stabilită prin cumul, potrivit art. 83 din Codul penal din 1969 (art. 96 raportat la art. 43 din Codul penal), sau pedepsele componente ale pluralității de infracțiuni constatate”.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 13 aprilie 2017.

¹² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 284 din 24 aprilie 2017.

¹³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 269 din 18 aprilie 2017.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că în aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă postexecutorie se are în vedere, ca prim termen al recidivei, pedeapsa stabilită prin cumul, potrivit art. 83 din Codul penal anterior (art. 96 raportat la art. 43 din Codul penal).

Decizia nr. 8 din 15 martie 2017¹⁴

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „*dacă în sensul legii penale, profesorul din învățământul preuniversitar de stat este funcționar public în accepțiunea art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal sau în accepțiunea art. 175 alin. (2) din Codul penal*”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că profesorul din învățământul preuniversitar de stat are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal.

Decizia nr. 9 din 15 martie 2017¹⁵

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „*dacă art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005, în forma în vigoare până la data 1 februarie 2014, reglementează o cauză de nepedepsire/reducere a limitelor de pedeapsă cu caracter real sau personal*”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea și a stabilit că dispozițiile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005, în forma în vigoare până la data 1 februarie 2014, reglementează o cauză de nepedepsire/reducere a limitelor de pedeapsă cu caracter personal.

Decizia nr. 10 din 29 martie 2017¹⁶

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „*Dacă în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare, după admiterea în principiu a acesteia, poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța*

de apel a dezbătut și analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal, pentru care existau probe la dosar”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că în interpretarea dispozițiilor art. 426 lit. b) din Codul de procedură penală, instanța care soluționează contestația în anulare nu poate reanaliza o cauză de încetare a procesului penal, în cazul în care instanța de apel a dezbătut și a analizat incidența cauzei de încetare a procesului penal.

Decizia nr. 11 din 12 aprilie 2017¹⁷

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „*în ce măsură tractorul agricol sau forestier condus pe drumurile publice devine asimilat autovehiculului, iar conducerea pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier neînregistrat, potrivit legii, sau de către o persoană care nu posedă permis de conducere întrunește condițiile de tipicitate a infracțiunilor prevăzute de art. 334 alin. (1) din Codul penal, respectiv art. 335 alin. (1) din Codul penal*”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea și a stabilit că, „în interpretarea noțiunii de «autovehicul», prevăzută de art. 334 alin. (1) din Codul penal și art. 335 alin. (1) din Codul penal, raportat la art. 6 pct. 6 și pct. 30 din O.U.G. nr. 195/2002, modificată și completată prin O.G. nr. 21/26.08.2014, conducerea pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier neînmatriculat/neînregistrat potrivit legii sau de către o persoană care nu posedă permis de conducere nu întrunește condițiile de tipicitate ale infracțiunilor prevăzute de art. 334 alin. (1) din Codul penal, respectiv de art. 335 alin. (1) din Codul penal”.

Decizia nr. 13 din 25 aprilie 2017¹⁸

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „*Dacă instituția aplicării legii penale mai favorabile reglementată de art. 6 din Codul penal este incidentă sau nu în situația în care legea penală mai favorabilă a intervenit după liberarea condiționată din executarea pedepsei, iar ulterior modificării legislative restul de pedeapsă rămas neexecutat a fost revocat printr-o altă hotărâre de condamnare,*

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 25 aprilie 2017.

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 346 din 11 mai 2017.

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 392 din 25 mai 2017.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 479 din 26 iunie 2017.

¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 464 din 21 iunie 2017.

rămasă definitivă, prin care nu s-a făcut aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că dispozițiile art. 6 din Codul penal sunt incidente în ipoteza în care legea penală mai favorabilă a intervenit după liberarea condiționată a persoanei condamnate, iar ulterior s-a dispus executarea restului de pedeapsă, printr-o nouă hotărâre definitivă de condamnare, prin care instanța nu s-a pronunțat cu privire la aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei.

Decizia nr. 15 din 25 aprilie 2017¹⁹

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept „dacă acțiunea unică continuă de transport a drogurilor de risc/mare risc, pe teritoriul altui stat și ulterior pe teritoriul României, poate constitui elementul material al infracțiunilor prevăzute de art. 2 și 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, în concurs ideal, sau infracțiunea unică prevăzută de art. 3 din aceeași lege”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că „în interpretarea dispozițiilor art. 2 și art. 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, acțiunea unică continuă de transport al drogurilor pe teritoriul unui stat străin și pe teritoriul României, fără drept, întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute în art. 2 din Legea nr. 143/2000, cât și elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute în art. 3 din același act normativ, în concurs formal (ideal)”.

Decizia nr. 18 din 30 mai 2017²⁰

Obiectul acestei decizii a constat în solicitarea pronunțării de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „dacă, în sensul legii penale, funcționarul bancar, angajat al unei societăți bancare cu capital integral privat, autorizată și aflată sub supravegherea Băncii Naționale a României, este sau nu funcționar public, în accepțiunea art. 175 alin. (2) din Codul penal”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că, „în sensul legii penale, funcționarul bancar, angajat al unei societăți bancare cu capital integral privat, autorizată și aflată sub supravegherea Băncii Naționale a României, este funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (2) din Codul penal”.

Decizia nr. 23 din 19 septembrie 2017²¹

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „dacă în interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală, concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală și, în caz afirmativ, suma ce face obiectul confiscării este reprezentată de valoarea totală a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale sau de valoarea prejudiciului cauzat bugetului de stat ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că „în interpretarea dispozițiilor art. 33 din Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor și art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale în ipoteza concursului de infracțiuni dintre infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare a banilor nu se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a sumelor de bani ce au făcut obiectul infracțiunii de spălare a banilor și care provin din săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând obligații fiscale datorate statului ca urmare a săvârșirii infracțiunii de evaziune fiscală”.

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 369 din 18 mai 2017.

²⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 545 din 11 iulie 2017.

²¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 878 din 8 noiembrie 2017.

Decizia nr. 24 din 19 septembrie 2017²²

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept vizând modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 83 alin. (1) lit. b) din Codul penal și art. 88 alin. (3) din Codul penal, respectiv dacă „în ipoteza săvârșirii unei noi infracțiuni intenționate în termenul de supraveghere al amânării aplicării unei pedepse este obligatorie dispunerea condamnării pentru noua infracțiune ori se poate dispune din nou amânarea aplicării pedepsei pentru aceasta, fără revocarea amânării aplicării pedepsei anterioare”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că „în ipoteza săvârșirii unei noi infracțiuni intenționate în termenul de supraveghere al amânării aplicării unei pedepse, atât pronunțarea soluției de condamnare pentru noua infracțiune, cât și revocarea amânării aplicării pedepsei anterioare sunt obligatorii”.

Decizia nr. 25 din 3 octombrie 2017²³

Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut ca obiect solicitarea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept „dacă acțiunile enumerate în art. 9 lit. b) și c) din Legea nr. 241/2005 reprezintă modalități normative distincte de săvârșire a infracțiunii de evaziune fiscală sau variante alternative ale elementului material al infracțiunii unice de evaziune fiscală”.

Înalta Curte de Casație și Justiție a admis sesizarea, stabilind că „acțiunile și inacțiunile enunțate în art. 9 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, care se referă la aceeași societate comercială, reprezintă variante alternative de săvârșire a faptei, constituind o infracțiune unică de evaziune fiscală prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. b) și c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale”.

²² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 860 din 1 noiembrie 2017.

²³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 936 din 28 noiembrie 2017.

Considerații privind instituția derogării în perioada legislativă aferentă anului 2017

Alina-Iuliana ȘTEFAN

expert

Consiliul Legislativ

Prezentul studiu este o continuare a celui intitulat *Considerații privind instituția derogării în perioada legislativă 2015-2016*, publicat în *Buletin de informare legislativă* nr. 4/2016¹, fiind, de asemenea, realizat de către Secția de evidență oficială a legislației și documentare – Sectorul de evidență oficială a legislației și de elaborare a Repertoriului legislației României, din cadrul Consiliului Legislativ.

Cu acest prilej, vom examina actele normative publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2017, vom evidenția actele normative care conțin dispoziții derogatorii și pe cele de la care s-a derogat cel mai frecvent în perioada amintită, făcând comparație cu aceeași perioadă a anului 2016. Totodată, vom exemplifica utilizarea improprie a acestui eveniment legislativ, din prisma exigențelor de tehnică legislativă și vom face propuneri pentru îmbunătățirea calității dispozițiilor legale. În secundar, vom analiza efectele normei derogatorii față de dispozițiile penale la care se raportează și vom formula concluzii.

Pentru realizarea prezentului studiu, au fost avute în vedere toate actele normative care au fost avizate în fază de proiect de către Consiliul Legislativ (legi, ordonanțe, ordonanțe de urgență și hotărâri ale Guvernului), atribuit înfăptuit potrivit *Constituției României*, republicată, a *Legii nr. 73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ*, republicată, cu modificările și completările ulterioare și a *Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative*, republicată, cu modificările și completările ulterioare, după cum am arătat în studiul anterior.

I. SITUAȚIA STATISTICĂ A NORMEI DEROGATORII, AFERENTĂ ANULUI 2017

Analizând tabelul actelor normative publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, în anul 2017, se observă faptul că, similar anului 2016, în continuare s-a apelat la instituția derogării ca procedeu legislativ care să exprime soluții speciale, cu abatere de la norma generală în materie, care sunt aplicabile unor situații juridice restrânse sau chiar singulare.

	2016		2017	
	Total acte	Acte care conțin norme derogatorii	Total acte	Acte care conțin norme derogatorii
Legi	249	22	275	25
Ordonanțe de urgență ale Guvernului	98	27	116	30
Ordonanțe ale Guvernului	27	3	30	5
Hotărâri ale Guvernului	482	13	412	24
TOTAL	856	65	833	84

Din punct de vedere statistic, pentru anul 2017, remarcăm o **situație ușor diferită** față de aceeași perioadă a anului 2016. În primul rând, așa cum rezultă din acest tabel, față de anul 2016, în anul 2017 s-a înregistrat o scădere, cu cca. **trei procente**, a numărului de acte normative publicate în perioada supusă analizei. În al doilea rând, concomitent s-a

înregistrat o creștere a numărului de acte la care s-a aplicat procedeu legislativ al derogării, cu **două procente** (la 10%, față de 8% în anul 2016). Nici de această dată, la calculele statistice realizate, în totalul actelor normative nu sunt cuprinse cele care aprobă/ratifică acte internaționale.

În ceea ce privește vechimea actelor de la dispozițiile cărora s-a derogat, aceasta se situează între anul 1990 al publicării lor și 2017, cu precădere

¹ www.clr.ro/eBuletin/4_2016/Buletin_4_2016.pdf.

derogând de la acte mai vechi de 10 ani de la perioada supusă analizei.

Nu ne putem pronunța asupra oportunității soluțiilor legislative adoptate în toate aceste acte normative însă, faptul că s-a înregistrat o creștere a frecvenței normelor de derogare de la norme generale ale diverselor materii supuse legiferării, ne formează convingerea că, deseori, nu au fost găsite resursele suficiente în cadrul legal general existent, pentru a da naștere unor noi situații juridice, fără a apela la utilizarea acestui procedeu legislativ.

II. NORMA DE DEROGARE ÎN PROCESUL DE ELABORARE A PROIECTELOR DE ACTE NORMATIVE

Referitor la tema principală a actualului studiu, aceasta nu poate fi separată de contextul socio-politic diferit, în perioada supusă analizei, față de aceeași perioadă a anului 2016 și ne referim la finalizarea unui proces electoral în luna decembrie a acestui an și crearea unei noi configurații politice la nivelul Parlamentului și al Guvernului României, începând cu luna ianuarie 2017. Această stare de fapt se

reflectă și în activitatea legislativă a acestor instituții, a priorităților avute în vedere pentru punerea în aplicare a Programului de guvernare 2017-2020.

Astfel, pentru soluționarea unor noi situații juridice, diferite față de norma generală, în perioada care ne interesează s-a apelat deseori la normele derogatorii. Asemănător anului 2016 analizat, cele mai multe dintre acestea au fost realizate astfel:

a) De la prevederile **Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor**, cu modificările și completările ulterioare, se derogă, cu titlu exemplificativ, prin următoarele acte:

– Legea nr. 16/2017 privind detașarea salariaților în cadrul prestării de servicii transnaționale²

– Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață³

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2017 privind modificarea și completarea Legii nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie și pentru modificarea unor acte normative⁴.

Din tabelul următor, se observă faptul că, de la O.G. nr. 2/2001 se prevăd 15 norme derogatorii într-un număr total de 9 acte normative, astfel:

Anul	Legi	Ordonanțe de urgență	Ordonanțe	Hotărâri ale Guvernului
2017	6 acte/9 norme	2 acte/5 norme	1 act/1 normă	–

Din analiza acestor acte normative, reiese faptul că, asemănător anului 2016, și în anul 2017, s-a derogat frecvent de la dispozițiile art. 8 alin. (2) din ordonanță, care stabilește contravențiile sancționate prin lege, ordonanță, hotărâre a Guvernului sau, după caz, prin hotărâre a consiliului local al comunei,

orașului, municipiului sau al sectorului municipiului București, a consiliului județean ori a Consiliului General al Municipiului București.

b) De la prevederile **Legii nr. 500/2002 privind finanțele publice**, cu modificările și completările

² Art. 51 (Prin derogare de la prevederile art. 14 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, executarea sancțiunilor contravenționale aplicate pentru contravențiile săvârșite în condițiile prevăzute la art. 24 alin. (4) și (5), art. 47 și 48 se prescrie dacă procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției și de aplicare a sancțiunii nu a fost comunicat contravenientului în termen de 4 luni de la data aplicării sancțiunii.) din Legea nr. 16/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 196 din 21 martie 2017.

³ Art. 127 alin. (1) lit. c) („În cazul constatării contravențiilor prevăzute la art. 126 pot fi aplicate următoarele sancțiuni și măsuri administrative: amendă cuprinsă, prin derogare de la prevederile art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, ..., între următoarele limite:”), din Legea nr. 24/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 29 martie 2017.

⁴ Art. I pct. 29 (cu referire la art. 30 alin. (2¹) din Legea nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie: „b) prin derogare de la prevederile art. 8 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, cu amendă cuprinsă între 1%-5% din cifra de afaceri realizată în cazul operatorilor economici în anul financiar anterior...”) din O.U.G. nr. 24/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 31 martie 2017.

⁵ Art. 26 alin. (1) (Prin derogare de la prevederile art. 30 alin. (2) din Legea nr. 500/2002, cu modificările și completările ulterioare, se pot aloca Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, prin hotărâre a Guvernului, sume din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului prevăzut în bugetul de stat pe anul 2017 pentru finanțarea Programului Național de Dezvoltare Locală, inclusiv etapa a II-a.) din Legea nr. 6/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 127 din 17 februarie 2017.

ulterioare, se derogă, cu titlu exemplificativ, prin următoarele acte:

- Legea bugetului de stat pe anul 2017 nr. 6/2017⁵
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 63/2017 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2017⁶

– Legea nr. 167/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării⁷.

Din tabelul următor, se observă faptul că, de la Legea nr. 500/2002 se prevăd 19 norme derogatorii într-un număr total de 9 acte normative, astfel:

Anul	Legi	Ordonanțe de urgență	Ordonanțe	Hotărâri ale Guvernului
2017	4 acte/11 norme	4 acte/7 norme	1 act/1 normă	–

De asemenea, din analiza actelor normative, rezultă faptul că se derogă frecvent de la dispozițiile art. 30 alin. (2) din lege, referitor la alocarea, în anumite situații, a unor sume de bani de la Fondul de rezervă aflat la dispoziția Guvernului, pentru realizarea de către autorități a unor programe sau proiecte ori pentru suplimentarea transferurilor din bugetul de stat către bugetul asigurărilor sociale de stat.

c) De la prevederile Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, se derogă, cu titlu de exemplu, prin următoarele acte:

- Legea nr. 136/2017 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 32/2016 pentru

completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale⁸

– Legea nr. 177/2017 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 3/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal⁹

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative¹⁰.

Din tabelul următor, se observă faptul că, de la Legea nr. 227/2015 se prevăd 9 norme derogatorii într-un număr total de 9 acte normative, astfel:

Anul	Legi	Ordonanțe de urgență	Ordonanțe	Hotărâri ale Guvernului
2017	4 acte/4 norme	3 acte/3 norme	2 acte/2 norme	–

Din analiza acestor acte normative rezultă faptul că, în anul 2017, s-a derogat cu preponderență de la dispozițiile art. 4 din lege, stabilind termene diferite de intrare în vigoare a unor dispoziții sau chiar a actelor normative modificatoare ale acestuia.

d) De la dispozițiile Legii responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, cu modificările și completările ulterioare, se derogă, cu titlu de exemplu, prin următoarele acte:

⁶ Art. 9 (Prin derogare de la prevederile art. 30 alin. (2) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, se pot aloca Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, prin hotărâre a Guvernului, sume din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului prevăzut în bugetul de stat pe anul 2017...) din O.U.G. nr. 63/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 13 septembrie 2017.

⁷ Art. I pct. 54 (cu referire la alin. (2) al art. 55 din Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării: „Pentru asigurarea execuției bugetare, în Ministerul Apărării Naționale: a) **prin derogare de la art. 20 alin. (3) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice**, cu modificările și completările ulterioare, ordonatorii de credite secundari și terțieri sunt desemnați prin ordin al ministrului apărării naționale.”) din Legea nr. 167/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 559 din 14 iulie 2017.

⁸ Art. II alin. (1) („Prin derogare de la prevederile art. 4 alin. (1) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, prevederile art. I intră în vigoare la 3 zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.) din Legea nr. 136/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 14 iunie 2017.

⁹ Art. II alin. (3) („Prin derogare de la dispozițiile art. 4 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, prevederile art. I pct. 1, referitoare la art. 13 alin. (2) lit. k), intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2018”) din Legea nr. 177/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 21 iulie 2017.

¹⁰ Art. 10 („Prin derogare de la prevederile art. 4 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, prevederile art. 9 se aplică de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei ordonanțe de urgență.”) din O.U.G. nr. 9/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 79 din 30 ianuarie 2017.

– Legea nr. 269/2017 pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2018¹¹

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 63/2017 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2017¹²

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 64/2017 pentru rectificarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2017¹³.

Din tabelul următor, remarcăm faptul că, de la Legea nr. 69/2010 se prevăd 17 norme derogatorii într-un număr total de 11 acte normative, astfel:

Anul	Legi	Ordonanțe de urgență	Ordonanțe	Hotărâri ale Guvernului
2017	4 acte/7 norme	6 acte/9 norme	1 act/1 normă	–

Din studiul acestor acte normative rezultă faptul că, în anul 2017, s-a derogat în special de la regimul unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2017, dar și de la plafoanele nominale ale cheltuielilor totale, respectiv ale cheltuielilor de personal.

e) De la dispozițiile **Hotărârii Guvernului nr. 552/1991** privind normele de organizare în țară a acțiunilor de protocol, cu modificările și completările ulterioare, se derogă, cu titlu de exemplu, prin următoarele acte:

– Hotărârea Guvernului nr. 111/2017 privind aprobarea normativelor de cheltuieli aferente Seminarului Grupului Comun de Planificare al NATO în domeniul rezilienței pregătirii urgențelor civile, organizat la București, în perioada 27-30 martie 2017¹⁴

– Hotărârea Guvernului nr. 629/2017 privind aprobarea normativelor de cheltuieli și a devizului estimativ pentru Simpozionul organizat de Ministerul Apărării Naționale în colaborare cu Fundația Globală a Forțelor pentru operații speciale „Global Special Operations Forces Symposium Europe – GLOBAL SOF”, acțiune de protocol cu caracter deosebit, organizată la București în perioada 27-29 septembrie 2017¹⁵

– Hotărârea Guvernului nr. 800/2017 privind unele măsuri pentru organizarea și desfășurarea la București, în perioada 23-24 noiembrie 2017, a celei de-a doua ediții a Forumului România – Republica Moldova în domeniul justiției¹⁶.

Din tabelul următor, se observă faptul că, de la H.G. nr. 552/1991 se prevăd 10 norme derogatorii într-un număr total de 10 acte normative, astfel:

Anul	Legi	Ordonanțe de urgență	Ordonanțe	Hotărâri ale Guvernului
2017	–	–	–	10 acte/10 norme

Din analiza acestor acte normative rezultă faptul că, în anul 2017, s-a derogat în exclusivitate de la **Capitolul 1** din Normele privind organizarea în țară

a acțiunilor de protocol, pentru a stabili normative de cheltuieli speciale, adecvate noilor acțiuni de protocol cu caracter deosebit, militar, cultural-științific,

¹¹ Art. 3 alin. (6) („Plafoanele nominale ale soldurilor bugetului general consolidat, bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetelor fondurilor speciale și ale altor bugete componente ale bugetului general consolidat, în anul 2018, sunt stabilite prin derogare de la prevederile art. 6 și 7 din Legea nr. 69/2010, republicată, și sunt prevăzute în anexa nr. 2.”) din Legea nr. 269/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1035 din 28 decembrie 2017.

¹² Art. 55 („Prin derogare de la prevederile art. 12 lit. b) și art. 26 alin. (5) din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, și ale art. 3 alin. (7) din Legea nr. 5/2017 pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2017, plafonul soldului primar al bugetului general consolidat este de -14.065,5 milioane lei.”) din O.U.G. nr. 63/2017 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 13 septembrie 2017.

¹³ Art. 9 („Prin derogare de la prevederile art. 12 lit. b) și c), art. 17 alin. (2), art. 24 și art. 26 alin. (5) din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr. 69/2010, republicată, și ale art. 3 alin. (5) și (6) din Legea nr. 5/2017 pentru aprobarea

plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2017:...”)) din O.U.G. nr. 64/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 13 septembrie 2017.

¹⁴ Art. 3 („Prin derogare de la prevederile cap. I pct. 4, cap. II pct. 2 și pct. 5 lit. C din Normele privind organizarea în țară a acțiunilor de protocol și a unor manifestări cu caracter cultural-științific, precum și cheltuielile ce se pot efectua în acest scop de către instituțiile publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 552/1991, cu modificările ulterioare, în scopul organizării și desfășurării vizitelor, se aprobă invitarea în țară a unui număr maxim de 300 de persoane.”) din H.G. nr. 111/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 174 din 9 martie 2017.

¹⁵ Art. 3 („Prin derogare de la prevederile cap. I pct. 1 lit. a) și cap. II pct. 2 din Normele ... aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 552/1991 ...”) din H.G. nr. 629/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 717 din 5 septembrie 2017.

¹⁶ Art. 3 („Prin derogare de la prevederile cap. I pct. 1, 3 și 4 din Normele ... aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 552/1991 ...”) din H.G. nr. 800/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 884 din 9 noiembrie 2017.

organizate în cadrul unor conferințe, reuniuni, adunări generale etc.

III. RESPECTAREA NORMELOR DE TEHNICĂ LEGISLATIVĂ LA REDACTAREA DISPOZIȚIILOR DEROGATORII

1. În termeni generali, normele derogatorii cuprinse în actele normative analizate **respectă exigențele de redactare** impuse de dispozițiile art. 63 din *Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative*. Acestea, de regulă, sunt instituite prin formula consacrată *prin derogare de la*, însoțită de reglementarea de la care se derogă, cu indicarea elementului structural din actul normativ-cadru la care se raportează. Am oferit exemple de astfel de derogări complet formulate, în trimiterile de subsol din paginile anterioare.

2. Cu toate acestea, în anul 2017, ca și în perioada aferentă anului anterior, observăm, uneori, **menționarea incompletă a reglementării-cadru de la care se derogă**, în sensul că nu sunt precizate elementele structurale ale acestei dispoziții și se pot da, ca exemple:

a) Art. 33 alin. (5) din *Legea nr. 16/2017 privind detașarea salariaților în cadrul prestării de servicii transnaționale* – „**Prin derogare de la prevederile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare, procedura de comunicare a deciziei de impunere a unei sancțiuni financiare administrative...**”.

b) Art. II din *Legea nr. 160/2017 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice* – „**Prin derogare de la prevederile Legii nr. 7/2017 privind bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2017, în anul 2017 indicele de corecție este de 1,14.**”.

c) Art. III din *Legea nr. 152/2017 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare* – „**Prin derogare de la prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 115/2017, de la data intrării în vigoare a prezentei legi indemnizația de merit...**”.

Aceste dispoziții derogatorii au fost redactate fără a fi respectată condiția de tehnică legislativă enunțată la punctul 1 și anume ca, după formula consacrată *prin derogare de la* să urmeze reglementarea de la care se derogă, dar formulată în mod exact, având toate elementele structurale, pentru a evita generalizarea trimiterii și, pe cale de consecință, ambiguitatea interpretării normei.

3. Pe de altă parte, remarcăm faptul că, în perioada supusă analizei, **nu au mai fost instituite norme de derogare cu titlu absolut general**, având caracter neclar, cu referire la cadrul normativ *lato sensu* dintr-o anumită materie (de exemplu, derogare de la prevederile legislației privind achizițiile publice), care au creat posibilitatea unor interpretări și aplicări imprecise ale dispozițiilor legale.

4. De asemenea, și în perioada analizată, similar anului anterior, s-a observat o reducere a situațiilor în care, în pofida utilizării formulei stabilite prin lege pentru marcarea normei derogatorii (*prin derogare de la*), în fapt, în mod eronat s-au instituit **norme de excepție** și exemplificăm:

– Art. 4 alin. (1) din *Legea nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative* – „(1) **Prin derogare de la dispozițiile art. 3 alin. (1)**, o firmă de audit autorizată într-un stat membru are dreptul să efectueze audit statutar în România cu condiția ca partenerul-cheie de audit care efectuează auditul statutar în numele firmei de audit să fie autorizat ca auditor financiar în România.” sau art. 70 alin. (4) – „În cazuri excepționale și prin **derogare de la dispozițiile alin. (1)**, ASPAAS poate permite auditorilor financiari sau firmelor de audit autorizate în România să transfere dosare de audit și alte documente de audit direct către autoritățile competente ale unei țări terțe...”.

– Cap. VIII art. 7 alin. (1) din *Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice* – „**Prin derogare de la art. 37 din lege**, personalul salarizat potrivit prezentului capitol, nemulțumit de modul de stabilire a drepturilor salariale, poate face contestație, în termen de 20 de zile calendaristice de la data comunicării actului...”.

În aceste situații, eroarea de redactare constă în faptul că s-a utilizat incorect formula consacrată pentru a introduce unele norme de derogare, deși s-a intenționat instituirea unor norme de excepție, având în vedere trimiterea la articole din actul normativ în

discuție și nu la o reglementare distinctă. Prin urmare, potrivit exigențelor de tehnică legislativă, era necesar ca aceste norme de excepție să fie introduse prin formula *prin excepție de la*, urmând a se reda normele de la care sunt exceptate.

IV. O SITUAȚIE SPECIALĂ – DEROGAREA DE LA DISPOZIȚIILE CODULUI PENAL

În ceea ce privește tema secundară a studiului, dintre normele derogatorii instituite în cursul anului 2017, ne atrage atenția, în mod special, prima derogare de la o infracțiune prevăzută de Legea nr. 286/2009 privind Codul penal¹⁷, cu modificările și completările ulterioare, respectiv *derogarea de la art. 301*, a cărui denumire marginală era, la acel moment, *conflictul de interese*, respectiv *folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane*, așa cum este denumită norma în prezent. Vom analiza această derogare din prisma procedurii de tehnică legislativă, dar și al evoluției legislației specifice, precum și implicațiile acesteia în reglementarea conflictului de interese.

Această derogare a fost dispusă prin completarea Statutului deputaților și al senatorilor în scopul acordării posibilității angajării la birourile parlamentare a persoanelor cu care parlamentarii s-au aflat în raporturi de muncă la un moment dat, în intervalul de 5 ani, anterior preluării mandatului și, datorită aprecierii și încrederii câștigate în urma muncii depuse, au fost propuși să continue munca în cadrul biroului de parlamentar în discuție.

Strict din punct de vedere tehnic, derogarea de la dispozițiile Codului penal (în continuare C.p.) s-a realizat prin introducerea, la art. 38 – *Birourile parlamentare ale deputaților și senatorilor* al Capitolului IX – Exercitarea mandatului în circumscripția electorală din Legea nr. 96 /2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, a **alin. (12)¹** care prevede următoarele: „**Prin derogare de la art. 301 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal**, cu modificările și completările ulterioare, nu constituie conflict de interese angajarea la biroul parlamentar a persoanelor cu care senatorii sau deputații s-au aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani.” Această completare a fost introdusă prin articolul unic al Legii nr. 30/2017 pentru completarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor¹⁸.

¹⁷ **Legea nr. 286/2009** privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009.

¹⁸ **Legea nr. 30/2017** pentru completarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 212 din 28 martie 2017.

La data de 22.01.2016, ultima formă republicată¹⁹ a Legii nr. 96/2006, anterioară acestei intervenții legislative supuse analizei, reglementa în cuprinsul art. 38 organizarea și funcționarea birourilor parlamentare ale deputaților și senatorilor, inclusiv modalitatea de angajare a personalului în cadrul birourilor din țară și din străinătate. Alin. (11) al art. 38 prevedea interzicerea angajării la respectivele birouri a membrilor familiei deputatului sau senatorului ori rudele/afinii acestuia până la gradul al III-lea, iar alin. (12) al aceluiași articol acorda posibilitatea parlamentarului care a obținut un nou mandat în urma realegerii, să reangajeze foști angajați ai biroului său dintr-un mandat încheiat și cu care s-a aflat în raporturi de muncă sau civile (consfințite prin încheierea de contracte de muncă sau civile cu aceștia).

La aceeași dată, art. 301 C.p., denumit *conflictul de interese*, consta în „fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană **cu care s-a aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani** sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică. Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative.”

Prin aplicarea concomitentă a acestor dispoziții, se crea un dezechilibru între posibilitățile legale ale parlamentarilor de angajare la birourile de circumscripție a personalului adecvat, competent pentru desfășurarea activității specifice.

Astfel, pe de o parte, se aflau parlamentarii care au obținut un nou mandat, ce aveau posibilitatea să reangajeze la biroul parlamentar persoanele care au fost anterior angajate la aceștia în mandatul/mandatele anterioare.

Pe de altă parte, se aflau parlamentarii care au obținut cel dintâi mandat în forul legislativ și care, potrivit legii, pentru a-și putea desfășura activitatea, trebuiau să angajeze personal la biroul parlamentar.

Situația acestora din urmă era nefavorabilă, deoarece, în primul rând nu aveau personal competent, de încredere, care să provină din biroul organizat într-un mandat anterior, aceștia aflându-se

¹⁹ **Legea nr. 96/2006** privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 22 ianuarie 2016.

la primul mandat. În al doilea rând, dat fiind modalitatea prevăzută de lege de angajare la birourile parlamentare, respectiv „la propunerea deputatului sau senatorului” nu exista (nici în prezent) posibilitatea organizării unui concurs cu acces general, de unde parlamentarul să poată selecta persoanele pe care le consideră adecvate și competente în a desfășura activitatea la biroul său. Mai mult decât atât, parlamentarii nou aleși erau ținuti și de dispozițiile art. 301 C.p. care reglementau infracțiunea de „conflict de interese” și care prevedeau pedeapsa cu închisoarea și dispunerea de măsuri complementare în cazul în care angajau persoane pe care le puteau considera apte, competente, însă cu care s-au aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani.

Toate aceste interdicții și sancțiuni le creau noilor parlamentari o situație inferioară față de colegii realeși, restrângând sfera persoanelor pe care le-ar fi putut angaja la birou, îngrădindu-le accesul la personal cunoscut ca fiind competent din experiențele de muncă anterioare.

Față de cele de mai sus, pentru înlăturarea acestor restricții și inechități ce se realizau între parlamentari, s-a considerat adecvată completarea Statutului deputaților și al senatorilor, respectiv a articolului 38, cu o dispoziție care derogă de la dispozițiile art. 301 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal și care permite angajarea la biroul parlamentar a persoanelor cu care senatorii sau deputații s-au aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani.

Fără a ne pronunța asupra oportunității acestei completări a statutului, apreciem că se impun anumite precizări:

1. După cum am arătat în *Buletin de informare legislativă* nr. 4/2016, „norma derogatorie, reglementând o situație juridică specială care se abate de la norma generală, este de sine stătătoare, nu aduce atingere actului de bază, general, la care se raportează (acesta păstrându-și caracterul general obligatoriu pentru toate celelalte situații pe care le soluționează, mai puțin pentru cea stabilită prin derogare de la acesta)²⁰”.

Soluția legislativă derogatorie adoptată se subscie noțiunii de mai sus, fiind una specială, reglementând în Statutului deputaților și senatorilor din Legea nr. 96/2006, fapte juridice care se regăsesc în Legea nr. 286/2009 privind Codul penal. În fapt, se stabilește dreptul parlamentarilor nou mandatați, în special, de a angaja la biroul parlamentar persoane cu care s-au aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani, în condițiile în care, legea penală incrimina, la acea dată,

angajările realizate de alte categorii de funcționari publici, pedepsind cu închisoarea de la unu la 5 ani și pedeapsa complementară a interzicerii exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică pe o perioadă neprecizată.

Specialitatea acestei norme rezidă și în faptul că, în cadrul unei norme nepenale se instituie o derogare de la conținutul unei infracțiuni prevăzute de Codul penal la art. 301, sub denumirea de „conflict de interese”, producând efecte pentru o anumită categorie de funcționari publici, respectiv parlamentari, în timp ce restul funcționarilor publici, pentru săvârșirea aceleiași fapte, urmează să răspundă penal și cu interzicerea unor drepturi. Cu alte cuvinte, printr-o lege specială, nepenală, au fost excluse funcțiile de deputat și senator din rândul funcțiilor publice pentru care este incidentă răspunderea penală în materia conflictului de interese.

Consecința imediată a restrângerii sferei de incidență a noțiunii de *funcționar public* în ceea ce privește numai aceste subiecte active speciale este înlăturarea imediată a acestora de la răspunderea penală în cazul săvârșirii infracțiunii de conflict de interese prin angajarea de personal, precum am detaliat anterior.

2. Având în vedere faptul că derogarea vizează o singură categorie de funcționari publici, și anume cea a parlamentarilor, s-ar putea considera că aceasta operează ca o veritabilă cauză de impunitate pentru aceștia. În acest sens, Curtea Constituțională, în considerentele Deciziei nr. 2/2014, apreciază efectele restrângerii noțiunii de funcționar public astfel: „Într-adevăr, în măsura în care anumite subiecte de drept sunt excluse, prin efectul unei dispoziții legale adoptate în considerarea lor și aplicabile numai în ceea ce le privește, incidenței unei reglementări legale constituind dreptul comun în materie, dispozițiile legale în cauză nesocotesc principiul constituțional potrivit căruia *nimeni nu este mai presus de lege*.”

3. Strict din punct de vedere al normelor de tehnică legislativă, această normă derogatorie, neavând ca efect dezincriminarea parțială a infracțiunii conflictului de interese, în ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii, își păstrează caracteristicile atribuite prin Legea nr. 24/2000 de a avea un caracter de sine stătător, aplicabil unei situații restrânse, chiar singulare, cum este cazul de față. În plus, ea nu aduce atingere actului de bază de la care derogă, respectiv nu aduce modificări dispozițiilor cadrului general în materie penală, conferit de Legea nr. 286/2009 privind Codul penal. Pe cale de consecință, această dispoziție derogatorie de la o infracțiune produce

²⁰ *Idem* 1, pag. 8.

efecte de la data prevăzută în actul modificator și, mai mult decât atât, aceasta nu poate opera ca o veritabilă lege penală mai favorabilă.

În continuare, pentru a înlătura eventualele situații de discriminare, față de sfera largă a funcționarilor publici, din punctul de vedere al incidenței dispozițiilor dezincriminoare, dar și al efectelor cât mai eficiente ale acestora, legiuitorul a procedat la modificarea²¹ art. 301 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal. Schimbându-se și denumirea marginală a acestuia, noul art. 301 incriminează infracțiunea de *folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane* care prevede:

„ (1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act prin care s-a obținut un folos patrimonial pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori un afin până la gradul II inclusiv se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică pe o perioadă de 3 ani.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazurile în care actul sau decizia se referă la următoarele situații:

a) emiterea, aprobarea sau adoptarea actelor normative;

b) exercitarea unui drept recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta.

Având un conținut modificat substanțial, infracțiunea de *folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane*, respectiv *conflictul de interese*, cum era denumită anterior, înlătură de la latura obiectivă a infracțiunii fapta subiectului care a îndeplinit orice fel de act care a generat beneficii „pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură”. Prin această modificare, s-a stabilit soluția legislativă corectă și completă, cu maximă eficiență din punct de vedere al aplicabilității penale și al efectelor juridice, care acoperă și aria de reglementare a norme derogatorii impropriu cuprinsă într-o lege specială nepenală.

În plus față de aceasta, s-au preluat în cuprinsul infracțiunii, la alin. (2) lit. b), *mutatis mutandis*, dispozițiile cauzei justificative prevăzute de art. 21 alin. (1) din partea generală a Codului penal, respectiv: *Exercitarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații* „Este justificată fapta prevăzută de legea penală constând în exercitarea unui drept

recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta”, ceea ce lipsește fapta descrisă la alin. (1) de caracterul specific al unei infracțiuni”.

V. CONCLUZII

1. Respectarea normelor de tehnică legislativă la elaborarea actelor normative este obligatorie, potrivit Legii nr. 24/2000, care dispune, la art. 1 alin. (2) referitor la activitatea de legiferare, că *Actele normative se inițiază, se elaborează, se adoptă și se aplică în conformitate cu prevederile Constituției României, republicată, cu dispozițiile prezentei legi, precum și cu principiile ordinii de drept*, conferind normelor de tehnică legislativă importanța cuvenită, alături de Legea fundamentală și principiile generale de drept.

Din analiza tuturor normelor derogatorii instituite în actele normative adoptate în perioada aferentă anului 2017, comparativ cu anul precedent, se observă faptul că s-a apelat la fel de frecvent la acest procedeu legislativ, pentru a da naștere unor noi situații juridice, diferite de cadrul general dintr-o materie. Aplicarea politicilor publice în cele mai diverse domenii, reclamă adoptarea unei atitudini rapide și eficiente în activitatea de legiferare, pentru a răspunde necesităților societății, făcând uz de toate mijloacele tehnice legislative existente.

2. Cu ocazia acestei cercetări, am remarcat faptul că **cele mai vechi acte de la dispozițiile cărora s-a derogat datează din anii 1990**, respectiv *Legea societăților nr. 31/1990, Hotărârea Guvernului nr. 552/1991* privind normele de organizare în țară a acțiunilor de protocol, de la care s-a derogat cel mai frecvent sau *Legea cetățeniei române nr. 21/1991*.

Totodată, în tabelele de mai sus, am exemplificat actele de la care se derogă cu precădere, acestea datând din **prima decadă a anilor 2000**: *Ordonanța Guvernului nr. 2/2001* privind regimul juridic al contravențiilor sau *Legea nr. 500/2002* privind finanțele publice. Observăm că situația este asemănătoare celei relevate în studiul anterior și, în general, cel mai frecvent se derogă de la dispozițiile aceluiași acte normative.

Rolul actelor normative este de a reglementa relațiile sociale într-un moment dat, asigurând cadrul necesar pentru implementarea politicilor publice elaborate pentru a răspunde nevoilor economice și sociale, dar și pentru exercitarea autorității publice. Cu prilejul acestui studiu se observă faptul că, în activitatea de legiferare, în fiecare an, cele mai frecvente derogări au loc de la aceleași acte normative,

²¹ Art. 301 a fost modificat prin **Legea nr. 193/2017** pentru modificarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 25 iulie 2017.

fapt ce nu reprezintă un impediment legal, neexistând restricții în acest sens.

Cu toate acestea, ar putea constitui un indiciu asupra eficacității și durabilității normelor în timp, fapt relevat de noi și în studiul anterior. Și cu acest prilej, reiterăm observația referitoare la sarcina ce îi revine legiuitorului de a cerceta oportunitatea modificării acestor acte, pentru a răspunde adecvat nevoilor sociale actuale pe care le reglementează, nevoi din ce în ce mai complexe și aflate într-o continuă evoluție.

3. În același context de cercetare asupra actelor normative adoptate în anul 2017, se observă faptul că **cele mai recente acte de la care s-a derogat datează chiar din anul 2017**, precum *Legea nr. 5/2017* pentru aprobarea plafoanelor unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar pe anul 2017 sau *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2017* privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene. Rea-ducem în atenție prevederile imperative referitoare la conținutul actelor normative, prevăzute de art. 6 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000*, prin care se relevă caracteristicile esențiale ale dispozițiilor legale, acestea trebuind să fie „necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă”. Totodată, bine încadrate în spectrul legislativ național, dar și armonizate cu reglementările europene și respectând jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, soluțiile legislative trebuie să se greze puternic pe interesul social, reflectat în politicile publice ale statului roman.

4. Revenim asupra observației referitoare la unitatea normei derogatorii, respectiv a **caracterului de sine stătător**, prin faptul că nu aduce atingere actului la care se raportează, care își păstrează caracterul general obligatoriu pentru toate celelalte situații juridice pe care le reglementează.

Aceasta este și situația celei dintâi derogări de la o infracțiune prevăzută de norma penală, și anume derogarea de la infracțiunea conflictului de interese, normă cu caracter de sine stătător, cu aplicabilitate numai pentru viitor, pentru o categorie restrânsă de funcționari publici, respectiv pentru parlamentari. Faptele săvârșite de restul funcționarilor publici își găsesc soluționarea în baza Codului penal. Acțiunea acestei norme speciale demonstrează limitele eficacității sale, aceasta neputând opera ca o veritabilă lege penală mai favorabilă, lăsând nemodificat actul de bază de la care derogă.

Cât privește cazul analizat, având în vedere ultima modificare a art. 301 Cod penal, care reglementează

infracțiunea de *folosire a funcției pentru favorizarea unor persoane* (numit anterior *conflictul de interese*), dar și situațiile de inaplicabilitate a acesteia, rezultă că actuala reglementare este acoperitoare și pentru cea prevăzută de norma derogatorie instituită prin *Legea nr. 30/2017* pentru completarea *Legii nr. 96/2006* privind Statutul deputaților și al senatorilor. Noua formă a art. 301 nu mai incriminează, pentru nicio categorie de funcționari publici, angajarea persoanelor cu care aceștia s-au aflat în raporturi de muncă în ultimii 5 ani.

În plus față de acesta, prin poziționarea normei derogatorii ca alineat la articolul 38 ce reglementează activitatea birourilor parlamentare ale deputaților și senatorilor, în acest moment s-ar putea lua în considerare reinstituirea acesteia, însă sub formă de drept, de posibilitate acordată parlamentarilor, de a angaja persoane cu care au dezvoltat raporturi de muncă anterior obținerii mandatului reprezentativ.

Aceasta este realizabilă în corelare cu prevederile art. 301 alin. (2) lit. b) Cod penal, care fac inaplicabile dispozițiile incriminatoare de la alin. (1), în cazul în care actul sau decizia funcționarului public se referă la „exercitarea unui drept recunoscut de lege sau în îndeplinirea unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta”.

Prin urmare, *de lege ferenda*, propunem modificarea art. 12¹ din *Legea nr. 96/2006* privind Statutul deputaților și senatorilor, în lumina noului art. 301 Cod penal, astfel:

„Senatorii și deputații pot angaja la biroul parlamentar persoane cu care s-au aflat anterior în raporturi de muncă”.

Prin această modificare, indiferent de modificările ulterioare pe care le poate suferi art. 301 C.p., acest drept rămâne stabilit în Statut.

5. La final, reiterăm observația enunțată în cadrul studiului inițial, referitoare la respectarea exigențelor normelor de tehnică legislativă ce pot asigura cadrul de accesibilitate, claritate, precizie și previzibilitate a soluțiilor legislative propuse și pot păstra standardele de calitate și eficiență a legislației. Pe cale de consecință, subliniem necesitatea imperioasă a respectării principiilor și normelor de tehnică legislativă la elaborarea proiectelor de acte normative, având în vedere caracterul obligatoriu al acestora, precum și a conformării cu observațiile din avizul consultativ și de specialitate emis de Consiliul Legislativ.

Regimul actual al avizului Consiliului Legislativ privind republicările și rectificările actelor normative

Daniela GHEORGHE

expert

Consiliul Legislativ

I. Introducere

Remarcând rolul și funcțiile proeminente ale Consiliului Legislativ, de-a lungul timpului, în evoluția lor constituțională și nu numai, în special prin aceea că se numără printre instituțiile fundamentale ale țării, prevăzute în mod expres de Constituția României, constatăm și faptul că instituția și-a dovedit, în plus, importanța și utilitatea sa în materia cererilor de republicare și rectificare a actelor normative, contribuind în mod riguros, esențial și practic decisiv la îmbunătățirea proiectelor în cauză și la perfecționarea sistemului nostru legislativ, prin observațiile și propunerile formulate în cadrul avizelor de specialitate emise ori în cadrul altor documente oficiale.

Atribuțiile generale ale Consiliului Legislativ își găsesc temeiul atât în textul constituțional – ca dispoziții de referință invocăm art. 79, art. 154 alin. (2) și art. 156 –, cât și în Legea nr. 73/1993 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, republicată, care dezvoltă dispozițiile constituționale.

Astfel, potrivit prevederilor constituționale susinvocate și ale art. 2-5 din legea sa de organizare și funcționare, Consiliul Legislativ, ca organ consultativ de specialitate al Parlamentului, are printre principalele sale atribuții *analizarea și avizarea* proiectelor de legi, a propunerilor legislative și a proiectelor de ordonanțe și de hotărâri cu caracter normativ ale Guvernului, a amendamentelor supuse dezbaterii comisiilor de specialitate, precum și a *rectificărilor și a republicărilor* actelor normative în Monitorul Oficial al României, în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații și în acord cu normele de tehnică legislativă aplicabile.

Pentru a realiza o analiză în ceea ce privește regimul actual al avizului Consiliului Legislativ privind republicările și rectificările actelor normative, vom aborda, distinct, pe de o parte, *regimul legal aplicabil* în această materie, și, pe de altă parte, unele aspecte specifice care se pot desprinde din practica în acest domeniu. Vom urmări să punctăm, treptat, acele *aspecte practice* care s-au evidențiat în procesul de

aplicare a dispozițiilor legale în materie, în anumite situații pe care le-am identificat ca fiind definitorii.

II. Sediul materiei

În timp, s-a impus ca fiind absolut necesară instituirea prin lege a *avizului Consiliului Legislativ, atât pentru cererile de republicare, cât și pentru cererile de rectificare* a actelor normative, urmărindu-se ca acest aviz să intervină, *prin supervizare*, precum un filtru adiacent proiectului, pe traseul acestuia până la publicarea în Monitorul Oficial al României, astfel încât să fie evitate acele situații în care, prin intermediul unor asemenea operațiuni, s-ar recurge la unele modificări, introduceri de noi texte, abrogări sau schimbarea structurii interne a reglementărilor, eludându-se procedura legală a adoptării actelor normative.

Prin *Legea nr. 202/1998 privind organizarea Monitorului Oficial al României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 423 din 10 noiembrie 1998, republicată, au fost reglementate, pentru prima dată, *procedurile republicării și rectificării* actelor normative, fiind astfel completată implicit, la acea vreme, *Legea nr. 73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ*, republicată, prin stabilirea în sarcina acestei instituții a unor noi atribuții, și anume acelea de *avizare a cererilor de republicare și a cererilor de rectificare a unor categorii de acte normative*.¹

Ulterior, în anul 1999, dispozițiile acestei legi au fost dezvoltate prin prevederile art. 8-16 ale *Ordinului secretarului general al Camerei Deputaților nr. 6/1999 privind procedura publicării, republicării și rectificării actelor în Monitorul Oficial al României*, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 8 ianuarie 1999, act normativ abrogat și înlocuit prin *Ordinul nr. 1432/2010 privind procedurile publicării, republicării și rectificării, precum și ale publicării în numere speciale, cu tiraj limitat, a actelor în Monitorul Oficial al României*, acesta din urmă fiind, la rândul lui, abrogat expres de

¹ A se vedea S. Popescu, V. Țândăreanu, *Probleme actuale ale tehnicii legislative*, București, Ed. Lumina Lex, 2003.

Ordinul nr. 747/2012 privind abrogarea Ordinului secretarului general al Camerei Deputaților nr. 1432/2010 privind procedurile publicării, republicării și rectificării, precum și ale publicării în numere speciale, cu tiraj limitat, a actelor în Monitorul Oficial al României.

Prin adoptarea Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 139 din 31 martie 2000, a fost, de asemenea, reglementat avizul Consiliului Legislativ privind republicarea și rectificarea unor categorii de acte normative, fiind prevăzut ca un element obligatoriu în cadrul procedurilor stabilite pentru aceste operațiuni juridice și devenind în această manieră o condiție necesară în vederea respectării normelor de tehnică legislativă.

În prezent, regimul juridic al avizului Consiliului Legislativ privind republicările și rectificările actelor normative este determinat de următoarele dispoziții legale:

a) art. 16 și 17 din **Legea nr. 202/1998 privind organizarea Monitorului Oficial al României**, republicată, potrivit căreia republicarea actelor normative se face cu aprobarea Secretariatului General al Guvernului, pe baza avizului prealabil al Consiliului Legislativ, iar rectificarea se face cu avizul prealabil al Consiliului Legislativ.

b) art. 5 alin. (2) – (4) și art. 6 din **Legea nr. 73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ**, republicată, care dispun: *Consiliul Legislativ examinează și avizează, în condițiile legii, forma republicabilă a legilor, ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, care au suferit intervenții legislative și pentru care s-a dispus republicarea, respectiv Consiliul Legislativ avizează, în condițiile legii, rectificările ce se propun a fi aduse unor acte normative după publicarea acestora, în cazul descoperirii de erori materiale. Publicarea rectificărilor de acte normative în Monitorul Oficial al României, Partea I, se face numai cu avizul Consiliului Legislativ, aviz care se transmite la cererea secretarului general al Camerei Deputaților.*

De asemenea, se menționează faptul că în îndeplinirea atribuțiilor sale, Consiliul Legislativ colaborează cu autoritățile administrației publice și cu instituțiile publice de specialitate, în funcție de natura lucrărilor, acestea fiind obligate să asigure, în termenele și în condițiile stabilite de Consiliul Legislativ, informațiile și documentațiile solicitate de acesta și să-i acorde sprijinul necesar îndeplinirii atribuțiilor sale.

c) art. 70 alin. (3) și alin. (5) și art. 71 alin. (3) din **Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative**, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd: *legile, precum și ordonanțele și hotărârile Guvernului se republică cu avizul Consiliului Legislativ asupra noului text, la sesizarea secretarului general al Camerei Deputaților sau, după caz, al Secretariatului General al Guvernului, iar transmiterea formei republicabile a actului pentru obținerea avizului Consiliului Legislativ se face în termen de 30 de zile de la data publicării actului care a dispus republicarea. În cazul codurilor, termenele se prelungesc cu 15 zile; Rectificarea se face la cererea organului emitent, cu avizul Consiliului Legislativ.*

d) art. 9 alin. (3), art. 10 și 11, art. 13, art. 14 alin. (1) și art. 15 din **Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 591/2012 privind procedurile publicării, republicării și rectificării, precum și ale publicării în numere speciale, cu tiraj limitat, a actelor în Monitorul Oficial al României**, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 437 din 30 iunie 2012, conform căreia: *cererea, împreună cu forma republicabilă a actului normativ primită de Secretariatul General al Guvernului, se transmite, de îndată, Consiliului Legislativ spre avizare, iar acesta din urmă transmite avizul său ... în termen de cel mult 15 zile de la primirea cererii de republicare a actului normativ. În cazul codurilor, acest termen se prelungeste cu 15 zile. După primirea avizului Consiliului Legislativ, Secretariatul General al Guvernului îl transmite de îndată emitentului, care întocmește forma finală a actului normativ supus republicării. În cele din urmă, secretarul general al Guvernului dispune republicarea și transmiterea, de îndată, către regia autonomă a formei finale a actului normativ supus republicării, împreună cu avizul Consiliului Legislativ.*

În materia rectificărilor, Secretariatul General al Guvernului transmite cererea de rectificare Consiliului Legislativ, spre avizare, iar acesta din urmă transmite avizul său [...] în termen de cel mult 3 zile de la primirea cererii, după care secretarul general al Guvernului dispune publicarea rectificării și transmiterea, de îndată, către regia autonomă a cererii de rectificare, împreună cu avizul Consiliului Legislativ [...]. În cazul în care Consiliul Legislativ avizează negativ cererea de rectificare, aceasta, împreună cu avizul Consiliului Legislativ, se restituie emitentului de către Secretariatul General al Guvernului, pre-

cizându-se totodată că *Regia autonomă procedează la publicarea rectificării, pe baza avizului Consiliului Legislativ, în termen de cel mult 5 zile de la primire [...]. De asemenea, se stabilește că atestarea neavizării de către Consiliul Legislativ se face la cererea Secretariatului General al Guvernului, în cazul actelor administrative individuale sau a hotărârilor Guvernului care nu au caracter normativ și care nu au fost avizate în stadiul de proiect de către Consiliul Legislativ.*

e) art. 58 și 59 din **Regulamentul privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, în vederea adoptării/aprobării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 561/2009**, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 319 din 14 mai 2009, care reglementează republicarea prin trimitere la dispozițiile art. 68 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dispunând apoi faptul că *rectificarea textelor actelor normative adoptate de Guvern se face cu avizul Consiliului Legislativ, la cererea Secretariatului General al Guvernului adresată secretarului general al Camerei Deputaților. În acest sens, autoritățile publice inițiatoare ale proiectelor de acte normative care conțin erori materiale au obligația de a transmite Secretariatului General al Guvernului textele vizate, în forma rectificabilă, justificând necesitatea îndreptării erorii materiale, cu solicitarea de a se dispune rectificarea necesară în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.*

f) obiectivele urmărite de către Consiliul Legislativ, în activitatea de avizare a cererilor de republicare, respectiv de rectificare, sunt prevăzute de art. 3 pct. 3 și art. 4 din **Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ**, republicat, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, *Consiliul Legislativ examinează și avizează, în condițiile legii, forma republicabilă a legilor, ordonanțelor și hotărârilor Guvernului care au suferit intervenții legislative și pentru care s-a dispus republicarea. De asemenea, acesta avizează rectificările ce se propun a fi aduse unor acte normative după publicarea acestora, în cazul descoperirii de erori materiale.*

Avizul Consiliului Legislativ la republicările legilor, ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, precum și la rectificările aduse unor acte normative se transmite la cererea secretarului general al Camerei Deputaților.

III. Regimul actual al avizului Consiliului Legislativ, în materia cererilor de republicare și rectificare a unor categorii de acte normative, rezultat potrivit legii și uzanțelor în materie

1. Considerații generale

Ulterior adoptării și publicării actelor normative în Monitorul Oficial al României, acestea pot fi supuse unor intervenții legislative, determinate de apariția unor schimbări cu caracter economic, social, politic, cultural sau de altă natură, în domeniul reglementat, operațiuni juridice denumite și evenimente legislative, cum ar fi modificarea, completarea, suspendarea, abrogarea, republicarea sau rectificarea.

Pentru a fixa cadrul general al *materiei* asupra căreia poartă *avizul* aflat în analiză, vom reda definițiile *republicării* și *rectificării*, frumos conturate în opiniile unor autori, astfel:

Republicarea actului normativ, în sens juridic, reprezintă o activitate oficială care constă în includerea tuturor intervențiilor legislative la care a fost supus un act normativ în forma originară a acestuia, operațiune în urma căreia acesta dobândește o nouă redactare, dându-se textelor și o nouă numerotare, dacă este cazul.²

Scopul republicării rămâne acela de regăsire facilă a informației juridice, atunci când prin amploarea sau numărul mare al evenimentelor legislative intervenite a devenit greoaie perceperea integrală a prevederilor acestuia, finalitatea fiind deci aceea de a ușura activitatea de aplicare a unei reglementări amendate, exprimând-o într-o formă unitară, într-un singur act³.

Fără să fie opera legislativului sau a executivului, ci *opera specialiștilor* din instituțiile autorizate potrivit legii, republicarea produce efecte juridice de la data apariției acesteia în Monitorul Oficial al României, Partea I, citarea textelor și intervenția altor evenimente legislative urmând a se face numai prin raportare la *forma republicată*.

Rectificarea este o operațiune juridică la care se poate apela, cu respectarea și îndeplinirea anumitor formalități procedurale, după etapa publicării actelor normative în Monitorul Oficial, pentru îndreptarea unor greșeli – erori materiale – descoperite în cuprinsul acestor acte, fără a se aduce atingere însă

² A se vedea S. Popescu, V. Țândăreanu, *op. cit.*; a se vedea și I. Mrejeru, *Tehnica legislativă*, Ed. Academiei, București, 1979, precum și *Buletin de informare legislativă nr. 4/2002 – Republicarea și rectificarea actelor normative*.

³ I. Mrejeru, *op. cit.*

fondului reglementării, prin modificarea, completarea sau eliminarea unor prevederi.⁴

Scopul rectificării este acela de îndreptare a unor erori strecurate în cadrul *formei publicate* a reglementării și care, prin natura lor, nu presupun o reparare prin adoptarea unui nou act normativ, limitându-se la caracterul unor *vicii de formă și nu de fond*, astfel încât prin această îndreptare nu este admis în nici un fel să fie afectat fondul reglementării și/sau voința legiuitorului.

Faptul că *republicarea și rectificarea* prezintă unele particularități în raport de celelalte evenimente legislative, particularități care derivă din specificul acestor două operațiuni juridice de a nu aduce atingere, sub nicio formă, fondului actului normativ, astfel încât atât scopul reglementării, cât și voința legiuitorului să rămână neschimbate, atrage în mod obligatoriu și un *specific aparte al avizului Consiliului Legislativ în acest domeniu*.

Astfel, se impune ca avizul Consiliului Legislativ să urmărească, cu maximă acuratețe, respectarea condițiilor legale, a normelor de tehnică legislativă în domeniu și în mod deosebit limitarea republicării⁵ sau rectificării la actualizarea textului actului normativ în urma modificărilor, completărilor și abrogărilor succesive suferite de acesta în timp, respectiv la îndreptarea erorilor materiale constatate, după publicarea actului normativ în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Necesitatea *supravegherii* de către Consiliul Legislativ a operațiunilor juridice de republicare și rectificare a fost impusă de *importanța lor covârșitoare pentru stabilirea textului exact, corect și complet* al unor acte normative care suferiseră în timp intervenții legislative multiple, respectiv care au fost afectate de erori materiale în cursul procesului de redactare înainte de adoptare sau cu ocazia publicării acestora; această necesitate a fost satisfăcută prin *instituirea legală a obligativității avizării celor două operațiuni juridice* de către *organismul de specialitate în domeniul tehnicii legislative*.

2. Categoriile de acte normative supuse republicării sau rectificării, cu avizul Consiliului Legislativ

a) Operațiunea republicării actelor normative se supune obligatoriu avizării de către Consiliul Legislativ numai în cazul *actelor normative emise ori*

⁴ A se vedea S. Popescu, V. Țândăreanu, *op. cit.*; a se vedea și I. Mrejeru, *op. cit.*, precum și *Buletin de informare legislativă nr. 4/2002 – Republicarea și rectificarea actelor normative*.

⁵ A se vedea M. L. Manea, A. Istudor, *Buletin de informare legislativă nr. 1/2015 – Republicarea actelor normative – probleme actuale și de perspectivă*.

adoptate de către organele puterii publice, fiind excluse de la această avizare *actele autorităților administrației publice centrale de specialitate, actele autorităților administrative autonome sau actele unor organizații care aparțin domeniului privat*. Este astfel de observat că, în cazul republicării, s-a urmărit de către legiuitor respectarea *principiului simetriei* în materia avizării actelor normative de către Consiliul Legislativ, acesta neavizând în prealabil nici proiectele acestor ordine, instrucțiuni, norme metodologice.

Art. 70 alin. (3) și (5) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevede în mod expres *categoriile de acte normative care se republică cu avizul Consiliului Legislativ asupra formei republicabile*, și anume: *legile, ordonanțele (inclusiv ordonanțele de urgență) și hotărârile Guvernului*.

Cu toate acestea, *în practică*, au mai existat situații în care au fost trimise spre avizare Consiliului Legislativ formele republicabile ale unor acte ale altor organisme, ca de pildă Statutul profesiei de avocat sau cel al Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești.

Referitor la *actele internaționale*, bilaterale sau multilaterale, la care România devine parte, ratificate, aprobate ori la care aceasta aderă prin *legi, ordonanțe sau hotărâri ale Guvernului*, a fost precizat⁶ faptul că ele nu se republică, întrucât, pe de o parte, în domeniul actelor internaționale acționează principiul simetriei și cel al reciprocității, iar pe de altă parte, în practica internațională nu se uzitează procedeul republicării, majoritatea statelor necunoscând această operațiune, în accepțiunea și condițiile reglementate de țara noastră. De asemenea, în domeniul actelor internaționale, toate modificările ulterioare ale acestora se raportează la actul de bază, referire care ar deveni imposibilă în cazul unei republicări. În plus, este și o greutate practică la întocmirea formelor republicabile, multe acte internaționale fiind adoptate cu mult timp în urmă și neexistând o evidență strictă a modificărilor suferite.

În practică, au existat însă situații cu totul excepționale, în care din cauza unor *erori de traducere* forma actului internațional, astfel cum a fost adoptată în legislația din țara noastră, era diferită de forma originală; în astfel de situații s-a recurs la

⁶ A se vedea S. Popescu, C. Ciora, V. Țândăreanu, *Aspecte practice de tehnică și evidență legislativă*, Monitorul Oficial, București, 2008.

*soluția unei republicări, deși în cauză nu exista temei de republicare*⁷.

b) Sfera actelor normative care se rectifică, cu avizul Consiliului Legislativ, este stabilită la modul general, rezultând atât din prevederile art. 71 al Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, dar și din celelalte prevederi legale aplicabile sus-invocate la pct. II, prin referire directă la *actele normative*, fără a se arăta categoriile acestor acte.

Este, astfel, de observat că, în cazul rectificării, prevederile legale exced de la aplicarea *principiului simetriei* în materia avizării actelor normative de către Consiliul Legislativ, acesta neavizând în prealabil proiectele de ordine, instrucțiuni, norme metodologice și alte asemenea categorii de acte normative, care totuși sunt luate în seamă de legiuitor atunci când trimite în mod generic la *acte normative*.

Totodată, în contextul rolului marcant consacrat pe cale constituțională Consiliului Legislativ, ca organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează ..., avizele emise de această instituție publică de nivel central de prim rang, nu pot viza decât categoriile de acte normative emise la un nivel corespunzător.

Ca urmare, în ceea ce privește rectificarea, fac obiectul *avizelor* Consiliului Legislativ toate acele acte emise la nivelul administrației publice centrale, ale căror caracteristici definitorii constau în instituirea unor norme cu caracter de generalitate, impersonale și care se repetă în aplicare, având continuitate, neepuizându-se uno ictu, respectiv: legi, ordonanțe (inclusiv de urgență) ale Guvernului, hotărâri ale Guvernului, acte normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților administrative autonome.

Ca atare, actele care nu instituie norme cu caracter de repetabilitate, consumându-se numai pentru o situație concretă, dintr-o singură aplicare – *actele individuale* – nu pot constitui, potrivit procedurii legale, obiect al cererii de rectificare, cu avizul Consiliului Legislativ. Astfel, Consiliul Legislativ nu avizează rectificările privind:

– acte jurisdicționale, cum ar fi deciziile Curții Constituționale;

– decrete prezidențiale referitoare la numirea sau revocarea din anumite funcții publice ale unor persoane, la promulgarea legilor, la acordarea unor decorații și titluri de onoare sau la grațierea individuală etc.;

– acte cu caracter individual emise de Guvern, cum sunt, de pildă, hotărâri care reglementează: transmiterea pachetelor majoritare de acțiuni ale unor societăți în proprietatea privată a unor orașe; transmiterea, fără plată, a unor imobile, proprietate publică a statului, din administrarea unor instituții publice în administrarea altor instituții; atestarea domeniului public al unor județe; renunțarea sau acordarea cetățeniei române unor persoane, acordarea de ajutoare etc.;

– acte cu caracter individual emise de Parlament, cum ar fi hotărâri sau decizii ale Senatului, ale Camerei Deputaților sau ale camerelor reunite;

– acte cu caracter individual emise de organele de specialitate ale administrației publice centrale.

În situația în care primește spre avizare asemenea cereri de rectificare, Consiliul Legislativ restituie lucrarea în cauză Secretariatului General al Camerei Deputaților, prin intermediul unei adrese, în care se precizează faptul că actele în cauză nu fac parte, prin conținutul lor, din categoria actelor normative, fiind acte individuale care nu au fost avizate nici în stadiul de proiect, astfel încât rectificarea acestora nu poate fi nici ea supusă avizării Consiliului Legislativ.

De asemenea, nu pot intra în sfera de avizare a acestui organ central actele normative emise la nivel local.

3. Solicitarea avizului Consiliului Legislativ, în cazul operațiunilor de republicare și rectificare a actelor normative

a) Astfel cum rezultă din prevederile art. 70 și 71 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, coroborate cu celelalte dispoziții legale sus-prevăzute la pct. II, **solicitarea avizului prealabil al Consiliului Legislativ este obligatorie** și revine Secretariatului General al Guvernului, înainte de a aproba republicarea sau rectificarea unui act normativ și de a dispune trimiterea spre publicare a formei republicabile, respectiv a rectificării.

Ne raliem opiniei unor autori⁸ și Curții Constituționale, potrivit căreia *nesolicitarea avizului consultativ al Consiliului Legislativ*, pe marginea unui

⁷ Spre exemplificare: *Legea nr. 18/1990 de ratificare a Convenției cu privire la drepturile copilului*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 109/28.09.1990 și republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 314/13.06.2001 – în locul temeiului de republicare figurează *Republicată ca urmare a constatării unor diferențe de traducere din limba engleză în limba română în conținutul convenției*.

⁸ A se vedea Șerban Beligrădeanu, Ion Traian Ștefănescu, *Consecințele nesolicitării avizului consultativ al C.E.S. sau C.L. cu privire la proiectele actelor normative*, Revista Dreptul nr. 7/2006.

proiect de act normativ, atrage neconstituționalitatea actului normativ în speță, cu posibilitatea constatării nulității acestuia, pe calea contenciosului administrativ/constituțional.

Observăm, însă, faptul că, în cazul de față, al *republicării și rectificării* actelor normative, nu ne aflăm într-o situație de *neconstituționalitate directă*, aceste două categorii de documente nefiind supuse avizului Consiliului Legislativ în virtutea prevederilor exprese ale textului constituțional al art. 79, ci în principal în virtutea unei legi organice, Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Este adevărat, pe de altă parte, faptul că, inclusiv potrivit unei largi jurisprudențe a Curții Constituționale⁹, încălcarea *normelor de tehnică legislativă* ale Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu referire la actele normative, este o *cauză de neconstituționalitate*. Este vorba despre o evoluție a jurisprudenței Curții Constituționale în privința interpretării *principiului legalității*, reglementat de Constituția României prin dispozițiile art. 1 alin. (3) *România este stat de drept [...]*, precum și cele ale art. 1 alin. (5) *În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie*, în sensul *încorporării normelor de tehnică legislativă*. Astfel, prin încălcarea Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se contravine prevederilor art. 1 alin. (3) și alin. (5) din Constituția României, republicată.

Putem continua, astfel, raționamentul și conchide că *nesolicitarea avizului Consiliului Legislativ*, în cazul *republicărilor și rectificărilor* se constituie într-o *cauză de neconstituționalitate*, dar în mod *indirect*, pe temeiul art. 1 alin. (3) și alin. (5) din textul constituțional, coroborate cu art. 70, respectiv art. 71, din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu posibilitatea constatării *nulității* acestor operațiuni juridice, pe calea contenciosului administrativ/constituțional.

b) Cererea de republicare/cererea de rectificare a unui act normativ, transmisă spre avizare Consiliului Legislativ, de către Secretariatul General al Guvernului, este supusă îndeplinirii unor **condiții legale**, care fac obiectul verificărilor în cadrul *avizelor* emise, după cum urmează:

– cererea de republicare, însoțită de forma republicabilă a actului normativ, astfel cum aceasta din

urmă este întocmită de către inițiatorul actului normativ de modificare și/sau completare care conține și temeiul republicării, asumată de către emitent, se adresează Secretariatului General al Guvernului, cu respectarea prevederilor art. 70 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care o transmite de îndată, spre avizare, Consiliului Legislativ;

– cererea de rectificare a actului normativ, semnată de conducătorul sau locțiitorul emitentului, iar în cazul actelor Parlamentului, ale Președintelui României și ale Guvernului României, de persoanele anume desemnate din cadrul acestor autorități publice, se adresează Secretariatului General al Guvernului, cu respectarea prevederilor art. 71 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care o transmite de îndată, spre avizare, Consiliului Legislativ; cererea trebuie să indice, în mod clar, actul supus rectificării, numărul și data Monitorului Oficial al României, în care a fost publicat, eroarea materială cu explicațiile necesare, precum și conținutul rectificării, justificând totodată necesitatea îndreptării erorii materiale.

c) Termenele prevăzute de lege pentru solicitarea avizului Consiliului Legislativ:

– în cazul cererilor de republicare a actelor normative, termenul este de 30 de zile *de la data publicării actului* care a dispus republicarea (în cazul codurilor, termenul este prelungit cu 15 zile, rezultând un total de 45 de zile); *în practică, se constată faptul că acest termen este rareori respectat, de cele mai multe ori fiind depășit;*

Totodată, este de observat aici faptul că, *practic, Consiliul Legislativ nu poate aviza republicarea decât după publicarea în Monitorul Oficial a actului care dispune republicarea, ceea ce face imposibilă publicarea concomitentă a actului de modificare/completare cu noul text al legii¹⁰; în același sens, s-a susținut că republicarea este o operațiune subsecventă intrării în vigoare a actului modificador, situație care face imposibilă publicarea concomitentă a actului modificador cu textul actului modificat în forma republicată. La aceasta se mai adaugă și elementul timp care este necesar pentru întocmirea formei republicabile a actului de către organul emitent și circuitul acestei operațiuni, inclusiv obținerea avizului Consiliului Legislativ¹¹;*

– în cazul cererilor de rectificare a actelor normative, nu este prevăzut expres un termen, fiind însă

⁹ A se vedea M. Safta, *Buletin de informare legislativă nr. 2/2016 – Valorificarea normelor de tehnică legislativă în controlul de constituționalitate*; Decizia Curții Constituționale nr. 22 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 160 din 2 martie 2016.

¹⁰ A se vedea I. Vida, *Legistică formală*, Ed. III, Lumina Lex, 2006.

¹¹ S. Popescu, V. Țândăreanu, *Normele de tehnică legislativă, în concordanță cu Constituția României, republicată*, Revista de drept comercial nr. 6/2004, Lumina Lex, 2004.

de natura rectificării a se apela la această operațiune juridică la scurtă vreme după data publicării actului normativ¹²; *în practică, se constată că sunt destul de frecvente cazurile în care se procedează la rectificarea în termene largi, de ordinul lunilor sau, mai rar, chiar a anilor.* Spre exemplificare, menționăm:

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/2016 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 196/2005 privind Fondul pentru mediu, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din **30 iunie 2016**, rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 193 din **20 martie 2017**;

– Ordinul nr. 4020 din 28 iunie **2013** al ministrului educației naționale privind acordarea acreditării pentru unitatea de învățământ preuniversitar particular Școala Primară „Paradis” din municipiul Iași, rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 193 din 20 martie **2017**;

– Ordinul nr. 3618 din 19 iunie **2014** al ministrului educației naționale privind acordarea acreditării pentru unitatea de învățământ preuniversitar particular Școala Gimnazială „Anastasia Popescu” din municipiul București, rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 313 din 2 mai **2017**.

4. Termenele de avizare (în care se emit avizele Consiliului Legislativ)

a) În materia republicărilor unor acte normative, potrivit art. 10 alin. (2) din *Ordinul secretarului general al Guvernului nr. 591/2012 privind procedurile publicării, republicării și rectificării, precum și ale publicării în numere speciale, cu tiraj limitat, a actelor în Monitorul Oficial al României*, avizul Consiliului Legislativ se transmite Secretariatului General al Guvernului în termen de *cel mult 15 zile de la primirea solicitării și a formei republicabile a actului normativ; în cazul codurilor, acest termen se prelungește cu 15 zile.*

b) În cazul rectificărilor, Consiliul Legislativ transmite avizul său către Secretariatul General al Guvernului în termen de *cel mult 3 zile de la primirea solicitării și a cererii de rectificare a actului normativ.*

Neemiterea avizului Consiliului Legislativ pentru cererile de republicare/rectificare a actelor normative, în termenele prevăzute de lege, atrage imposibilitatea aprobării și a dispunerii transiterii lor spre publicare de către Secretariatul General al Guvernului, precum

și imposibilitatea publicării acestora de către Regia Autonomă Monitorul Oficial al României.

5. Natura juridică a avizului Consiliului Legislativ, în cazul republicării și rectificării unor acte normative

În lumina textului constituțional al art. 79, instituția Consiliului Legislativ este definită ca „...organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații...”, însă cu privire la *avizul* acestei instituții în materie de *republicări și rectificări de acte normative* Legea fundamentală nu prevede nimic, iar legislația subsecventă nu distinge în mod expres *caracterul* acestui aviz, așa cum o face în cazul *proiectelor de acte normative*, și ne referim aici la prevederile art. 9 alin. (1) și (2) coroborat cu art. 10 alin. (3) și (4) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în care se prevede expres *caracterul consultativ*.

Trebuie, însă, spus faptul că *republicarea și rectificarea actelor normative rămân operațiuni de tehnică legislativă deosebit de importante în vederea sistematizării și simplificării legislației și a percepției exacte și complete a acesteia*.¹³

În acest context, *din rațiuni de corelare legislativă*, considerăm ca *avizul* acestei instituții, cu rol constituțional de *organ consultativ*, indiferent asupra căror documente juridice poartă, nu ar putea prezenta, *strict legal*, un alt *caracter* decât tot unul *consultativ*.

Este, însă, la fel de adevărat că, prin excepție, în cazul republicărilor și rectificărilor unor categorii de acte normative, acestui *aviz* i s-a confirmat, *în practică*, *caracterul de cvasiconformitate*, care provine atât din modul în care a fost reglementat, cât și din specificul acestor două *operațiuni de tehnică juridică*, de a „opera” în mod exclusiv și cu maximă acuratețe asupra *formei* actului normativ, în limitele și condițiile stabilite de lege, respectând cu strictețe *fondul* reglementării și *voința legiuitorului*. Iar dacă se ține seama și de faptul că cele două operațiuni se realizează fără să mai treacă prin filtrul legiuitorului, fiind *opera exclusivă a specialiștilor din cadrul aparatelor de lucru ale instituțiilor publice inițitoare/emitente* ale actelor normative în cauză, atunci, *practic*, în luarea deciziilor finale se impune cu evidență *rolul, importanța și gradul sporit de forță al avizului organului de specialitate în domeniul tehni-*

¹² A se vedea și *Buletin de informare legislativă nr. 4/2002 – Republicarea și rectificarea actelor normative*.

¹³ A se vedea S. Popescu, V. Țândăreanu, *Probleme actuale ale tehnicii legislative*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, pag. 268.

cii legislative asupra formelor republicabile sau a rectificării elaborate.

Ca urmare, *avizul* în cauză, deși *obligatoriu de cerut*, deși *definitiv în materie*, nu apare a fi totuși în mod *expres, plenar și cu desăvârșire obligatoriu de urmat*, acesta prezentând însă, prin modul de reglementare și prin obiectul asupra căruia poartă, *caracterul unui aviz* care impune o *influență practică sporită* în luarea deciziilor finale ale factorilor responsabili, specifică unei *naturi practic cvasiconforme*.

În acest sens, *practica* Consiliului Legislativ, de-a lungul ultimilor 4 ani de activitate, și nu numai, în domeniul avizării formelor republicabile și a cererilor de rectificare, a arătat că emitenții și redacția Regia Autonomă Monitorul Oficial *urmează și își însușesc* întru totul sau, în orice caz, marea majoritate a propunerilor și observațiilor formulate în cadrul *avizelor și adreselor de restituire* transmise, inclusiv în ceea ce privește *avizele negative*.

Este de menționat, astfel, faptul că tot din *practica Consiliului Legislativ pentru perioada 2014-2017* nu a fost constatat *nici un singur caz de aviz negativ* emis pe marginea unei forme republicabile sau a unei cereri de rectificare de act normativ, *care să nu fi fost urmat și respectat*.

Tocmai această atitudine adoptată de-a lungul timpului de factorii responsabili cu privire la *avizul Consiliului Legislativ în materia republicării și rectificării de acte normative*, dovedește faptul că, astfel cum este reglementat, acest *aviz* se impune de la sine prin *caracterul* său *cvasiconform*.

6. Obiectivele avizului Consiliului Legislativ, în cazul republicării și rectificării unor acte normative

În baza examinării cu maximă atenție și minuțiozitate a formelor republicabile și a cererilor de rectificare de către specialiști, în limitele și specificul atribuțiilor sale, Consiliul Legislativ soluționează în condițiile legii aceste cereri, iar atunci când emite un *aviz*, acesta are printre *obiective*:

a) respectarea cu strictețe a condiției legale de a nu se aduce atingere fondului și formei oricărei reglementări din cadrul intervențiilor legislative succesive asupra actului normativ originar, prin forma republicabilă întocmită de către inițiator și însușită de către emitent, în cazul republicării unui act normativ, respectiv de a se limita numai la erori materiale, prin cererea de rectificare, astfel cum aceasta din urmă a fost însușită și transmisă, în cazul rectificării unui act normativ;

b) respectarea regulilor și îndeplinirea tuturor condițiilor de fond și de formă prevăzute de procedura republicării sau de procedura rectificării, după

caz, astfel cum acestea sunt stabilite potrivit legii și uzanțelor în materie, pentru forma republicabilă, respectiv cererea de rectificare;

c) respectarea normelor de tehnică legislativă, în ceea ce privește forma republicabilă a actului normativ (inclusiv textul normativ rezultat în urma efectuării tuturor operațiunilor specifice de încorporare, renumotare, redenumire) și, respectiv, a celor privind rectificarea actului normativ, după caz; astfel, spre exemplu, se cere ca forma republicabilă să nu conțină contradicții și/sau alte necorelări intratextuale (inclusiv referiri la texte declarate neconstituționale).

Drept urmare, se impune ca *avizul Consiliului Legislativ să urmărească*, cu maximă acuratețe, respectarea condițiilor legale, a normelor de tehnică legislativă în domeniu și în mod deosebit limitarea republicării sau rectificării la actualizarea textului actului normativ în urma modificărilor, completărilor și abrogărilor succesive suferite de acesta în timp, respectiv la îndreptarea erorilor materiale constatate, după publicarea actului normativ în Monitorul Oficial al României.

7. Soluționarea formelor republicabile și a cererilor de rectificare. Forma de redactare a avizelor Consiliului Legislativ

Modalitățile de soluționare a formelor republicabile/cererilor de rectificare a actelor normative nu sunt stabilite și precizate prin reglementări legale exprese. În lipsa unor astfel de prevederi, se poate aplica, prin similitudine, cel puțin parțial, regimul juridic stabilit la art. 10 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pentru *avizul Consiliului Legislativ în materia proiectelor de acte normative*.

În *practică*, examinând și analizând forma republicabilă/cererea de rectificare, sub toate aspectele ei, în raport de *prevederile legale*, de fond și de formă, inclusiv potrivit *uzanțelor* stabilite în materie, în funcție de cele constatate, se procedează la soluționarea acesteia, fie prin elaborarea unui *aviz*, fie prin *restituirea cererii*, în anumite situații care o impun.

Avizele și adresele de restituire ale Consiliului Legislativ nu pot cuprinde considerații cu caracter politic și se transmit în scris sub semnătura președintelui.

Prin asimilare cu reglementarea legală în situația proiectelor de acte normative, în materia formelor republicabile și cererilor de rectificare, *avizul Consiliului Legislativ poate fi de trei feluri*:

a) Avizul favorabil, fără observații și propuneri

Acest *aviz* nu se motivează și se emite pentru formele republicabile și cererile de rectificare apreciate

că întrunesc condițiile de fond și de formă prevăzute de lege și stabilite potrivit uzanțelor în materie. În speță, se constată că cererile sunt întocmite cu îndeplinirea condițiilor legale privitoare la competențe, la formă și la fond, că forma republicabilă, respectiv rectificarea, actelor normative, astfel cum au fost întocmite, respectă toate regulile aplicabile în materie.

b) Avizul favorabil, cu observații și propuneri

Acest tip de aviz are în vedere formele republicabile și cererile de rectificare care ar putea îndeplini condițiile de fond și de formă prevăzute de lege și a celor stabilite potrivit uzanțelor în materie, dar prezintă unele *lacune* sau *greșeli*, necesitând unele *îmbunătățiri* în acord cu prevederile și uzanțele de tehnică legislativă. Se constată că cererile sunt întocmite cu îndeplinirea condițiilor legale privitoare la competențe, la formă și la fond, că forma republicabilă, respectiv rectificarea, astfel cum au fost întocmite, respectă în ansamblu regulile aplicabile în materie, dar pentru a păstra rigoarea necesară acestor două operațiuni de tehnică juridică se impune cu desăvârșire a se proceda în continuare la unele *prelucrări ale unor texte*, unele *adăugiri de note*, *reformulări*, *corectări*, *inclusiv în ceea ce privește renumerotarea textelor*, ș.a., după caz.

Observațiile și propunerile prezentate de aviz pot fi unele *de principiu* sau *de text*, cele din urmă fiind subsecvente celor dintâi, se redau în ordinea grupării pe articole și se pot fundamenta, după caz, pe legislația aplicabilă, doctrină, jurisprudență, legislație comparată.

Acest aviz *se motivează*, pentru o fundamentare temeinică a punctului de vedere și poate fi însoțit de studiile, documentele și informațiile pe care se sprijină.

În practică, se poate constata faptul că acest tip de aviz este cu totul *predominant*, situație care se impune câtă vreme formele republicabile și cererile de rectificare prezintă *deseori* lacune, inadvertențe, greșeli etc., în ceea ce privește forma republicabilă, respectiv conținutul notei de rectificare, a actului normativ, care urmează să fie publicată în Monitorul Oficial al României, dar și în ceea ce privește condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească aceste cereri.

Principalele observații și propuneri formulate în cadrul avizelor emise de Consiliul Legislativ, în legătură cu *republicarea* actelor normative, au vizat următoarele *aspecte*:

1. neindicarea în mod corect a temeiului legal al republicării și a tuturor intervențiilor legislative la care a fost supus actul normativ propus spre republicare, în cadrul unei note de subsol corespunzătoare titlului actului normativ (ex.: Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, avizată în anul 2016);

2. preluarea greșită a unor texte în forma republicabilă;

3. reproducerea incompletă a unor texte;

4. crearea de texte noi sau rectificarea unor texte considerate greșite, prin intermediul operațiunii de republicare;

5. lipsa actualizării sau neactualizarea corectă a denumirilor schimbate între timp, cum ar fi cele ale unor instituții sau localități;

6. articole numerotate greșit;

7. neevidențierea, prin note de subsol, a schimbării unor competențe de la o autoritate la alta, ori a altor informații necesare (ex.: Legea nr. 227/2006 privind prevenirea și combaterea dopajului în sport, avizată în anul 2016; Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, avizată în anul 2016);

8. neadaptarea trimiterilor realizate în cadrul unor articole, la noua numerotare a textelor (ex.: Legea concurenței nr. 21/1996, avizată în anul 2016);

9. nerespectarea întocmai a ortografiei și a punctuației din cadrul textului de bază și al actelor modificatoare ale acestuia;

10. nereproducerea distinctă, în finalul formelor republicabile, a dispozițiilor tranzitorii din actele modificatoare ale actului normativ de bază;

11. nepreluarea întocmai a rubricilor unor anexe și/sau a specificațiilor conținute de acestea, conform actului de bază și actelor sale modificatoare;

12. nesoluționarea, la acel moment, pe cale legislativă, a neconstituționalității unor texte (ex.: Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, care a primit, în anul 2015, aviz cu observații și propuneri, în sensul că republicarea nu ar fi fost la acel moment indicată, precizându-se detaliat motivele și consecințele – afectarea conținutului normativ și a securității lui juridice; precizăm însă că, ulterior emiterii acestui aviz, forma republicabilă a Legii nr. 134/2010 a apărut în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015);

13. numărul foarte mare de intervenții legislative asupra actului de bază (ex.: Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății: sunt prezentate în avizul din anul 2015, ca observații introductive, faptul că există 115 intervenții legislative, un număr nemaîntâlnit până atunci, și că acestea pot conduce atât la necorelări ale fondului normativ, cât și ale terminologiei, fiind indicată soluția adopției unui nou act normativ).

În practică, la rectificările de acte normative, avizele Consiliului Legislativ au menționat, printre observații, în principal, următoarele aspecte:

1. cererile de rectificare nu îndeplinesc toate condițiile stabilite prin normele legale, cum ar fi: nu

cuprind deloc sau în mod complet explicațiile necesare; de foarte multe ori nu sunt deloc sau suficient motivate; nu precizează clar temeiurile (justificările) și importanța rectificării ori consecințele nerectificării erorii materiale;

2. printr-o singură cerere de rectificare s-a urmărit îndreptarea unui număr relativ mare de greșeli;

3. cererile de rectificare au vizat îndreptarea de erori materiale după o perioadă foarte lungă de la adoptarea actului, chiar de ordinul anilor;

4. forma rectificării a lipsit complet ori a fost incompletă sau incorect formulată.

c) Avizul negativ

Avizul negativ se emite, în principal, atunci când în urma examinării cererii de republicare sau a celei de rectificare se constată că, în vederea atingerii scopului urmărit de solicitant, este *obligatorie intervenția prealabilă sau definitivă a legiuitorului*, în caz contrar nefiind îndeplinite unele *condiții de fond sau de formă ale operațiunii juridice* respective. Astfel, spre exemplu: cererea de *republicare* a fost efectuată înainte de *aprobarea prin lege a ordonanțelor Guvernului* care modifică și/sau completează actul normativ supus republicării, cu nerespectarea prevederilor art. 70 alin. (4) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare; prin cerere, se urmărește modificarea sau completarea prevederilor actului normativ propus spre *rectificare*, ori o altă *intervenție asupra fondului reglementării*, legea interzicând, *sub sancțiunea nulității*, acest lucru (art. 17 alin. (3) din Legea nr. 202/1998, republicată).

Acest aviz *se motivează*, pentru o fundamentare temeinică a punctului de vedere și poate fi însoțit de studiile, documentele și informațiile pe care se sprijină, după caz.

De asemenea, în cadrul avizelor negative se fac *indicațiile, sugestiile, propunerile, recomandările și precizările* corespunzătoare, în vederea realizării finalității/scopului urmărit de solicitant, cum ar fi faptul că *modificările preconizate* prin cererea de rectificare pot fi realizate prin acte normative modificatoare, adoptate cu procedurile legale corespunzătoare, ori că în vederea republicării actului normativ temeiul republicării trebuie să fie reinstăuit în ultimul act de modificare și/sau completare, prin dispoziția expresă a legiuitorului.

În practică, în cadrul avizelor negative, au existat, pe lângă *situațiile sus-precizate și alte cauze*, printre care amintim:

– forme republicabile întocmite *fără a exista temei legal de republicare actualizat prin legea de aprobare a ultimei ordonanțe a Guvernului modifi-*

catoare (ex.: Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului);

– forme republicabile în conținutul cărora s-a constatat o *antinomie intratextuală* de natură a face inutilă o republicare în acel stadiu legislativ (ex.: republicarea Legii nr. 111/1996 privind desfășurarea în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare, avizată negativ în anul 2015);

– cereri de rectificare pentru care s-au constatat *necorelări pe fond și pe formă* (ex.: rectificarea Legii nr. 250/2016 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscale bugetare și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1028 din 21 decembrie 2016, avizată negativ de către Consiliul Legislativ la prima transmitere¹⁴);

– cereri de rectificare referitoare la *actele internaționale*, care au primit aviz negativ, întrucât vizau doar *stilizări la înlocuirea unor termeni sau schimbarea ortografiei* unor texte (neadmise potrivit regimului juridic al actelor internaționale), ori afectau fondul reglementării. În materia *actelor internaționale*, este de menționat aplicabilitatea Legii nr. 590/2003 privind tratatele, care prevede, *derogatoriu*, posibilitatea îndreptării unor erori materiale numai prin inițierea unui *nou tratat în formă simplificată* – schimb de note verbale prin înțelegerea cu cealaltă parte, ceea ce înseamnă că *procedura obișnuită a rectificării se aplică numai actului intern* (lege, ordonanță sau hotărâre a Guvernului, ordin al ministrului) *prin care țara noastră devine parte la tratat*.

d) Soluționarea cererii prin adresă de restituire

Deși neprevăzută expres de lege, această *modalitate practică de soluționare* a unor cereri de republicare și rectificare decurge *în mod firesc*, tocmai pentru a se ajunge cât mai repede cu putință la *finalitatea urmărită* atât de către legiuitor în ansamblu, cât și de către emitent/inițiator, prin corecta aplicare a prevederilor legale.

Astfel, în unele cazuri, formele republicabile sau cererile de rectificare elaborate au fost *restituite*, prin Secretariatul General al Guvernului, către emitenți/inițiatori, cu o *adresă însoțitoare*, apreciindu-se că, în raport de situația de fapt și de drept existentă la acel moment, se impune o astfel de soluționare, în scopul respectării prevederilor legale, inclusiv cele privind sistematizarea, unificarea și coordonarea

¹⁴ A se vedea Dosar nr. 1356/2016 – Aviz nr. 1331/2016.

întregii legislații, și chiar în scopul reducerii timpului necesar obținerii finalității urmărite.

Spre exemplificare, în cazul republicării actelor normative, prin adresa de restituire s-a constatat că formele republicabile au fost întocmite fără a exista temei legal de republicare actualizat (ex.: Legea nr. 96/2006 privind statutul deputaților și senatorilor) ori prematur, deoarece:

– fie existau modificări ale actului de bază prin ordonanțe care nu fuseseră dezbătute în Parlament;

– fie unele texte fuseseră declarate neconstituționale, nefiind însă modificate de legiuitor conform prevederilor art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată (ex.: Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, avizată în anul 2014);

– fie în text existau trimiteri la texte declarate neconstituționale astfel încât ele deveneau inaplicabile, trebuind mai întâi modificate (ex.: Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, avizată în anul 2014);

– fie caracterul temporar consumat al unor prevederi ale actului reclamau modificarea textului înainte de republicare (ex.: H.G. nr. 321/2005, avizată în anul 2016);

– fie actul normativ nu fusese modificat sau completat în mod substanțial (ex.: Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, avizată în anul 2014).

De asemenea, în anul 2014, un alt motiv de restituire a fost, în cazul formei republicabile a *Legii nr. 59/1934 asupra Cecului, vechimea prea mare a actului normativ supus republicării*, care determină în text numeroase antinomii atât de limbaj, dar și juridice, datorate schimbării regimului unor concepte juridice.

În cazul rectificării, au fost restituite acele cereri având drept obiect rectificarea unor *acte individuale* (spre ex. Decretul nr. 136/1998), *acte administrative individuale* (spre ex. hotărâri privind acordarea de ajutoare de urgență, de trecere a unor imobile din

domeniul privat al statului în domeniul public, de alocări de sume din Fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului pentru unele județe sau de acordare, redobândire sau renunțare la cetățenia română – Hotărârea Guvernului nr. 1246/2004 sau Hotărârea Guvernului nr. 52/2013), *hotărâri ale Parlamentului României* (ex.: Hotărârea Parlamentului nr. 41/2014) sau *acte jurisdicționale* (hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului prin care se soluționează un litigiu concret, decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție – ex. H.I.C.C.J. nr. 6/23 martie 2014 – sau ale Curții Constituționale – ex. Decizia nr. 247/29 aprilie 2014), în considerarea faptului că potrivit legii aceste categorii de acte nu se rectifică cu avizul prealabil al Consiliului Legislativ.

În toate aceste situații, prin modalitatea *adresei de restituire*, se procedează la *atestarea neavizării* de către Consiliul Legislativ a cererilor de rectificare în speță, operațiune prevăzută de art. 15 alin. (3) din Ordinul Secretarului General al Guvernului nr. 591/2012.

În unele cazuri, au fost restituite *cererile de rectificare nemotivate* de către inițiatori/emitenți, solicitându-se informațiile relevante în vederea soluționării lor, ca urmare a faptului că aceștia nu au putut fi contactați sub o altă formă.

Adresa de restituire *se motivează*, pentru o fundamentare temeinică a punctului de vedere, putând și ea să fie însoțită de studiile, documentele și informațiile pe care se sprijină, după caz.

De asemenea, în cadrul adresei de restituire se fac, pe lângă observații, *recomandările și precizările* corespunzătoare cazului în speță, în vederea continuării soluționării pe cale legală a cererii, potrivit finalității urmărite de solicitant/emitent/inițiator.

e) În perioada 1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2017, situația avizelor Consiliului Legislativ la formele republicabile și cererile de rectificare se prezintă după cum urmează¹⁵:

A. REPUBLICĂRI

Anul	Nr. cereri de republicare examinate	Nr. avize favorabile	Nr. avize favorabile cu observații și propuneri	Nr. avize negative	Nr. cereri restituite	Nr. forme finalizate prin publicare, dintre cele avizate
2014	105	8	72	-	25	73
2015	27	2	14	1	10	19
2016	24	1	10	2	11	21
2017	16	-	5	1	10	4
TOTAL	172	11	101	4	56	117

¹⁵ A se vedea *Raportul de activitate al Consiliului Legislativ pentru anii 2014, 2015, 2016*, prezentat în Buletinele de informare legislativă nr. 3 din anii 2015, 2016, respectiv 2017.

Pe categorii de acte normative, cererile de republicare au vizat un număr de:

– în anul 2014: 93 legi, 5 ordonanțe ale Guvernului, 3 ordonanțe de urgență, 2 hotărâri ale Guvernului, un statut profesional – Statutul privind organizarea profesiei de practician în insolvență și Codul privind conduita etică, precum și un ordin al președintelui Comisiei Naționale pentru Controlul Activităților Nucleare;

– în anul 2015: 19 legi, 2 ordonanțe de urgență ale Guvernului, Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului – care a fost înregistrat în luna decembrie 2015 și soluționat în luna ianuarie 2016, Regulamentul Camerei Deputaților – care a fost înregistrat spre analiză de două ori în cursul anului 2015, precum și 3 ordine ale conducătorilor instituțiilor publice centrale;

– în anul 2016: 12 legi, 3 hotărâri ale Guvernului, Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului – care a fost înregistrat în

luna decembrie 2015 și soluționat în luna ianuarie 2016, Regulamentul Camerei Deputaților, Regulamentul Senatului, Normele metodologice privind acordarea indemnizației pentru limită de vârstă prevăzută de Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și senatorilor, precum și 3 ordine sau regulamente emise de conducătorii instituțiilor publice centrale;

– în anul 2017: 9 legi, o ordonanță de urgență a Guvernului, 4 hotărâri ale Guvernului, o hotărâre a Parlamentului României și un regulament.

În ceea ce privește *preluarea*, de către inițiatorii sau emitenții formelor republicabile avizate, a *observațiilor și propunerilor* conținute în *avizele* sau în *adresele de restituire* ale Consiliului Legislativ, s-a constatat că acestea au fost preluate în marea lor majoritate, în integralitate, într-un număr foarte mic de cazuri fiind preluate parțial. În cazul *avizelor negative*, se poate observa faptul că acestea au fost urmate, finalizarea republicării nemaiaivând loc, în condițiile respective.

B. RECTIFICĂRI

Anul	Nr. cereri de rectificare examinate	Nr. avize favorabile	Nr. avize favorabile cu observații și propuneri	Nr. avize negative	Nr. cereri restituite
2014	127	-	61	11	55
2015	116	-	59	13	44
2016	113	-	54	4	55
2017	97	-	48	5	44
TOTAL	453	-	222	33	198

Cererile de rectificare examinate și soluționate de către Consiliul Legislativ au privit atât *acte normative*, caz în care au fost avizate potrivit legii, cât și *acte individuale*, *acte administrative individuale* sau *acte jurisdicționale*, al căror *caracter* se urmărește a fi astfel *certificat* de către autoritatea de specialitate în domeniu, situație în care a fost *atestată nevizarea* acestor documente, potrivit legii.

De asemenea, în cazul rectificării, se poate constata faptul că *observațiile și propunerile* conținute în *avizele* sau în *adresele de restituire* ale Consiliului Legislativ au fost *preluate* în marea lor majoritate în integralitate. În ceea ce privește *avizele negative*, putem observa faptul că și acestea au fost urmate de către emitenți și de către Regia Autonomă Monitorul Oficial.

IV. Propuneri de lege ferenda

1. Pentru îmbunătățirea regimului juridic în ceea ce privește soluționarea de către Consiliul Legislativ

a cererilor de republicare și rectificare, vedem necesar a se interveni asupra cadrului legal normativ aplicabil, și în acest sens propunem *de lege ferenda* reglementarea, eventual în cadrul art. 10 al Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a *patru modalități* de soluționare a formelor republicabile și a cererilor de rectificare, prin introducerea modalității *adresei de restituire*, pe lângă cele *trei tipuri de avize: favorabil, favorabil cu observații și propuneri, negativ*.

Fundamentarea rezultă din practică și constă în faptul că, deseori, anterior finalizării unui aviz pe marginea unei republicări sau rectificări de act normativ este nevoie de o îndrumare specifică și de îndreptarea unor greșeli, lacune, inadvertențe ale textului ori de solicitarea unor explicații, clarificări sau informații specifice pe care, deși ar fi trebuit, inițiatorii/emitenții le-au prevăzut greșit sau nu le-au menționat odată cu solicitarea. Astfel, de multe ori adresa de restituire ține loc de îndrumare, care însă nu este una obligatorie, ci facultativă, identificând

soluțiile corespunzătoare condițiilor de fapt și de drept existente la acel moment, în acele situații în care soluționarea nu este realizabilă în cadrul unui aviz.

2. Ținând cont și de *jurisprudența Curții Constituționale*, Consiliul Legislativ a încercat, pe cât posibil, să stabilească și să aplice o *regulă unitară în practica de republicare* a actelor normative, în sensul în care republicarea nu poate fi decât *prematură*, câtă vreme nu este *soluționată, pe cale legislativă, neconstituționalitatea unor texte* care fac parte, sau la care se face trimitere, în cadrul formei republicabile. Motivarea este evidentă, o republicare în atare condiții ar conduce la *confuzii și necorelări* în aplicarea textelor formei republicabile, existând dispoziții sau trimiteri la dispoziții inaplicabile, datorită suspendării sau încetării efectelor juridice ale normelor de referință, prin declararea neconstituționalității lor, conform art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată, ori prin abrogare expresă.

În aceste cazuri, *avizul* Consiliului Legislativ s-ar cuveni să fie unul *negativ*, pentru motivele invocate mai sus, dar și pentru *uniformitate* în rațiune cu situația invocată de legiuitor în cazul ordonanțelor Guvernului neaprobată încă prin lege, însă *forța unui aviz negativ* necesită și un *temei legal foarte bine precizat*.

Astfel, art. 70 alin. (4) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precizează: *Republicarea actelor normative modificate sau completate prin ordonanțe ale Guvernului se face după aprobarea acestora din urmă prin lege, pentru a nu crea eventuale discrepanțe cu actul de aprobare, în cazul în care acesta aduce alte modificări ordonanței supuse aprobării.*

De lege ferenda, considerăm că se impune completarea cadrului legal normativ al Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin adăugarea la conținutul prevederilor art. 70 alin. (4), care stabilesc o *condiție prealabilă și obligatorie a republicării*, aceea de aprobare prin lege a ordonanțelor Guvernului care au intervenit în decursul timpului asupra actului normativ supus republicării, a *încă unei condiții*, de aceeași natură (*prealabilă și obligatorie*), și care, cel puțin pentru identitate de rațiune, se impune, și anume aceea a soluționării de către legiuitor a textelor declarate neconstituționale, texte cu care actul normativ supus republicării se află în legătură.

În subsidiar, mai formulăm și următoarea propunere:

În doctrină¹⁶ s-a susținut că *solicitarea avizelor prealabile consultative* ale Consiliului Legislativ constituie o „condiție de constituționalitate”, ceea ce atrage *neconstituționalitatea legii, ordonanțelor și hotărârilor Guvernului*, în cazul contrar, al *nesolicitării acestui aviz*, cu motivația că art. 79 alin. (1) din Constituția României, republicată, edictează în mod expres, cu referire la funcția principală a acestei instituții fundamentale și la rolul esențial pe care-l are în crearea calitativă a fondului legislativ al țării, faptul că este „organ consultativ de specialitate al Parlamentului care, avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații”.

Totodată, observăm și faptul că textul constituțional al art. 79 *nu include*, între documentele supuse avizelor Consiliului Legislativ, *formele republicabile și cererile de rectificare a actelor normative*, deoarece aceste atribuții au fost pentru prima dată introduse de Legea nr. 202/1998, adică ulterior revizuirii Constituției României din anul 1991.

Urmează că, potrivit regimului actual, *solicitarea avizului* acestei instituții fundamentale a statului român, pe marginea *republicărilor și rectificărilor* de acte normative, rămâne o *condiție de constituționalitate*, dar într-un mod *indirect prevăzută*, prin aplicarea *principiului legalității* instituit în Legea fundamentală la art. 1 alin. (3) și (5), în care se include și legea organică privind normele de tehnică legislativă, cu referire directă la art. 70 și art. 71 din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel fiind, considerăm că la o viitoare revizuire a legii fundamentale, apare oportună și utilă inserarea în cadrul prevederilor art. 79 alin. (1) din Constituția României, republicată, a unui text expres în sensul în care pentru *uniformitate în reglementare*, în afara categoriei *proiectelor de acte normative, formele republicabile și cererile de rectificare* să constituie și ele documente supuse *avizului Consiliului Legislativ* pe temeiul prevederilor art. 79 alin. (1) din Constituția României, republicată, astfel încât, *nesolicitarea acestui aviz să reprezinte cauză de neconstituționalitate expresă*.

Pentru fundamentarea acestei propuneri *de lege ferenda* subliniem în primul rând necesitatea de a se da expresie reală, sub aspectul examinat, principiilor înscrise în Legea fundamentală la art. 1 alin. (3) și (5).

¹⁶ A se vedea Șerban Beligrădeanu, Ion Traian Ștefănescu, *op. cit.*

Consiliul de Stat din Spania – o instituție cu vechi rădăcini în istoria acestei țări

Tudor PRELIPCEANU

Consiliul de Stat din Spania este una din cele mai vechi instituții din această țară și este definit în Constituție ca organ consultativ suprem al Guvernului.

Istoric. El a fost înființat sub acest nume în 1522 de către regele Carol I al Spaniei, pentru a se ocupa de problemele care afectau statul, fiind consultat în mod obișnuit în materie de apărare națională, relații internaționale, în privința implicării țării în războaie, la încheierea tratatelor de pace, la stabilirea alianțelor, la numirea de ambasadori și de alți înalți demnitari, în problema căsătoriilor regale. Președinte al Consiliului de Stat era regele, dar acesta nu participa la toate întrunirile acestei instituții. Consiliul de Stat a avut în Spania o mare influență în timpul domniilor renumiților regi Carol I (1516-1556) și Filip al II-lea (1556-1598) și mai târziu în timpul regenței Marianeii de Austria, în perioada 1665-1675. De remarcat că regele Carol I al Spaniei, a devenit, purtând numele de Carol al V-lea, împărat al Germaniei, în perioada 1519-1556.

În acele timpuri din Consiliul de Stat făceau parte persoane în general cu experiență din cadrul înaltei aristocrații și din cadrul armatei, precum și confesorul regelui. Opiniile membrilor Consiliului de Stat nu erau obligatorii pentru rege, care putea să țină cont sau nu de ele. Decizia finală aparținea regelui. Prin reformele sale, regele Filip al V-lea (1700-1746) a diminuat importanța Consiliului de Stat, în timp ce Manuel de Godoy, fost prim ministru al Spaniei, a încercat, în 1792, să-l revitalizezeze.

Constituția din 1812, care a fost în vigoare în Spania doar timp de doi ani, a stabilit obligativitatea guvernului de a consulta Consiliul de Stat în problemele serioase care confruntau țara. Consiliul de Stat a fost abolit în Spania în 1834, dar, cu toate acestea, el a continuat să existe cu intermitențe în secolele al XIX-lea și al XX-lea.

Legea în vigoare după care funcționează Consiliul de Stat actual din Spania este *Legea nr. 3 din 22 aprilie 1980 privind Consiliul de Stat*, adoptată în conformitate cu prevederile articolului 107 al Constituției din 1978 a Spaniei. Această Constituție a declarat Spania drept o monarhie constituțională. Consiliul de Stat din Spania a luat ființă în noua formă la 18 iulie 1980. De la început s-a prevăzut că este un organism consultativ

al Guvernului, dar și faptul că își exercită funcția consultativă având autonomie organică și funcțională, pentru a i se garanta obiectivitatea și independența în conformitate cu Constituția și legile țării.

Sediul Consiliului de Stat din Spania se află în Palatul Cosiliilor din Madrid, capitala țării. Această clădire a fost construită în stil baroc în conformitate cu proiectul arhitectului Juan Gómez Mora. Construcția a început la sfârșitul anului 1613 și s-a încheiat în 1625.

Atribuții. Îndatoririle Consiliului de Stat din Spania, spre deosebire de acelea ale altor instituții similare din Europa care au fost create în secolul al XIX-lea, sunt exclusiv consultative. El este un organism permanent care funcționează fie în plen, fie în comisii. Opiniile sale nu sunt obligatorii, dar Guvernul este dator să-l consulte în multe cazuri, atât pentru un aviz în materie de redactare a reglementărilor, cât și pentru a primi o părere avizată în decizii privind contractele administrative, gestionarea bugetului, recursuri administrative etc.

Consultarea Consiliului de Stat, pentru cazurile în care este mandatat, este considerată de către jurisprudență ca un demers esențial în orice procedură.

Organizare. Consiliul de Stat activează în plen sau în Comisia permanentă, dar poate funcționa și în secțiuni.

Plenul Consiliului este format din președinte, consilierii permanenți, consilierii de drept, consilierii aleși și secretarul general.

Comisia permanentă este formată din președinte, consilierii permanenți și secretarul general.

Consilierii permanenți sunt atâția câte secțiuni are Consiliul și sunt numiți prin decret regal dintre persoanele care se încadrează într-una din categoriile: ministru, consilier de stat, jurist cu experiență din Consiliul de Stat, membru plin al Academiei Regale, cadru didactic la Universitate cu 15 ani de practică în domeniile juridic, economic sau social, ofițer superior în Corpul Juridic al Forțelor Armate, funcționar cu cel puțin 15 ani de experiență. Consilierii permanenți nu pot fi revocați din oficiu.

Numirea ca președinte și consilier permanent este incompatibilă cu funcțiile de deputat, senator sau membru într-o adunare guvernamentală regională.

Consilierii de stat de drept sunt: directorul Academiei Regale Spaniole și președintele Academiei Regale

de Științe Politice și Morale și a celei de Jurisprudență și Legislație, procurorul general, președintele Consiliului General al Asociației Avocaților, președintele Comisiei Generale de Codificare, directorul general al Contenciosului Administrativ al Statului, directorul Centrului pentru Studii Constituționale. Consilierii de drept își exercită atribuțiile atâta vreme cât dețin postul care i-a îndreptățit la această numire.

Consilierii de stat aleși, în număr de 10, sunt numiți prin decret regal pentru o perioadă de patru ani dintre cei care au îndeplinit una din următoarele funcții: deputat sau senator, judecător la Curtea Constituțională, avocat al poporului, membru al Consiliului Judiciar General, ministru sau secretar de stat, președinte al Curții de Conturi, membru al Consiliului Executiv al unui Guvern Regional, ambasador sau diplomat de carieră, rector universitar.

Secretarul general este numit prin decret regal dintre juriștii cu experiență ai Consiliului la recomandarea Comisiei permanente aprobată de plen.

Consiliul are minimum opt secțiuni. Numărul lor poate crește la recomandarea Comisiei permanente a Consiliului de Stat în cazul în care volumul mare de cereri fac acest lucru necesar.

Funcțiile de juriști în Consiliul de Stat sunt incompatibile cu alte funcții din administrația publică, cu excepția funcțiilor didactice.

Funcționare. Actele Guvernului, în materiile la care s-a cerut părerea Consiliului de Stat, trebuie să poarte mențiunea că sunt sau nu în conformitate cu

avizul Consiliului. Pentru cazul în care sunt conforme se folosește formula „în conformitate cu Consiliul de Stat”, iar în cazul în care Consiliul nu este de acord se folosește formula „ca urmare a consultării Consiliului de Stat”.

Prin rezoluția președintelui Consiliului de Stat și la recomandarea Comisiei permanente lucrările se distribuie în secțiunile specializate în materia ministerului care înaintează propunerea. Acestea pregătesc dosarele pentru problemele care urmează să fie audiate în plen și de Comisia permanentă.

În cazurile în care se cere de urgență opinia Consiliului de Stat, termenul maxim este de 15 zile, dacă Guvernul sau primul ministru nu stabilesc un termen mai scurt.

Consiliul de Stat trebuie să-și exprime părerea în toate problemele supuse consultării de către Guvern sau de membrii săi, ori de către Guvernele Regionale prin președinții lor. De asemenea, el poate supune Guvernului orice propunere pe care o consideră necesară în orice materie pe care practica și experiența sa o sugerează.

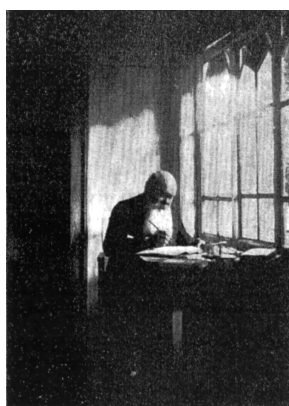
Anual, plenul Consiliului de Stat trebuie să întocmească un Raport în care descrie activitatea Consiliului și comentează funcționarea serviciilor publice așa cum rezultă în urma consultărilor solicitate, împreună cu sugestii de măsuri ce ar fi necesar să fie luate de Guvern pentru întărirea funcționării administrației.

M e d a l i o n

GEORGE D. NEDELUCU – un membru de seamă al Consiliului Legislativ interbelic, cu o contribuție importantă la realizarea Codului de procedură penală unificat

Sorin POPESCU
președinte de secție
Consiliul Legislativ

Tudor PRELIPCEANU

George D. Nedelcu s-a născut la 8 octombrie 1863 în București. A absolvit Facultatea de Drept a Universității din București. Teza sa de licență în drept s-a intitulat *Atribuțiile judecătorului de instrucție*. La 1 aprilie 1883 s-a angajat copist la Ministerul Justiției, la 10 februarie 1888 a ajuns verificator, iar la 1 noiembrie 1888 șef de birou. La 30 martie 1899 a promovat în funcția de director al serviciului judiciar din Ministerul Justiției. A fost delegat secretar general al Ministerului Justiției, între 1 octombrie 1914 și 1 mai 1918. A activat, ca secretar general al Ministerului Justiției, între 19 noiembrie 1918 și 27 decembrie 1919, când a demisionat.

Interesante sunt opiniile lui George D. Nedelcu din articolul *Modificarea Regulamentului pentru aplicațiunea legii asupra loteriilor*, publicat în „Revista de drept, sociologie și economie politică” din 1905 și reluat în revista „Dreptul”, în 1920, sub titlul *Mișcarea juriștilor*. În articolul său, George D. Nedelcu consideră că, în afară de vastele cunoștințe ce se cer pentru o lucrare legislativă, se mai cere și o îndemânare a spiritului, dexteritate, căci și această artă de a face legi are tehnica ei proprie. George D. Nedelcu preciza: *Pot zice că există o lege după care legiuitorul trebuie să se conducă. O lucrare legislativă este în același timp și o lucrare de artă.*

Coordonarea ideilor și înlănțuirea lor; precizia cuvintelor, adică alegerea cuvintelor care să întrupeze ideile; concizia în exprimarea ideilor; proporția între întinderea lucrării și obiectul ei, sunt reguli care negreșit trebuie observate, mai cu seamă, într-o epocă legislativă.

Și nu sunt numai aceste reguli; sunt multe alte particularități pe care nu le pot percepe decât acei care au chemare pentru asemenea opere, decât acei care s-au perfecționat în această direcție, decât profesioniștii.

Nu oricine poate produce o bună lucrare legislativă, chiar de ar fi făcut studii juridice, după cum nu oricine poate face o poezie bună sau o piesă de teatru bună, oricât de literat ar fi sau oricât ar cunoaște regulile estetice.¹

În plus, George D. Nedelcu evidențiază că nu exista la noi nicio instituție de stat care să adnoteze textele de legi cu observațiile doctrinei, jurisprudenței și autorităților chemate să le aplice, care să adune din vreme materialul pentru legiferările viitoare, care să se țină la curent cu legislațiile străine. În final, ajunge la concluzia că o astfel de instituție de stat ar trebui să fie un Consiliu permanent de legislație.

De altfel, la 12 septembrie 1925 George D. Nedelcu a devenit consilier permanent inamovibil în Secțiunea I-a a Consiliului Legislativ. În cadrul

¹ Valer Dorneanu, Sorin Popescu, Ilariu Mrejeru, Victoria Țândăreanu, Tudor Prelipceanu, *Consiliul Legislativ. Tradiție și modernitate – 1926-2001*, București, Editura Lumina Lex, 2000, p. 49.

Consiliului Legislativ și-a adus contribuția la realizarea anteproiectului Codului de procedură penală. În discursul rostit de Alexandru N. Gane, primul prim-președinte al Consiliului Legislativ, la deschiderea celui de al cincilea an de activitate a Consiliului, se preciza că o subcomisie, aflată sub președinția lui George D. Nedelcu, a elaborat un anteproiect de lege, deosebit de necesar, pentru organizarea tribunalelor de copii și adolescenți, precum și a instituțiilor de ocrotire și îndreptare.

În discursul rostit la deschiderea celui de-al șaselea an de activitate al Consiliului Legislativ, Alexandru N. Gane evidențiază munca depusă de comisia, aflată sub conducerea lui George D. Nedelcu, care a întocmit un proiect de lege pentru înființarea „Cazierului judiciar”, proiect care a fost înglobat în anteproiectul Codului de procedură penală.

George D. Nedelcu a lucrat timp de opt ani la Consiliul Legislativ interbelic, până în 1934, când s-a retras pentru limită de vârstă. De remarcat că în aprilie 1933, deci timp de o lună, George D. Nedelcu a deținut conducerea Secțiunii I-a a Consiliului Legislativ interbelic.

În 1937, George D. Nedelcu a publicat lucrarea *Miniștri. Magistrați. Consiliul Legislativ. Publicațiuni. Pagini consacrate amintirilor din galeria justiției*. Iată cum a prezentat George D. Nedelcu, în această carte, preluarea de către Consiliul Legislativ a activității de elaborare a proiectului Codului penal unificat: *Aventurile proiectului de Cod penal*

până a devenit lege, cu numeroase Comisiuni și subcomisiuni, prin mâna cărora a trecut, sunt și bizare și variate. Dacă ar fi să facem socoteală de cât au costat Comisiunile prin care proiectul a voiajat timp de 16 ani, am putea vedea cât aur cântărește fiecare articol al noului Cod penal. Românul ar zice „scump, dar face”.

În anul 1925 s-a înființat Consiliul Legislativ.

Potrivit art. 110 al Legii pentru organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, Comisiunile de unificare a codurilor care funcționau pe lângă Ministerul Justiției au încetat să mai funcționeze pe ziua de 1 iunie 1925, rămânând ca lucrările să fie continuate de Consiliul Legislativ cu începere de la 1 septembrie 1925.

Continuarea lucrărilor pentru Codul penal avea să se facă de Secțiunea I-a a Consiliului, care se

compunea din d-nii Ion Ionescu-Dolj, președinte, Cezar Vârgolici, C. D. Anghel și eu, consilieri permanenți, și din referenții titulari, d-nii Ion Rădulescu și George Vrăbiescu.

Primii consilieri temporari specialiști, delegați la Consiliul Legislativ pentru lucrarea Codului penal, au fost d-nii V. V. Pella și Iulian Teodorescu, care, împreună cu președintele Secțiunii I-a a Consiliului, d-l Dolj, elaboraseră anteproiectul de Cod penal.

Materialul documentar, lucrările anterioare și anteproiectul Codului penal se găseau la prezidentul secțiunii, d-l Dolj.

Materialul documentar se compunea din lucrările primelor Comisiuni, din legiurile penale ce se aplicau în provinciile alipite (austriac, ungar și german) și din legiurile și proiectele de legi ale Țărilor de unde Comisiunea spicuisse dispozițiunile ce introduseseră în anteproiectul elaborat (italian, francez, belgian, rus, polonez, portughez, olandez, suedez, grec, ale Cantoanelor Elveției, proiectul Roux, etc.).²

După cum arăta George D. Nedelcu în cartea menționată: *Articolul 80 din Legea Consiliului Legislativ, sperând în seriozitatea studiilor și discuțiilor asupra chestiunilor și proiectelor de legi, a cerut categoric ca dezbaterile să se consemneze în procese verbale semnate de președinte și referentul lucrării, prezidentul putând dispune chiar stenografierea discuțiilor. Această dispozițiune înțeleaptă ar fi dat puțința să se cunoască spiritul Consiliului, adevăratul înțeles în care el a adoptat cutare soluțiune și nu o alta și părerile pro și contra asupra chestiunii.*

Am căutat să mă conformez articolului 80 din lege cu ocaziunea întocmirii a două proiecte de legi de către Comisiunile prezidate de mine: proiectul de lege pentru înființarea tribunalelor de copii și adolescenți despre care vorbesc în paginile următoare și proiectul de lege pentru cazierul judiciar.

Primul proiect de lege l-am depus la Secțiunea I-a a Consiliului cu raportul nr. 217 din 16 decembrie 1929 în care menționez că proiectul este însoțit de 93 de procese verbale cu numerele 53-146 încheiate asupra discuțiilor ce au avut loc la ședințele ținute în zilele arătate în ele, semnate de toți membrii Comisiunii.

Al doilea proiect de lege l-am depus cu raportul nr. 243 din 19 noiembrie 1930 a cărui cuprindere este următoarea:

² George D. Nedelcu, *Miniștri. Magistrați. Consiliul Legislativ. Publicațiuni. Pagini consacrate amintirilor din galeria justiției*, București, Editura „Universul”, 1937, p. 174-175.

Domnule Prezident

După cum cunoașteți, în luna octombrie anul trecut, Comisiunea însărcinată cu întocmirea proiectului de lege pentru tribunalele de copii și adolescenți, terminându-și lucrările, a început de îndată lucrările privitoare la întocmirea unui proiect de lege pentru introducerea la noi a cazierului judiciar. Aceste lucrări au luat sfârșit la 5 noiembrie acest an.

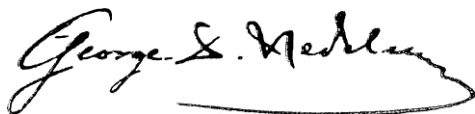
Am onoare a depune pe lângă aceasta proiectul de lege întocmit, precum și procesele verbale ale Comisiunii în număr de 105, de la nr. 147 la nr. 252, încheiate despre ședințele din zilele de la 24 octombrie 1929 până la 5 noiembrie 1930, și semnate de d-nii C. D. Anghel, Cezar Vârgolici, D. Ispasiu, C. Rătescu, Al. Dem. Oprescu, C. Chiseliță, Camil Demetrescu, Ioan Rădulescu și C. G. Vasiliu, care au luat parte la lucrări.

Procesele verbale de ședință cuprind motivele care au determinat Comisiunea să adopte dispozițiunile cuprinse în proiectul de lege.

Pe lângă procesul verbal cu nr. 189 din 4 februarie 1930, se află alăturat anteproiectul de lege asupra cazierului judiciar întocmit de d-l Ioan Rădulescu, care a servit de bază Comisiunii la întocmirea proiectului, precum și raportul-expunere de motive al d-lui Rădulescu asupra anteproiectului de lege.

Prezidentul Comisiunii,

George D. Nedelcu

*Referent,
C. G. Vasiliu³*

După cum preciza George D. Nedelcu în această carte: cu ocaziunea discursului pentru lucrările din anul 1929, d-l prim-prezident [Alexandru N. Gane] a spus:

De asemenea, Secția I-a a sfârșit un anteproiect de lege pentru organizarea tribunalelor de copii și adolescenți, precum și a Instituțiilor de ocrotire și îndreptare.

Tribunalele de copii și adolescenți, ce se vor crea pentru supravegherea copiilor, au mai ales un caracter educativ și moralizator.

Anteproiectul cuprinde măsurile predelictuale în contra criminalității infantile, precum și întreaga parte procedurală, raportându-se, în ce privește

răspunderea delictuală a minorilor, la dispozițiunile prevăzute de Codul penal.

Tribunalele de copii și adolescenți, fiind în strânsă legătură cu Instituțiunile de educațiune și îndreptare ale acestora, pentru ca măsurile ordonate să poată fi aduse la îndeplinire, anteproiectul de lege se ocupă și de organizarea Instituțiilor de ocrotire și îndreptare.

Toată această importantă lucrare a fost elaborată de o subcomisiune sub președinția d-lui consilier permanent George Nedelcu, dimpreună cu d-nii consilieri permanenți Cezar Vârgolici și C. D. Anghel, precum și cu d-nii consilieri temporari C. Rătescu, C. Chiseliță, prof. Iulian Teodorescu și Camil Demetrescu, asistați de referenții d-nii Ioan Rădulescu și C. G. Vasiliu, acesta din urmă ca referent al lucrării.

Aceeași Comisiune a început, încă din luna noiembrie 1929, întocmirea dispozițiilor cazierului judiciar care urmează să fie alăturat Codului de procedură penală.⁴

Voi publica „anteproiectul de lege pentru organizarea tribunalelor de copii și adolescenți, precum și a Instituțiilor de ocrotire și îndreptare”, împreună cu expunerea de motive ce-l însoțește.⁵

George D. Nedelcu a încetat din viață în anul 1944.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Atribuțiile judecătorului de instrucție (Teza de licență în drept), București, Imprimeria Statului, 1891, 78 p.

2. Textul autentic al Codicelui Civil Român și manuscrisul acestui codice investit cu semnătura domnească și sigiliul Statului, București, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, 1904, 48 p. („Dreptul”, nr. 9 și 10 din 1904. Extras).

3. Textul autentic al Codului civil român, București, Atelierele grafice I. V. Socecu, 1905, 124 p.

4. Modificarea Regulamentului pentru aplicațiunea legii asupra loteriilor, București, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, 1905, 32 p. (Extras din „Revista de drept, sociologie și economie politică”).

5. Dreptul Capului Statului de amnistie și de a ierta sau micșora pedepsele, precum și Exercițiul acestui drept în curs de 40 de ani de Domnie (1866-1906) a Regelui Carol I. Ediție publicată de Minis-

⁴ Vezi *Din activitatea Consiliului Legislativ*, București, Tipografia închisorii centrale „Văcărești”, 1930, precum și „Curierul Judiciar” nr. 6 din 9 februarie 1930.

⁵ George D. Nedelcu, *op. cit.*, p. 199-201.

³ *Idem*, p. 196-197.

terul Justiției, București, Atelierele grafice Socec & Comp., 1906, 273 p.

6. *Prerogativa Capului Statului de a acorda Dispense pentru căsătorii și Exercițiul acestei prerogative în curs de 40 de ani de Domnie (1866-1906) a Regelui Carol I.* Ediție publicată din ordinul Ministerului Justiției, București, Atelierele grafice Socec & Comp., 1906, 158 p.

7. *Lege pentru Curtea de Casațiune și de Justiție.* Publicată în Monitorul Oficial nr. 162 din legea de la 1 iulie 1905 pentru modificarea unor articole din Legea pentru înființarea Curții de Casațiune și Justiție urmată de Expunerea de motive și de rapoartele raportorilor Camerei și Senatului făcute asupra legii din 1 iulie 1905. Ediție tipărită de Ministerul Justiției și adnotată cu toate modificările aduse Legii Curții de Casațiune din 1861 prin legile posterioare, de la 1861 până la legea din 1 iulie 1905, București, Impri-meria Statului, 1906, 137 p.

8. *Colecțiunea generală a legilor României,* București, 1908 (în colaborare).

9. *Lege pentru Curtea de Casațiune și de Justiție.* Sancționată cu decretul nr. 1055 din 24 martie 1910 și publicată în Monitorul Oficial nr. 288 de la 25 martie 1910 adnotată în jurul fiecărui articol cu discuțiunile parlamentare, cu legile anterioare care au intervenit de la 1861 până la Legea din 25 martie 1910, și cu articolele corespunzătoare din Legea de organizare judecătorească, însoțită de o expunere de motive a proiectului de lege și de rapoartele membrilor Curții de Casațiune asupra proiectului și urmată de istoricul instituției Curții de Casațiune de la înființarea ei până la legea acum în vigoare, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1910, 376 p. + VI pl.

10. *Înscrierea numelui mamei naturale în actul de naștere al copilului,* București, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, 1910, 14 p. (Extras din revista „Dreptul” nr. 78 din 1910).

11. *Procurile, Adevărarea actelor și Legea timbrului,* București, Atelierele grafice Socec & Comp., 1911, 56 p.

12. *Necesitatea organizării Ministerului Justiției,* București, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, 1913, 24 p. (Extras din revista „Dreptul”, numerele 41 și 42 din 1913).

13. *Atributul puterii judecătorești în materie de extrădare,* București, Tipografia Profesională, Dimitrie C. Ionescu, 1914, 68 p.

14. *Rang, grad, precădere și vechime în ierarhia judecătorească,* București, Tipografia Gutenberg, Joseph Göbl, 1915, 20 p.

15. *Sinonimia cuvintelor Rang și Grad.* Răspunsul dat d-lui Ștefan Stătescu, procuror la Înalta Curte de Casație, la scrisoarea sa deschisă intitulată: *Despre rangul și gradul procurorilor în ordinea ierarhiei judecătorești* și publicată în „Curierul Judiciar” nr. 50 de la 30 iulie 1915 de George D. Nedelcu, secretar general al Ministerului Justiției, București, Tipografia Curții Regale, F. Göbl & Fiii, 1915, 15 p. (Publicat și în „Dreptul” nr. 55 din 1915).

16. *Imobilitatea Așezământului Curții de Casație. Noli me tangere,* București, Tipografia Agenției, I. Brănișteanu, 1918, 30 p.

17. *Mișcarea juriștilor,* în „Dreptul”, anul XLVII, nr. 16, 29 februarie 1920.

18. *Miniștri. Magistrați. Consiliul Legislativ. Publicațiuni. Pagini consacrate amintirilor din gale-ria justiției,* București, Editura „Universul”, 1937, 264 p.

Academicianul Ion Dogaru: 1 februarie 1935 – 16 martie 2018

Fondator, profesor și decan al Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova, prof. univ. dr. Ion Dogaru, eminent jurist, membru corespondent al Academiei Române încă din anul 2001, a încetat din viață în data de 16 martie 2018, la vârsta de 83 de ani, lăsând în urmă o impresionantă colecție de lucrări în domeniul dreptului civil și nu numai, rezultat al unei vaste experiențe profesionale.

Profesorul Ion Dogaru a urmat cursurile Școlii Pedagogice de Băieți (Școlii Normale) din Târgu Jiu și ale Facultății de Drept din București, obținând în anul 1969 titlul de doctor în drept – specialitatea drept civil. Și-a început cariera ca profesor suplinitor la Școala Generală din Târgu Cărbunești, județul Gorj, apoi a continuat ca judecător la Tribunalul Popular Raional din Râmnicu Vâlcea, judecător și vicepreședinte la fostul Tribunal Popular Oraș – Raion Craiova, din 1968, precum și cadru didactic la Universitatea din Craiova, devenind în 1978 profesor universitar; între anii 1991-2004 a fost decan al Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova (fiind și fondatorul acesteia), iar din anul 2004 a devenit decan de onoare al aceleiași instituții de învățământ.

Profesorul Ion Dogaru a desfășurat o bogată și susținută activitate editorială, de numele său fiind legat un impresionant număr de publicații de drept, precum: *Revista de științe juridice*, *Revista de științe socio-umane*, *Anales Apulensis*, *Buletinul notarilor publici*, *Dreptul*, *Revista română de drept al afacerilor*, *Revista română de dreptul proprietății intelectuale*, fie ca membru fondator, fie ca membru în consiliile științifice ori comitetele de redacție. A publicat, singur sau în colaborare, și a coordonat peste 70 de volume – tratate, monografii, manuale –, acoperind o mare diversitate de domenii ale științelor juridice: drept civil, dreptul comerțului internațional, teoria generală a dreptului, dreptul familiei, dreptul constituțional, filosofia dreptului ș.a. Din bogata sa operă științifică, realizată de-a lungul a 50 de ani, se remarcă: *Obligația legală de întreținere. Drept comparat* (1969), *Elemente de teoria generală a dreptului și de*

drept constituțional (1971), *Dreptul comerțului internațional* (1975 și 1977), *Principii și instituții în dreptul comerțului internațional* (1981, în colaborare), *Elementele dreptului civil* (2 vol., 1993-1994), *Drept civil român. Tratat* (3 vol., 1995-1996, în colaborare), *Elementele dreptului familiei* (2001), *Filosofia dreptului. Marile curente* (2002 și 2006), *Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale* (2003, în colaborare), *Bazele dreptului civil. Tratat* (5 vol., 2008-2010, coautor și coordonator). Acestor lucrări li se adaugă peste 90 de studii și articole apărute în publicații din țară, dar și peste hotare.

Profesorul Ion Dogaru a fost distins cu mai multe premii ale Academiei Române și ale Uniunii Juriștilor din România. Astfel, în 1987 a primit Premiul „Petre S. Aurelian” al Academiei Române pentru lucrarea *Spre o nouă ordine în comerțul internațional*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975; în anul 2003 lucrarea *Întreținerea în contextul drepturilor fundamentale*, Editura Themis, Craiova, 2001, a fost laureată cu Premiul „Nicolae Titulescu” al Academiei Române; a primit Premiul „Andrei Rădulescu” pentru lucrarea *Drept civil. Teoria generală a actelor cu titlu gratuit*, Editura All Beck, București, 2005 (prim autor și coordonator); cartea *Filosofia dreptului. Marile curente*, Editura All Beck, București, 2002, a fost laureată cu Premiul Academiei Române „Simion Bărnuțiu” pe anul 2002, precum și cu Premiul „Istrate Mircescu” al Uniunii Juriștilor din România; pentru lucrarea *Drept civil. Contracte speciale, Tratat*, Editura All Beck, București, 2004, i-a fost acordată Diplomă de onoare pentru coordonare de către Uniunea Juriștilor din România.

De asemenea, a primit titlurile de „Profesor Universitar Emerit” (1986), „Profesor de Onoare” (1995) și „Decan de Onoare” (2004) al Facultății de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității din Craiova. În anul 2001 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, în cadrul Secției de Științe economice, juridice și sociologie. La 18 martie 2002, prin Decretul nr. 185 din 11.03.2002, a fost decorat de către Președintele Republicii cu Ordinul

„Steaua României” în grad de cavalier, „pentru susținuta activitate științifică și didactică în domeniul științelor juridice, precum și pentru contribuția adusă la promovarea statului de drept în România”. În același an a primit titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Craiova, „pentru merite deosebite în planul spiritualității contemporane și pentru contribuția la îmbogățirea patrimoniului de valori culturale românești”. Academia Română i-a conferit Diploma „Meritul Academic”, iar Academia de Științe a Moldovei l-a onorat cu Medalia „Dimitrie Cantemir”.

În comunicatul Academiei de Științe Juridice din România se arată: „Fondator de școală juridică, academicianul Ion Dogaru a contribuit direct la formarea corpului profesoral al Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova și a modelat prin exemplu personal, prin numeroasele sale studii științifice în domeniul dreptului civil și al filozofiei dreptului, cercetarea juridică românească. (...)”

Vasta sa operă științifică va rămâne un exemplu de dăruire pasionată pentru analiza teoriei dreptului, precum și un model de cercetare academică.

Academicianul și profesorul Ion Dogaru va rămâne pentru juriștii români ca un Om care a avut și trăit din plin «o viață dedicată Dreptului».”

Corpul profesoral al Facultății de Drept a Universității din Craiova a anunțat cu imensă durere trecerea în neființă a celui care a fost părintele învățământului juridic superior craiovean, profesorul Ion Dogaru. „Ne-a părăsit, plecând spre Cele Înalte, Profesorul și Decanul nostru, cel care a modelat generații de juriști, cu întreaga sa energie clocotitoare, consumând pasiune și oferind dăruire nemăsurată în toate marile proiecte asumate. Exemplul vieții Profesorului Ion Dogaru rămâne viu și confirmă credința că vremea oamenilor mistuiți de încrederea în forța științei și culturii nu poate trece!”

Academia de Științe a Moldovei a postat un mesaj de condoleanțe afirmând că „Regretatul profesor Ion Dogaru a fost o prezență de mare valoare în spațiul științei, educației și culturii românești, aflat mereu în

avangarda vieții publice, o autoritate de mare prestigiu, larg recunoscută pe plan național și internațional. Cercetător științific notoriu, profesor universitar, om de știință de valoare incontestabilă, autor al unei opere științifice prodigioase, Domnia Sa a făcut parte din pleiada de savanți și oameni de știință români, care și-au adus o contribuție importantă la progresul științei și culturii și la evoluția cunoașterii în epoca contemporană.”

Îmi amintesc cu deosebită emoție cum, în urmă cu 2-3 ani, am evocat împreună, la Tg.-Jiu și la Turcinești, într-un simpozion care a avut un larg ecou în rândul gorjenilor, personalitatea profesorului și diplomatului Grigore Geamănu, fiu al acelor meleaguri. Nu se putea să nu-ți atragă atenția discursul acad. Dogaru, și el, ca și subsemnatul, având rădăcini adânci în aceste locuri, să nu te emoționeze verbul său avântat, patosul vorbirii și puterea evocatoare pe care o transmitea ascultătorilor.

Ne-am reîntâlnit de multe ori la diverse manifestări științifice, în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, la Academia Română, la ședințele nou înființatei Academii de Științe Juridice, ori la decernarea premiilor Uniunii Juriștilor din România, totdeauna academicianul Dogaru având o caldă și magistrală prezență, captând interesul și simpatia publicului.

Prin trecerea în neființă a acad. Ion Dogaru ne-am despărțit de ultimul dintre academicienii de formație exclusiv juridică din actuala Academie Română, instituție de înalt prestigiu științific, ce număra odinioară printre membrii săi numeroși slujitori ai dreptului, în anumite perioade chiar președinți ai Academiei. Absența din rândurile Academiei Române a marilor nume de juriști din generația actuală este o situație care se cere grabnic îndreptată.

Sorin POPESCU
președinte de secție
– secretar de stat –
Consiliul Legislativ

Prezentare selectivă a unor articole din revistele de drept românești*

Dreptul nr. 2/2018 – *Răspunderea juridică a funcționarilor publici și sancțiunile aplicabile: aspecte legislative, doctrinare și jurisprudențiale* – Arina Nicoleta Dragodan

Raportul dintre funcționarul public și autoritatea sau instituția publică în cadrul căreia se află funcția publică pe care acesta o ocupă se naște și se exercită pe baza actului administrativ de numire, unilateral, emis conform prevederilor legale, și nu printr-un act contractual.

De aceea, funcția publică și statutul funcționarului public au fost reglementate în dreptul public, în mod distinct de raporturile de muncă specifice dreptului privat, determinând totodată și stabilirea unui sistem sancționator specific, care să aibă în vedere caracteristicile distinctive ale modului în care este exercitată funcția publică.

În acest articol sunt analizate, dintr-o dublă perspectivă, teoretică și practică, condițiile fiecărei forme a răspunderii juridice reglementate în dreptul administrativ. Autoarea are în vedere și cumulul răspunderii disciplinare cu alte forme ale răspunderii juridice a funcționarului public pentru consecințele prejudiciabile ale faptelor sale.

De asemenea, articolul include câteva aspecte de noutate aduse de codificarea legislației privind răspunderea funcționarilor publici în Proiectul de Cod administrativ.

Dreptul nr. 3/2018 – *Finalitatea și semnificația actuală a contestației în anulare reglementate în Codul de procedură civilă* – Ioan Leș

Demersul autorului are ca scop determinarea semnificației reale a contestației în anulare în raport cu celelalte căi de atac reglementate în noul Cod de procedură civilă. În acest sens, autorul consideră, în acord deplin cu jurisprudența și doctrina actuală, că în sistemul procesual în vigoare contestația în anulare are ca obiectiv fundamental remedierea unor greșeli de ordin procedural, iar nu a unor erori de fond.

În cuprinsul acestui studiu, autorul aduce argumente suplimentare în favoarea tezei conform căreia contestația în anulare reglementată de art. 503 alin. (2) pct. 2 din noul Cod de procedură civilă nu poate avea semnificația de a viza greșelile de fond, întrucât o atare abordare nu are niciun sprijin în dispozițiile legislației în vigoare.

Autorul exprimă rezerve și în privința instituirii unei căi extraordinare de atac, de genul fostului recurs extraordinar, care să facă posibilă remedierea unor greșeli de fond. În acest sens, autorul a remarcat că tendința timpurilor moderne nu este una care să conducă la multiplicarea căilor de atac, astfel cum s-a întâmplat la noi în ultimele trei decenii, ci la raționalizarea și eficientizarea lor. Oricum, o instituire a unei noi căi de atac s-ar putea lua în discuție doar cu prilejul unei reforme substanțiale a sistemului judiciar.

Dreptul nr. 5/2018 – *Interferența între principiile constituționale ale egalității și proporționalității – semnificații juridice și implicații sociale* – Marius Andreescu, Claudia Andreescu

Egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice reprezintă o categorie fundamentală a teoriei privind democrația socială, dar și o condiție a statului de drept, fără de care democrația constituțională nu poate fi concepută. Constituția României consacră expres acest principiu. Există însă și aspecte particulare ale acestui principiu consacrate în Legea fundamentală. Egalitatea în fața legii și a autorităților publice nu poate implica ideea de standardizare, de uniformizare a tuturor cetățenilor sub semnul aceluiași regim juridic, indiferent de situația socioprofesională a acestora. Principiul constituțional al egalității presupune ca la situații egale să se aplice un tratament juridic egal. Această cerință socială și juridică implică numeroase interferențe între principiul egalității și alte principii constituționale: principiul identității și al diversității, principiul pluralismului, principiul unității și în mod deosebit principiul proporționalității.

* Lucrare realizată de Cristina Păiș, Consiliul Legislativ.

În acest studiu, folosind argumente teoretice și de jurisprudență, autorii încearcă să demonstreze că în raport cu realitatea socială contemporană, egalitatea, ca principiu constituțional, este un aspect particular al principiului proporționalității. Acesta din urmă exprimă în esență ideile de: echitate, justiție, rezonabilitate și adecvarea justă a deciziilor statale la situația de fapt și scopurile legitime propuse.

Revista română de drept privat nr. 1/2018 – *Ce sunt datele cu caracter personal?* – prof. univ. dr. Valeriu Stoica

În acest articol, autorul arată că distincția dintre noțiunea de persoană ca identitate juridică a ființei umane și celelalte accepții ale noțiunii de persoană care însumează multiplele identități nejuridice ale ființei umane este utilă pentru a înțelege mai bine noțiunea de *date cu caracter personal*.

În studiul său, autorul pleacă de la definiția dată în art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 790 din 12 decembrie 2001, cu modificările ulterioare, și anume: „datele cu caracter personal sunt orice informații referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă; o persoană identificabilă este acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în mod particular prin referire la un număr de identificare ori la unul sau la mai mulți factori specifici identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale”. Această definiție a fost preluată ca atare din art. 2 lit. a) al Directivei 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 281 din 23 noiembrie 1995. Definiția a fost reluată și adăugită în art. 4 pct. 1 din Regulamentul (UE) nr. 679 din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei nr. 95/46/CE, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 119 din 4 mai 2016, regulament care a intrat în vigoare în a 20-a zi de la data publicării în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, dar aplicarea sa de la 25 mai 2018.

Revista română de dreptul muncii nr. 1/2018 – *Descrierea abaterii disciplinare – condiție esențială de validitate a deciziei de sancționare disciplinară* – conf. univ. dr. Aurelian Gabriel Uluitu

Alături de conflictele de muncă care au ca obiect contestarea deciziilor de concediere, litigiile referitoare la sancționarea disciplinară sunt des întâlnite în activitatea specifică a instanțelor judecătorești. O parte semnificativă din cauze se soluționează în defavoarea angajatorilor, dată fiind nerespectarea de către aceștia, cu ocazia emiterii deciziilor de sancționare disciplinară, a cerințelor de formă instituite imperativ de Codul muncii.

În cadrul acestui studiu, autorul analizează, în legătură cu o componentă a conținutului deciziei de sancționare disciplinară – descrierea faptei care constituie abatere disciplinară –, o serie de probleme ce decurg din practica raporturilor de muncă, reflectarea jurisdicțională a acestora și soluțiile pe care le consideră conforme cu normele aplicabile materiei.

Revista română de dreptul muncii nr. 1/2018 – *Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raport pe 2016 privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE – Comisia Europeană Bruxelles, 18.5.2017*

În Concluzia Raportului se arată că evoluțiile recente din interiorul și din afara UE reprezintă amenințări grave la adresa drepturilor fundamentale. Comisia rămâne vigilentă și se angajează să susțină un nivel ridicat de protecție a drepturilor fundamentale în cadrul UE. Aceasta își va intensifica măsurile astfel încât să asigure compatibilitatea deplină cu Carta a tuturor propunerilor legislative și acțiunilor UE. Comisia intenționează să garanteze că toate organismele aflate sub incidența obligațiilor prevăzute în Cartă vor continua să o respecte.

Importanța sistemului de control și echilibru în societățile democratice, în special rolul esențial al instanțelor supreme și al curților constituționale în apărarea valorilor comune ale UE, nu poate fi subliniată îndeajuns; acest rol trebuie sprijinit, cu respectarea deplină a independenței sistemului judiciar. Supravegherea independentă externă (inclusiv în temeiul Convenției europene a drepturilor omului) este esențială în societățile democratice. Rolul esențial al organizațiilor societății civile în ceea ce privește reînnoirea angajamentului în favoarea democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale ar trebui să fie apreciat și menținut.

Pandectele române nr. 6/2017 – *Infracțiunea de trafic de influență. Aspecte legislative, doctrinare și jurisprudențiale* – prof. univ. dr. av. Dan Lupașcu, av. drd. Mihai Mareș

În prezenta lucrare autorii își propun să ofere o privire de ansamblu asupra incriminării traficului de influență în România, prin analizarea aspectelor teoretice relevante și a jurisprudenței naționale. Dispozițiile ce reglementează această infracțiune reprezintă un exemplu ilustrativ al politicii penale din prezent, plasate în contextul mai larg al eforturilor naționale anti-corupție, precum și al preocupării de a respecta întocmai angajamentele internaționale și europene în această materie. O atenție specială este acordată delimitării infracțiunii de trafic de influență de alte infracțiuni cu care prezintă anumite asemănări, precum și de activitățile legitime de *lobby*.

Pandectele române nr. 1/2018 – *Aplicarea teritorială a dreptului la uitare digitală (dreptul la înlăturare) în lumina cererii de decizie preliminară introdusă de Conseil d'État (Franța) la 21 august 2017 – Google Inc./CNIL [Cauza C-507/17]* – Silviu-Dorin Șchiopu

Tehnologia informației a schimbat modul în care ne raportăm la informații, întrucât orice date postate pe internet pot rămâne accesibile pe o perioadă nedeterminată. Pe de o parte, această ușurință de acces a îmbunătățit fără îndoială mediul de afaceri, dar, pe de altă parte, dreptul fundamental la viața privată al persoanelor fizice pare să fie amenințat în absența unor mecanisme juridice adecvate care să garanteze că trecutul lor nu îi va bântui *ad vitam aeternam*.

În acest articol autorul analizează domeniul de aplicare teritorială al dreptului de a fi uitat în lumina cererii de decizie preliminară introdusă de Conseil d'État (Franța) la 21 august 2017 – Google Inc./Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL). Cu toate că cetățenii UE beneficiază ca urmare a cauzei Google Spain de dreptul de a fi uitați în mediul online, deocamdată nu a fost determinată aplicarea teritorială a acestuia. Ca atare, această lucrare pune în discuție contextul cererii de pronunțare a hotărârii preliminare, precum și posibilele orientări ale hotărârii CJUE și impactul acesteia.

Pandectele române nr. 1/2018 – *Implicații ale azilului în procedura extrădării* – prof. univ. dr. av. Dan Lupașcu, av. drd. Mihai Mareș

În prezenta lucrare autorii analizează legăturile ce se pot stabili între două proceduri cu o tradiție juridică îndelungată, respectiv azilul și extrădarea. După o scurtă incursiune în istoricul instituției azilului și entităților cu atribuții în domeniu, studiul se axează pe descrierea Sistemului European Comun de Azil, construit pe fundamentele trasate de Convenția de la

Geneva din 1951 și dezvoltat pentru a răspunde necesităților actuale ale spațiului unional de libertate, securitate și justiție. Reglementarea azilului în România, conform Legii nr. 122/2006 și actelor normative conexe este expusă în corelație cu dispozițiile relevante din Legea nr. 302/2004 privind persoanele exceptate de la extrădare. Pentru a evidenția problematica nuanțată a implicațiilor azilului asupra procedurii extrădării, autorii redau exemple din jurisprudența națională recentă. Abordarea este întregită cu elemente de drept comparat, ceea ce reflectă o preocupare comună a sistemelor juridice moderne pentru a clarifica raporturile complexe dintre azil și extrădare.

Revista de drept public nr. 1/2018 – *Justiția constituțională ca putere neutră – cazul României* – prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănișor

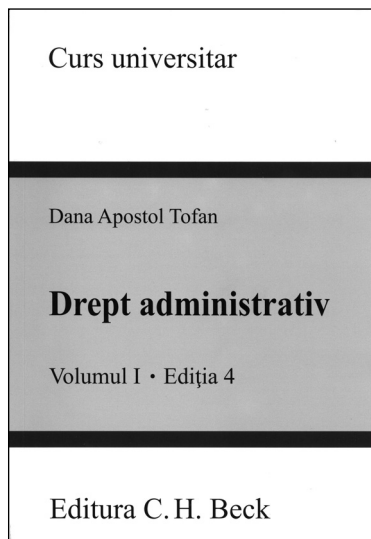
În acest articol, autorul analizează modul în care justiția constituțională a îndeplinit funcții de putere neutră în istoria constituțională a României și, revelând modul în care Legea de revizuire a Constituției României din 2003 a acordat Curții Constituționale competența de a soluționa „conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice”, precum și jurisprudența acestei Curți, concluzionează asupra necesității, eficacității și riscurilor acestui sistem.

Revista română de drept european nr. 4/2017 – *Curtea de Justiție a Uniunii Europene și protecția datelor personale ale angajaților în relațiile de muncă* – Daniel-Mihail Șandru

În articolul de față, autorul arată cum se interpretează hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în contextul dreptului român, având în vedere și aplicarea priorității a dreptului Uniunii Europene, potrivit tratatelor la care România a aderat și a art. 148 din Constituție. Pe de altă parte, problema de fond, articolul are în vedere intersecția dreptului la viață privată cu dreptul angajatorului de a monitoriza activitatea salariaților.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat decizii succesive în aceeași cauză, pe care autorul le-a denumit *Bărbulescu I* (hotărârea din 12 ianuarie 2016) și *Bărbulescu II* (hotărârea din 5 septembrie 2017). Soluțiile sunt diferite. În timp ce, în 2016, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a respins acțiunea împotriva statului român, în cea de-a doua hotărâre, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat o condamnare. Autorul analizează ambele hotărâri, efectele acestora, precum și relația cu dreptul Uniunii Europene.

APARIȚII EDITORIALE

Drept administrativ Volumul I. Ediția 4

Dana APOSTOL TOFAN
București, Editura C.H. Beck, 2018

În anul 2018, în doctrina de specialitate a apărut lucrarea intitulată *Drept administrativ. Volumul I. Ediția 4* – curs universitar, a distinsii profesor univ. dr. Dana Apostol Tofan, director al Școlii doctorale a Facultății de Drept din cadrul Universității București și cercetător științific principal I la Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

Autoarea lucrării are o vastă experiență în mediul academic prin predarea de cursuri de Drept administrativ I, Drept administrativ II și Instituții administrative europene în cadrul Facultății de Drept a Universității din București încă din anul 1995, unde a fost, pe rând, asistent universitar, lector universitar, conferențiar universitar și, în prezent, profesor universitar doctor și conducător de doctorat. Titlul de doctor în drept l-a primit în anul 1999 pentru elaborarea tezei de doctorat „Limitele puterii discreționare a administrației publice. Recursul pentru exces de putere”, sub coordonarea științifică a reputatului profesor universitar doctor Antonie Iorgovan.

Competența și experiența profesională a autoarei au determinat ca aceasta să facă parte din cadrul Grupului de lucru constituit la nivelul fostului Minister al Administrației și Internelor pentru elaborarea Proiectului Codului administrativ al României, perioadă în care a efectuat vizite de lucru la Berlin și Paris.

În acest context amintim și faptul că, în anul 1999, autoarea a fost membru în comisiile organizate pentru redactarea proiectului de lege privind contenciosul administrativ și a proiectului de lege privind stabilirea și sancționarea contravențiilor, beneficiar fiind Ministerul Justiției.

Autoarea lucrării se bucură și de o bogată experiență în redacția unor reviste de specialitate, precum redactor șef adjunct la *Analele Universității București*, seria Drept din anul 2009; secretar responsabil de redacție al revistei Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române, „Studii de drept românesc” în perioada 1988-2006; redactor șef adjunct la *Revista de drept public* a Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, serie nouă, din anul 2001, secretar general adjunct de redacție în perioada 2003-2011; membru în Colegiul de redacție al revistei *Curierul Judiciar*, serie nouă, Publicație a Editurii C.H. Beck, din ianuarie 2002.

Așa cum mărturisește autoarea în *Cuvânt-înainte* al cursului universitar de *Drept administrativ*, acesta „consacră o situație atipică datorată în primul rând unor considerente didactice. Ea succede apariției celei de-a patra ediții a celui de-al doilea volum, la sfârșitul anului trecut, publicată mai înainte, cu intenția de a oferi studenților noștri aflați în primul semestru al celui de-al doilea an de studiu universitar, o bază de documentare solidă, actualizată atât sub

aspectul evoluției doctrinei, a jurisprudenței, cât și a legislației, adusă la zi”.

Lucrarea de față se adresează în egală măsură, atât studenților, cât și teoreticienilor și practicienilor cu preocupări în domeniul dreptului public, în special al dreptului administrativ, și reprezintă rezultatul unui amplu efort de cercetare, volumul oferind reale garanții cu privire la utilitatea și finalitatea sa, prin conținutul dens în idei, reglementări și concepte riguros sistematizate.

Însăși autoarea declară în *Cuvânt-înainte*, „Asemeni celorlalte ediții anterioare, și în această nouă ediție am realizat o actualizare a doctrinei utilizate, atât prin promovarea lucrărilor mai recente, dar și a unor noi lucrări, puține ca număr, cât și prin includerea unor noi studii sau articole în materie. Totodată, am urmărit aducerea la zi a legislației și introducerea unor elemente de jurisprudență, în măsura în care acestea își dovedeau utilitatea. Și pentru că autoritățile administrației publice ce compun executivul dual, specific sistemului constituțional românesc, Președintele și Guvernul, au cunoscut evoluții interesante, în ultimii ani, din perspectiva deținătorilor demnităților publice respective, am evocat câteva aspecte semnificative.”

În cele 28 de prelegeri din cuprinsul lucrării sunt dezbătute teme interesante, precum noțiuni fundamentale pentru dreptul administrativ; relația guvernare-administrație publică; noțiunile de autoritate publică și administrație publică potrivit Constituției; obiectul, definiția și trăsăturile dreptului administrativ; codificarea dreptului administrativ și a procedurii administrative; analiza instituției Președintelui României; analiza instituției Guvernului României;

administrația centrală de specialitate; administrația publică locală; funcția publică.

Actualitatea problemelor prezentate, fundamentate pe bogate repere bibliografice inserate la sfârșitul fiecărei prelegeri, analiza detaliată a jurisprudenței Curții Constituționale, abordarea riguroasă și sistematizată a instituțiilor fundamentale, prin raportare la legislația actualizată, în vigoare la data editării cursului, ca și prezentarea unor situații punctuale din practica administrației publice a ultimilor ani recomandă această lucrare atât studenților, cât și juriștilor de toate categoriile, dar și consilierilor locali și consilierilor județeni, primarilor, prefecților, funcționarilor publici și tuturor celor implicați în fenomenul guvernării ori în cel al administrației publice.

Prin lucrarea pe care avem plăcerea să o prezentăm, autoarea a realizat o cercetare laborioasă care se remarcă atât prin fundamentul său științific, cât și prin valoroasa contribuție pe care o aduce la îmbogățirea doctrinei de specialitate, constituindu-se într-un real sprijin pentru cei care au preocupări în domeniul dreptului administrativ, din perspectivă teoretică și pragmatică.

Ne exprimăm respectul și aprecierea pentru întreaga activitate a distinsei profesor univ. dr. și îi urăm în continuare depline realizări profesionale și multă putere de muncă în nobila activitate de formare a tinerei generații în spiritul principiilor de drept și al respectului pentru norma legală.

conf. univ. dr. Benonica VASILESCU
șef sector
Consiliul Legislativ

Culegere de legislație a Uniunii Europene referitoare la cooperarea judiciară în materie civilă și comercială. Ediția 2017

Justiție și Consumatori, Comisia Europeană, 2017

Direcția Generală Justiție și Consumatori din cadrul Comisiei Europene, departament care răspunde de politica Uniunii Europene în materie de justiție, protecția consumatorilor și egalitate de gen, a publicat *Culegere de legislație a Uniunii Europene referitoare la cooperarea judiciară în materie civilă și comercială. Ediția 2017*.

Culegerea de față este structurată în nouă capitole. Primul capitol conține extrase din concluziile Președinției la Consiliul European de la Tampere, iar cel de al doilea capitol prezintă programul de măsuri destinate punerii în aplicare a principiului recunoașterii reciproce.

Capitolul 3 prezintă mai multe regulamente în materie civilă și comercială, și anume: Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială („Bruxelles I”); Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare) („Bruxelles I reformat”); Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I); Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iunie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II); Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență; Regulamentul (UE) nr. 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de

insolvență (JO L 141, 5.6.2015); Regulamentul (UE) nr. 2017/353 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 februarie 2017 de înlocuire a anexelor A și B la Regulamentul (UE) nr. 2015/848 privind procedurile de insolvență.

Capitolul 4 continuă cu regulamente din dreptul familiei și dreptul succesoral: Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 („Bruxelles Ila”); Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 al Consiliului din 20 decembrie 2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp (Roma III); Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere; Regulamentul (UE) 2016/1103 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale; Regulamentul (UE) 2016/1104 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia efectelor matrimoniale ale parteneriatelor înregistrate; Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat euro-

pean de moștenitor; Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 al Comisiei din 9 decembrie 2014 de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor.

Capitolul 5 prezintă regulamente referitoare la proceduri europene în materie civilă și comercială: Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate; Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată; Regulamentul (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă; Regulamentul (UE) nr. 655/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 mai 2014 de instituire a unei proceduri pentru ordonanța asigurătoare europeană de indisponibilizare a conturilor bancare în vederea facilitării recuperării transfrontaliere a datoriilor în materie civilă și comercială; Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2016/1823 al Comisiei din 10 octombrie 2014 de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul (UE) nr. 655/2014 al Parlamentului European și al Consiliului privind instituirea unei ordonanțe asigurătorii europene de indisponibilizare a conturilor bancare pentru facilitarea recuperării transfrontaliere a datoriilor în materie civilă și comercială.

Capitolul 6, intitulat *Cooperare judiciară în materie civilă și comercială*, conține următoarele regulamente: Regulamentul (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau

comercială („notificarea sau comunicarea actelor”) și abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului; Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială; Directiva 2003/8/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de îmbunătățire a accesului la justiție în litigiile transfrontaliere prin stabilirea unor norme minime comune privind asistența judiciară acordată în astfel de litigii.

Capitolul 7, *Documente publice*, redă Regulamentul (UE) 2016/1191 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2016 privind promovarea liberei circulații a cetățenilor prin simplificarea cerințelor de prezentare a anumitor documente oficiale în Uniunea Europeană și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012.

Capitolul 8, intitulat *Site-ul Rețelei Judiciare Europene în materie civilă și comercială*, conține Decizia Consiliului din 28 mai 2001 de creare a unei Rețele Judiciare Europene în materie civilă și comercială (2001/470/CE).

Capitolul 9, *Medierea în materie civilă și comercială*, prezintă Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială.

O colecție completă a legislației Uniunii Europene în vigoare, în limba română, constituie un instrument indispensabil care permite practicienilor din domeniul dreptului din țara noastră, să se pronunțe în cazul litigiilor transfrontaliere sau al procedurilor necontencioase. Această nouă ediție a compendiului este o astfel de colecție actualizată și ar trebui să le fie utilă tuturor acestor practicieni, precum și cetățenilor în numele și în interesul cărora acționează aceștia.

Cristina PĂIȘ
expert
Consiliul Legislativ

**Colocviul organizat de Asociația Consiliilor de Stat
și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea
Europeană și Adunarea Generală a Asociației
– 13-15 mai 2018, Haga –**

În perioada 13-15 mai 2018, la Haga, s-a reunit Consiliul de Administrație al Asociației Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană – ACA Europe, a avut loc Adunarea Generală a aceleiași asociații și s-a desfășurat colocviul cu tema „Tehnologia și dreptul”. Evenimentele au fost organizate cu profesionalism de Secretariatul General ACA Europe și de Consiliul de Stat din Olanda, care deținea, la acel moment, președinția Consiliului de Administrație și au avut ca loc principal de desfășurare Sala Cavalerilor (*Ridderzaal*), situată în Parlamentul olandez.

Au participat reprezentanți din 26 de state ale Uniunii Europene, ale căror jurisdicții supreme administrative și/sau consilii de stat au statutul de membru al ACA Europe (inclusiv din partea Consiliului Legislativ din România), dar și din Muntenegru, Serbia și Turcia, având statutul de observatori, precum și din Norvegia și Elveția, ca membri invitați. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a fost reprezentată de domnul judecător Thomas von Danwitz.

În data de 14 mai s-au desfășurat lucrările colocviului cu tema „Tehnologia și dreptul”, anticipat de un chestionar asupra utilității organizării unei manifestări științifice și a punerii în discuție a unor probleme subsumate titlului amintit, chestionar transmis instituțiilor cu statut de membru, observator și invitat al ACA Europe, completat de instituții din 29 de state (inclusiv Serbia, Turcia, Elveția și Norvegia). În urma răspunsurilor formulate, în cadrul colocviului s-a decis analizarea și dezbateră a două teme principale: (1) aplicarea dreptului și procesul decizional normativ și (2) sustenabilitatea dreptului. Ambele teme au fost explorate de o manieră aprofundată, în cadrul a trei sesiuni de prezentări și discuții, cu scopul de a identifica principalele provocări cărora trebuie să le răspundă judecătorii și legislatorii din Europa atunci când se confruntă cu noile realizări tehnologice.

Lucrările colocviului au debutat cu o introducere și o prezentare generală a temei și a actualității acesteia în ceea ce privește procesul decizional normativ și aplicarea dreptului în fiecare stat membru, susținute de vicepreședintele Consiliul de Stat olandez, domnul Piet Hein Donner. A fost subliniat, printre altele, faptul că tehnologia digitală se dezvoltă într-un ritm rapid, devenind din ce în ce mai dificil pentru guvernanți să țină pasul cu evoluția acesteia. Acest lucru este valabil, în mod special, în domeniul dreptului și al aplicării legii, unul dintre principalele motive reprezentându-l faptul că, în toate acțiunile lor, guvernanții au obligația de a respecta o serie de principii de bază și de drepturi fundamentale, cum ar fi: previzibilitatea, egalitatea de tratament, justificarea acțiunilor, dreptul la un proces echitabil și prezumția de nevinovăție.

În considerarea specificității temei, partea de deschidere a lucrărilor a fost urmată de prelegerea susținută de doamna Corien Prins, președinte al Consiliului Științific pentru Politică Guvernamentală din Olanda și profesor la disciplina *Dreptul și Tehnologia informației* la Facultatea de Drept a Universității Tilburg. În prezentarea sa, doamna Prins a menționat faptul că abordarea legală tradițională și instrumentele clasice nu sunt întotdeauna capabile să utilizeze noile tehnologii în cel mai bun mod posibil, oprindu-se și asupra problemelor generate de tehnologie în materia răspunderii civile delictuale. De asemenea, vorbitoarea a evidențiat unele avantaje ale folosirii rețelelor de socializare ca mijloc de relaționare directă între cetățeni și instituțiile abilitate în luarea deciziilor, precum și avantajele cunoașterii preferințelor utilizatorilor, identificate tot prin intermediul rețelelor de socializare, inclusiv cu scopul îmbunătățirii legislației. Evident, această afirmație a condus la dezbateri pro și contra folosirii rețelelor de socializare în procesul legislativ, la care au participat

reprezitanți ai mai multor state precum: Olanda, Spania, Italia și Republica Cehă.

În continuare, au prezentat argumentat puncte de vedere asupra legislației sustenabile sub aspect tehnologic doamna judecător Elizabeth Dunne din Irlanda și doamna judecător Nele Parrest din Estonia. Exprimându-se preocupările asupra confidențialității vizând consecințele luării de o manieră automatizată a deciziilor, a fost adus în discuție și art. 15 din *Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date*, care obligă statele UE să recunoască fiecărei persoane dreptul de a nu face obiectul unei decizii care să producă efecte juridice asupra sa ori să o afecteze în mod semnificativ și care să fie întemeiată numai pe prelucrarea automatizată a datelor destinată să evalueze anumite aspecte ale personalității sale. S-a precizat că, în Estonia, deciziile automatizate se iau numai dacă răspunsul la solicitarea persoanei interesate este favorabil, în cazul respingerii cererii, decizia urmând a fi luată de un funcționar. De asemenea, avocații și reprezentanții juridici cu studii superioare din Estonia au obligația de a comunica în manieră digitală cu instituțiile jurisdicționale, cu excepția cazului în care au un motiv întemeiat pentru a utiliza un alt format. S-a mai menționat și faptul că instituțiile jurisdicționale din Estonia sunt abilitate să transmită documente procedurale părților, utilizând datele de contact ale acestora, obținute din informațiile existente pe rețelele de socializare. Prezentările au fost urmate de discuții în cadrul cărora și-au exprimat opiniile și reprezentanții Franței, Austriei și Marii Britanii.

În privința utilizării tehnologiei în sfera procesului decizional legislativ și al aplicării legii, au fost susținute prelegeri de către domnul Timothée Paris, raportor general adjunct la Consiliul de Stat francez și de către domnul Myron-Michael Nicolatos, președintele Curții Supreme din Cipru. S-a menționat că în Franța, Consiliul național de învățământ utilizează algoritmi pentru prelucrarea datelor cu scopul de a îndruma noii studenți către universități sau instituții de învățământ, în conformitate cu profilurile, dorințele lor și capacitatea de școlarizare a fiecărei instituții. De asemenea, s-a subliniat că, în Cipru, utilizarea sistemelor de algoritmi nu poate înlocui gândirea juridică, deoarece ar însemna că un litigiu va fi soluționat în avans, fără a se ține seama de circumstanțele sale speciale și ar conduce la aplicarea unor precedente, ceea ce ar fi contrar independenței justiției și ar împiedica evoluția jurisprudenței.

În data de 15 mai 2018, sub coordonarea domnului Piet Hein Donner, s-a desfășurat Adunarea Generală a ACA Europe, fiind prezentat, de către

președinția olandeză a consiliului de administrație, raportul de activitate al asociației pe anul 2017, raport supus la vot și aprobat. Au fost abordate și aspecte referitoare la viitoarea finanțare a asociației, fiind aprobată prin vot o altă valoare a cotizației fiecărui membru, cu scopul de a se asigura acoperirea cheltuielilor ocazionate de activitățile ACA Europe.

Adunarea Generală a adoptat și o rezoluție prin care ACA Europe reafirmă angajamentul tuturor membrilor săi față de principiile fundamentale și de valorile comune ale Uniunii Europene în ceea ce privește statul de drept, astfel cum este prevăzut în tratate și în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, invitând toate instituțiile Uniunii Europene și statele membre să respecte și să apere aceste principii și valori cu toate mijloacele disponibile.

Totodată, au fost prezentate și rezultatele activității grupului de lucru constituit de ACA pentru redactarea unei propuneri referitoare la posibilul rol al asociației în ceea ce privește îmbunătățirea legislației la nivel european.

De asemenea, a fost votată componența noului consiliu de administrație, începând cu data de 15 mai 2018, președinția urmând a fi exercitată de Germania, prin domnul Klaus Rennert, președintele Curții Federale Administrative Germane, care, în discursul său inaugural, a precizat direcțiile de acțiune ale Asociației pentru următorii 2 ani. Potrivit domniei sale, activitatea ACA Europe urmează a se concretiza prin organizarea: în decembrie 2018, la Köln, a unui seminar cu tema „ReNEUAL I”; în martie 2018, la Dublin, a unui seminar având ca subiect „Procesul decizional”; în mai 2019, la Berlin, a unui seminar și a Adunării Generale; în septembrie 2019, la Brno, a unui seminar intitulat „Limitele garanțiilor judiciare”; în septembrie 2019, la Leipzig, a unui seminar cu tema „Documentarea legislativă” și în mai 2020, la Leipzig, a Adunării Generale și a colocviului „ReNEUAL II”.

În concluzie, colocviul organizat de ACA Europe, precum și lucrările Adunării Generale ale Asociației, organizate de o manieră profesionistă, desăvârșită și eficientă, de către președinția olandeză, au oferit prilejul exprimării unor opinii interesante și argumentate ale reprezentanților instituțiilor membre ale ACA Europe, precum și pentru un schimb de informații referitoare la progresele înregistrate și dificultățile întâmpinate de fiecare stat în ceea ce privește aplicarea tehnologiei în sferile procesului decizional legislativ și a aplicării legii.

dr. Evelina RISTEA
șef sector
Consiliul Legislativ

Congresul internațional al Federației Internaționale de Drept European (FIDE), Ediția XXVIII – 23-26 mai 2018, Estoril, Portugalia –

Situat pe coasta Oceanului Atlantic și în punctul cel mai vestic al Europei continentale, Estoril a fost centrul celui mai important congres de drept european, organizat de Federația Internațională de Drept European (FIDE), în perioada 23-26 mai 2018, sub înaltul patronaj al Președintelui Republicii Portugheze, Excelența Sa, dl Marcelo Rebelo de Sousa, precum și al Asociației Portugheze de Drept European (APDE).

Încă din anul 1961, FIDE reprezintă punctul de legătură între asociațiile de drept european din fiecare stat membru, din țările candidate, precum și din Norvegia și Elveția, având un rol remarcabil în dezvoltarea și conturarea cadrului juridic și cultural european, pe durata a peste 50 de ani de existență.

Unul dintre rolurile sale cele mai importante este acela de a organiza congrese bienale în domeniul dreptului european, fiind considerate cele mai importante conferințe din Europa, care reunesc personalități notabile în domeniu.

România a devenit stat membru cu drepturi depline în cadrul FIDE, în luna octombrie 2017, în urma unei selecții riguroase, pe care Societatea Română de Drept European (SRDE) a realizat-o prin respectarea și îndeplinirea unor criterii pe care se întemeiază FIDE, organizație imparțială și non-profit, înființată potrivit legii belgiene nr. 1117/64.

În urma acestei selecții și pentru a participa la acest congres, SRDE a întocmit un *Raport de țară*, în care a răspuns punctual la întrebări structurate pe trei secțiuni principale, care s-au regăsit și în cadrul lucrărilor congresului, astfel: „Secțiunea 1. Piața internă și

economia digitală”, raportor național, prof. univ. dr. Augustin Fuerea; „Secțiunea 2. Taxe, ajutor de stat și distorsionarea concurenței”, raportor național, dr. Raluca Dinu, și „Secțiunea 3. Dimensiunea externă a politicilor Uniunii Europene”, raportor național, prof. univ. dr. Ion M. Anghel.

Cel de-al XXVIII-lea Congres al FIDE a reunit peste 560 de participanți din întreaga Europă, în care cei mai importanți și renumiți specialiști din domeniul dreptului european au fost reprezentați de judecători și avocați generali ai Curții de Justiție a Uniunii Europene, oficiali din partea Tribunalului Uniunii Europene, ai Consiliului și ai Comisiei Europene, profesori din mediul academic, membri ai curților supreme naționale de justiție, precum și de avocați pledanți.

Pe parcursul celor patru zile de dezbateri și discuții intense, Curtea Europeană de Justiție a asigurat, printre altele, traducerea simultană a lucrărilor congresului în limbile engleză, franceză și germană, în scopul realizării unui schimb de idei privind dezvoltarea dreptului european și diversele provocări naționale în domeniu.

Lucrările congresului au fost structurate pe trei secțiuni importante, rezervate unor domenii de mare actualitate la nivelul dreptului Uniunii Europene, și anume: „Topic 1: *Internal Market and electronic commerce: Internet and e-commerce*”, raportor general – Peggy Valcke, profesor la Universitatea Catolică din Leuven și profesor invitat la Universitatea din Tilburg și Universitatea Bocconi din Milano, raportor instituțional – Piedade Costa de Oliveira, membru în cadrul Serviciului Juridic al Comisiei Europene; „Topic 2: *Taxation, State aid and distortions of competition*”, raportor general – Raymond Luja, profesor de drept fiscal comparat la Universitatea din Maastricht, raportori instituționali – Julia Rapp, Unitatea de Coordonare a ajutoarelor de stat din cadrul Direcției Generale *Concurență* a Comisiei Europene, și Ramona Ianus, Unitatea ajutoarelor cu finalitate regională din cadrul Direcției Generale *Concurență* a Comisiei Europene, și „Topic 3: *The external dimension of EU policies*”, raportori generali – Christine Kaddous, profesor de drept european la Universitatea din Geneva, și Nuno Piçarra, profesor de drept european la Facultatea de Drept a Universității din Lisabona, raportori instituționali – Freddy Drexler, jurist în cadrul Parlamentului European,

Director general al Serviciului Juridic, Hubert Legal, jurist în cadrul Consiliului European, Director general al Serviciului Juridic, Andres Neergaard, șeful serviciului juridic din Parlamentul European, și Alvaro De Elera, consilier în cadrul Cabinetului Secretarului General al Consiliului.

Prima zi a congresului a fost dedicată dezbaterii *Agendei* Comitetului Director, care a avut loc la Hotelul Grande Real Villa Italia din Cascais, una dintre reședințele ultimului rege al Italiei, Humberto II, și a fost însoțită de prânzul oferit de Uria & Menendez, Casa de avocatură spaniolă, căreia i s-au acordat distincțiile „Most Innovative Firm of the Year in Spain” și „Best Client Service” în anul 2018. Prezența României a fost salutăată și aplaudată de membrii Comitetului Director și a fost reprezentată oficial în cadrul *Steering Committee* de raportorul național, dr. Raluca Dinu, cenzor în cadrul SRDE și Șef sector în cadrul Secției de Drept Privat a Consiliului Legislativ.

Președintele FIDE în perioada 2016-2018, José Luís da Cruz Vilaça, președinte al APDE și judecător la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, a prezentat în cadrul recepției de bun venit de la Farul din Guia, administrat de Primăria din Cascais și de Marina portugheză, deschiderea oficială a lucrărilor congresului, menționând că este convins de importanța subiectelor alese pentru dezbateri, subiecte care continuă să marcheze evoluția dreptului european într-o Europă nouă.

Ziua de 24 mai 2018 a debutat cu ceremonia de deschidere a congresului, în care au adresat mesaje José Luís da Cruz Vilaça, președintele FIDE, Carlos Carreiras, primarul orașului Cascais, Antonio Henriques Gaspar, președintele Curții Supreme de Justiție portugheze, Koen Lenaerts, președintele Curții de Justiție a Uniunii Europene, și Antonio Costa, prim-ministrul portughez.

Un moment important l-au reprezentat studiile *Europe at the Crossroads*, cu tema „*Circles in the sand: the future of Europe post Brexit*” și „*Fundamental rights: a road sign at the Crossroads*”, supuse dezbaterii de către Catherine Barnard, profesor la Universitatea din Cambridge, și de către Michael O’Flaherty, directorul Agenției Europene pentru Drepturile Fundamentale.

Partea a doua a zilei a fost marcată de dezbateri în cadrul Grupurilor paralele de lucru, pe cele 3 secțiuni principale ale congresului.

Evenimentul care a încheiat ziua de 24 mai a fost dineul oferit participanților de oficialii din cadrul Marinei portugheze, organizat la Muzeul Marinei din Lisabona, care a fost acompaniat de muzică de

cameră și de discursul lui Carlos Moedas, comisar european pentru Cercetare, Știință și Inovare.

În cea de-a treia zi a congresului, tematica dezbaterilor din cadrul Grupurilor paralele de lucru a vizat cele trei secțiuni importante enumerate mai sus și a reflectat implicațiile juridico-instituționale ale Uniunii Europene în respectarea dreptului european, importanța evoluției conceptului de cetățenie europeană, influența jurisprudenței Curții Europene de Justiție asupra competențelor suverane ale statelor membre etc.

Prezentarea Direcției pentru Cercetare și Documentare din cadrul Curții de Justiție a Uniunii Europene referitor la administrarea site-ului acestei instituții a încheiat oficial lucrările congresului.

Evenimentul cel mai așteptat al serii de 25 mai a fost dineul de gală oferit de Casino-ul din Estoril, în colaborare cu grupul de firme Jerónimo Martins. Pe lângă delicatesele care s-au servit, cel mai impresionant moment a fost concertul de muzică fado, oferit de reprezentanții APDE, care a încântat audiența și simțurile.

Ultima zi a congresului a debutat cu discursul lui Michel Barnier, negociatorul-șef pentru pregătirea și purtarea negocierilor cu Marea Britanie, potrivit art. 50 din TUE, fiind urmat de dezbaterile „*Europe and the Brexit: before and after*”, condusă de Vassilios Skouris, fost președinte al Curții de Justiție a Uniunii Europene. În continuare, raportorii generali au evidențiat rezultatele Grupurilor paralele de lucru, care s-au reflectat în intensitatea diferitelor forme de angajamente pentru identificarea punctelor de convergență, având în vedere implicațiile juridico-instituționale ale Uniunii Europene.

Congresul s-a încheiat cu prezentarea celui de-al XXIX-lea Congres FIDE, care va avea loc la Haga, în Olanda, în anul 2020. Ultimul eveniment al zilei de 26 mai 2018 a fost marcat de discursul președintelui portughez, Excelența Sa, dl Marcelo Rebelo de Sousa, care a salutat importanța stabilității legislative, condiție pentru asigurarea echilibrului relațiilor reciproce, o veritabilă obligație pentru o colaborare continuă.

Lucrările congresului au fost publicate în trei volume, care au fost structurate pe cele trei secțiuni principale, ediția 2018, la Editura „Almedina” din Lisabona, într-o prezentare grafică de excepție, având ca redactori pe José Luís da Cruz Vilaça, Carlos Botelho Moniz, Rita Leandro Vasconcelos și Alberto Saavedra. Editura „Almedina” a asigurat și mapele congresului și certificatele de participare.

dr. Raluca DINU
șef sector
Consiliul Legislativ

Conferința internațională „Provocări contemporane în dreptul administrativ și în administrația publică” – 27 aprilie 2018, București –

Printre evenimentele științifice desfășurate recent semnalăm Conferința internațională cu tema „Provocări contemporane în dreptul administrativ și în administrația publică” organizată de Departamentul de Drept al Academiei de Studii Economice din București împreună cu Societatea de Științe Juridice și Administrative, în data de 27 aprilie 2018 în cadrul Academiei de Studii Economice din București.

Conferința s-a desfășurat pe două secțiuni. Prima secțiune s-a intitulat *Drept administrativ. Dezvoltări recente și perspective de evoluție ale dreptului administrativ la nivel național și internațional*, iar cea de-a doua secțiune s-a numit *Administrație publică. Provocări ale abordării interdisciplinare în administrația publică în secolul XXI*.

Conform programului conferinței, în deschidere au luat cuvântul prof. univ. dr. Nicolae Istudor, rectorul Academiei de Studii Economice din București; prof. univ. dr. Ioan Alexandru, profesor emerit și decan de onoare al Facultății de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative; prof. univ. dr. Mircea Dușu, director al Institutului de Cer-

cetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române; prof. univ. dr. Verginia Vedinaș, președinte al Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”; prof. univ. dr. Dana Tofan, director al Școlii doctorale de Drept, Universitatea din București; conf. univ. dr. Diana-Camelia Iancu, decan al Facultății de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative.

Conferința a fost moderată de către prof. univ. dr. Mihai Bădescu de la Departamentul de Drept din cadrul Academiei de Studii Economice din București.

Lucrările prezentate la conferință au examinat dezvoltările recente și perspectivele de evoluție ale dreptului administrativ și ale administrației publice la nivel național, european și internațional, autorii lucrărilor provenind din diferite țări, din mediul universitar și din rândul practicienilor.

Cristina PĂIȘ
expert
Consiliul Legislativ

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Articole din revistele de drept străine intrate recent în Biblioteca Consiliului Legislativ – Bibliografie adnotată* –

JOURNAL DU DROIT INTERNATIONAL

1. BISMUTH, REGIS – L'extraterritorialité du FATCA et le problème des „américains accidentels” = Extraterritorialitatea Foreign Account Tax Compliance Act și problema „americanilor din întâmplare”. În: Journal de droit international – nr. 4, 2017, p. 1197-1261.

În urma mai multor scandaluri de evaziune fiscală, Congresul american a adoptat în anul 2010 *Foreign Account Tax Compliance Act* (FATCA), o legislație extraterritorială, care impune instituțiilor financiare străine (IFE) să comunice administrației fiscale americane (IRS) informații referitoare la conturile deținute în străinătate de americani. Fiind susceptibil de a fi prohibite aceste transferuri de către drepturile naționale, Statele Unite au încheiat acorduri bilaterale (cu Franța în 2014), pentru a autoriza instituțiile financiare să colecteze și să comunice aceste date. De atunci, IFE trebuie să identifice persoanele americane, pe baza „indicii de americanitate”, care este locul nașterii în Statele Unite. Sistemul fiscal american fiind singurul la nivel mondial în care veniturile sunt impozitate pe baza naționalității, FATCA a avut ca țintă și persoanele născute „din întâmplare” în Statele Unite de părinți străini și care au altă naționalitate și rezidență fiscală decât Statele Unite. Acești „americani din întâmplare” au fost dintr-o dată confrunțați cu situații kafkiene, întrucât unele instituții financiare au refuzat clienți care prezentau indicii de americanitate, altele cereau ca aceste persoane să se conformeze obligațiilor lor legale și fiscale în ceea ce privește dreptul american sau să dovedească că nu sunt americani. Combinația dintre FATCA, impozitarea în baza cetățeniei și dreptul solului în ce privește dobândirea automată a naționalității americane au făcut din FATCA un dispozitiv cu element de extraneitate fără precedent care afectează direct și pe scară largă un număr important de persoane care nu mai au legături cu Statele Unite.

Subiect: extraterritorialitate; cetățenie americană; taxe.

2. PEROZ, HÉLÈNE – Les lois applicables au régime primaire = Legile aplicabile regimului primar. În: Journal du droit international – nr. 3, 2017, p. 813-829.

În dreptul francez, legea aplicabilă regimului primar (un set de reglementări prevăzute de Codul civil, aplicabile regimului matrimonial – n. trad.) este pusă în discuție de Regulamentul (UE) 2016/1103. Acesta din urmă prevede aplicarea legii regimului matrimonial în cazul anumitor reglementări aparținând regimului primar, ceea ce antrenează o divizare a legilor aplicabile regimului primar.

Subiect: regim matrimonial; regim primar; lege aplicabilă.

3. ROS, NATHALIE – La gouvernance des mers et des océans, entre mythes et réalités juridiques = Guvernanța mărilor și oceanelor, între mituri și realități juridice. În: Journal du droit international – nr. 3, 2017, p. 757-812.

Guvernanța mărilor și a oceanelor trimite fără îndoială la dreptul internațional al mării, convențional și cutumiar, dar și la evoluțiile sale și la strategiile geopolitice ale statelor. În timp ce în Statele Unite se pregătește o nouă negociere, se impune o formă de realism juridic, iar analiza guvernanței pare atât utilă, cât și necesară, compusă în mod esențial din norme juridice, dar receptivă la abordarea interdisciplinară și socio-participativă care caracterizează mizele maritime, precum și cu o suptă normativă ce constituie o exigență contemporană. Această logică se verifică în ceea ce privește fundul și subsolul mării prin intermediul dialecticii apropiere contra internaționalizare, dar și de evoluția adusă în apele subadiacente, navigare și exploatare economică. Navigația maritimă este de fapt confruntată cu noi provocări în ceea ce privește siguranța și securitatea maritimă, precum și dezvoltarea durabilă, iar exploatarea economică a mării impune precis o diversificare a preocupărilor legate de mediu, ceea ce ilustrează mizele actuale ale protecției biodiversității în largul mării. Tendința de apropiere a platoului continental de către statele riverane mărilor și strategia internaționalizării pozitive a subsolului mării sunt logice, întrucât favorizează activitatea economică, dar generează în același timp riscuri de mediu. În acest context global, o nouă formă de privatizare a mărilor prinde contur, situată între mituri și realități juridice.

Subiect: mare; ocean; guvernanță.

* Lucrare realizată de Lucica-Violeta Niculae și Cristina Păiș, Consiliul Legislativ.

REVUE DU DROIT PUBLIC

4. DUCHARME, THÉO – La responsabilité de l'Etat du fait des lois contraires à la Constitution: le tribunal administratif de Paris franchit le pas = Responsabilitatea statului pentru legile contrare Constituției: tribunalul administrativ din Paris depășește un obstacol. În: *Revue du droit public* – nr. 5, 2017, p. 1227-1243.

Intrarea în vigoare a verificării constituționalității legilor a dat un nou avânt reflecțiilor referitoare la existența responsabilității statului pentru emiterea de legi contrare Constituției. Suveranitatea Parlamentului a fost subminată, astfel încât norma juridică a devenit „o normă ca oricare alta”. Prin mai multe hotărâri, tribunalul administrativ din Paris a emis, pentru prima dată, principiul răspunderii statului pentru legile declarate neconstituționale. Această evoluție se înscrie într-un curent recent de banalizare a actelor adoptate de Parlament. Din acest moment, jurisdicțiile administrative nu mai pot respinge principiul acestui regim de responsabilitate. Totuși, potrivit Curții de Justiție a Uniunii Europene, reglementările interne privind responsabilitatea pentru declararea neconstituționalității unei prevederi legale nu trebuie să fie mai exigente decât cele referitoare la necunoașterea dreptului Uniunii Europene.

Subiect: constituționalitate; neconstituționalitate; Parlament.

5. ELISE, UNTERMAIER-KERLEO – „Tout ce qui n'est pas interdit est permis”: l'application du principe aux autorités publiques = „Ce nu este interzis este permis”: aplicarea acestui principiu autorităților publice. În: *Revue du droit public* – nr. 2, 2017, p. 321-340.

Răspunsul la această dilemă este în general unul pozitiv, deși centralizarea puterii normative în Franța limitează considerabil posibilitatea pentru autoritățile publice de a determina liber procedurile de urmat pentru emiterea hotărârilor care le sunt date în competență. Și doar atâta timp cât este vorba despre acoperirea unor viduri procedurale în exercitarea competențelor date expres prin textul legii. Aplicarea sporadică se poate dovedi onestă, capabilă să ducă la o evoluție a dreptului, astfel cum se întâmplă în cazul consultării administrabililor, unde inițiativele de consultare a cetățenilor au condus la adoptarea de dispoziții juridice ce permit o mai bună participare a publicului. Și cu mențiunea că în final autoritatea competentă trebuie să explice în ce măsură a ținut cont de solicitările lui.

Subiect: autoritate publică; procedură spontană; control judecătoresc.

6. PAPANAKI, IOANNA – L'obligation de motivation en droit administratif français sous l'influence du droit de l'Union européenne = Obligația de motivare în dreptul administrativ francez sub influența dreptului Uniunii Europene. În: *Revue du droit public* – nr. 5, 2017, p. 1245-1272.

Regula motivării (hotărârilor) se caracterizează prin aceea că îndeplinește mai multe funcții, acest lucru fiind subliniat atât în ordinea juridică națională, cât și în cea a Uniunii Europene. În dreptul Uniunii Europene, jurisprudența este constantă, în sensul că motivarea nu are doar o natură formală, ci îndeplinește în mod esențial două funcții: pe de-o parte, informează destinatarii despre un act, pentru ca aceștia să fie în măsură să-și exercite într-o manieră eficientă dreptul în fața instanței sau terților, statului sau resortisantului interesat, astfel încât să cunoască foarte bine activitatea instituțiilor; pe de altă parte, expunerea elementelor de fapt și de drept permit judecătorului Uniunii Europene să-și exercite controlul deplin. Pe lângă aceste funcții se mai adaugă una, care constă în prezentarea motivării ca mijloc „de autocenzură a administrației”: fiind supusă obligației de motivare, administrația este mult mai atentă cu măsurile adoptate, cu fundamentele pe care se sprijină, precum și cu adaptarea lor la speța în cauză. Dacă funcțiile date obligației de motivare în cele două sisteme juridice sunt similare, ele nu sunt totdeauna evidente, cel puțin nu în același grad și în sistemul francez. Datorită câmpului de aplicare restrictiv al obligației de motivare, aceasta nu există decât pentru câteva categorii de acte administrative, individuale și nefavorabile. Se pune întrebarea dacă exigențele referitoare la transparența, democrația sau buna administrare – toate în numele ameliorării raporturilor dintre administrație și administrați – nu ar fi mai bine servite de o regulă de motivare generalizată, precum cea consacrată în dreptul Uniunii Europene.

Subiect: motivare hotărâre administrativă; drept administrativ francez; dreptul Uniunii Europene.

REVUE INTERNATIONALE DE DROIT COMPARÉ

7. BAR, VON CHRISTIAN – Questions essentielles de droit européen des choses = Chestiuni esențiale de drept european al bunurilor. În: *Revue internationale de droit comparé* – nr. 3, 2017, p. 525-565.

Prezentul articol examinează trei chestiuni esențiale ale „dreptului european al bunurilor”. (1) Există în sistemele juridice ale statelor membre ale Uniunii Europene o înțelegere suficient de comună asupra drepturilor patrimoniale opozabile terților care permite stabilirea (indiferent sub ce formă) a unei ramuri autonome de drept privat european? (2) Care sunt obiectele acestor drepturi subiective? Sau, cu alte cuvinte, ce ne poate aduce o jurisprudență europeană comună cu privire la „bunuri”? (3) În sfârșit, care sunt criteriile după care pot fi clasificate drepturile reale subiective instituite prin sistemele juridice ale statelor membre, pentru garantarea unei viziuni unitare fără a face abstracție de specificul național?

Subiect: bunuri; drept european al bunurilor.

8. COUTANT, ARNAUD - Le moratoire sur la peine de mort aux États-Unis. La dimension fédérale en question = Moratoriul asupra pedepsei cu moartea în Statele Unite. Dimensiunea federală în chestiune. În: *Revue internationale de droit comparé* – nr. 3, 2017, p. 585-603.

Printre democrațiile occidentale, Statele Unite sunt o excepție în ceea ce privește menținerea pedepsei cu moartea, atât în teorie, cât și în practică. Pedepsa capitală este consacrată prin texte constituționale și prin decizii ale Curții Supreme. Dar această constatare nu trebuie să ascundă caracterul evolutiv la dreptului american în chestiune. De fapt, moratoriul asupra pedepsei cu moartea, intervenit în anii 1970, implică un control federal, punând în discuție regularizarea acestei practici de către Curtea Supremă. Aceasta nu înseamnă o interzicere a pedepsei cu moartea prin intermediul jurisprudenței federale. Totuși, interpretarea constituției de către judecătorii federali are ca și consecință o convergență a practicilor și a textelor, la nivel de stat.

Subiect: pedeapsa cu moartea; jurisprudența federală americană.

9. PLACE, ROMAIN – La protection de la liberté du commerce au sein de la Constitution britannique = Protecția libertății comerțului în Constituția britanică. În: *Revue internationale de droit comparé* – nr. 3, 2017, p. 567-583.

Constituția britanică se remarcă printr-o absență a formalismului și prin existența a numeroase izvoare prin care realizează o protecție efectivă a drepturilor și libertăților. În Marea Britanie, protecția libertății comerțului ilustrează nu doar relațiile dintre autoritățile publice și indivizi, ci și raportul dintre normele juridice care formează ordinea constituțională britanică. Protejată de jurisprudență (*common law*), această libertate reflectă aplicarea principiului constituțional al *Rule of law*, garantând indivizii contra atingerilor nejustificate sau iraționale ale autorităților publice. Alte caracteristici ale Constituției britanice – principiul suveranității Parlamentului, mărginit de dreptul Uniunii Europene și de dreptul internațional și controlul judiciar al caracterului rezonabil al atingerilor – fac totuși ca protecția să fie una relativă.

Subiect: Constituția britanică; libertatea comerțului.

10. TIKHOMIROV, YURI – Développement des recherches en droit comparé en Russie = Evoluția studiilor de drept comparat în Rusia. În: *Revue internationale de droit comparé* – nr. 3, 2017, p. 513-523.

Studiul evoluției dreptului comparat în Rusia și tendințele sale de dezvoltare arată până la ce punct acest proces a fost unul complex și contradictoriu. În prezent, teoria și metodele existente de aplicare a dreptului comparat permit rezolvarea problemelor printr-o soluție juridică a cooperării dintre stat și societăți în domenii diferite. Cetățenii obțin drepturi și garanții pentru realizarea intereselor lor, grație mecanismului universal de supremație a dreptului.

Subiect: drept comparat; Rusia; relația stat-întreprindere.

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT COMMERCIAL ET DE DROIT ÉCONOMIQUE

11. ABADIE, PAULINE – Le quitus = Descărcarea de gestiune. În: *Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique* – nr. 3, 2017, p. 501-525.

Bine cunoscută contabililor, asociaților de coproprietari, conducătorilor și lichidatorilor de societăți, cât și tutorilor persoanelor protejate, în unele obligații de impozit sau în unele profesii particulare, descărcarea de gestiune sau manifestarea de voință «valorând descărcarea de gestiune» are consecințe practice importante pentru actorii importanți ai contractului de mandat – mandantul și mandatarul. Și totuși, descărcarea de gestiune nu a făcut obiectul vreunui studiu teoretic aprofundat. În afara naturii sale juridice, ce reguli îi sunt aplicabile, există posibilitatea să fie însoțită de rezerve, dreptul sau obligația mandantului de a acorda descărcarea de gestiune, sau primirea descărcării tacite de gestiune și dovada existenței ei, etc., care sunt consecințele pe care le are descărcarea de gestiune în ceea ce privește dovada plății, revocarea mandatarului sau dimpotrivă, menținerea mandatului încredințat, și mai ales posibilitatea angajării unei răspunderi contractuale? Plecând de la aceste chestiuni practice, se exclude propunerea teoretică de generare a unei formule unice de descărcare de gestiune.

Subiect: descărcarea de gestiune; contract de mandat.

12. BASIRE, YANN – Les conséquences du Brexit sur la propriété intellectuelle: le cas du droit des marques = Consecințele Brexit-ului asupra proprietății intelectuale: cazul mărcilor. În: *Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique* – nr. 3, 2017, p. 553-571.

Problematika dreptului mărcilor nu va putea fi ignorată în negocierile care însoțesc modul de ieșire al Regatului Unit din Uniunea Europeană. Elementul central al drepturilor mărcilor, interesul titularilor, nu trebuie să fie ocolit în cadrul acestor negocieri. Presupunem că Brexit-ul se va dovedi o oportunitate – pentru Franța și practicienii francezi ai dreptului asupra mărcilor – care să permită dreptului francez influențarea de manieră consistentă a viitorului drept asupra mărcilor în Europa.

Subiect: marcă; dreptul mărcilor; Brexit.

13. CHAIEHLOUDJ, WALID – La lutte contre le déséquilibre dans les contrats de la propriété intellectuelle. Regards prospectifs après la réforme du droit civil des contrats = Lupta contra dezechilibrului în contractele de proprietate intelectuală. Perspective după reforma dreptului civil al contractelor. În: Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique – nr. 3, 2017, p. 527-551.

Odată cu Ordonanța nr. 2016-131 din 10 februarie 2016, dreptul francez al contractelor a suferit cea mai importantă reformă de la 1804 încoace. Contractele de proprietate intelectuală fiind în parte supuse dreptului comun, ar trebui să fie vizate direct de reforma dreptului obligațiilor. Acest studiu urmărește evitarea noilor riscuri contractuale la care deținătorii de drepturi de proprietate intelectuală ar putea fi expuși în viitor, aducând în prim-plan lupta dusă de noul cod civil împotriva dezechilibrelor contractuale. Activitatea aceasta se manifestă atât în stadiul formării contractului, cât și în cursul derulării lui.

Subiect: contract de proprietate intelectuală; dezechilibru în contract; Franța.

14. LAHER, RUDY – Mandat et confiance = Mandatul și încrederea. În: Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique – nr. 3, 2017, p. 541-563.

Un mic serviciu între prieteni devenit un mare contract de afaceri, mandatul este adesea numit un contract de încredere. Această evoluție cere luarea în considerare a consecințelor juridice ale unui sentiment. În acest mod legiuitorul și judecătorul au o viziune duală asupra încrederii în (contractul de) mandat. Sau altfel spus, mandatul este bazat pe o încredere subiectivă – afecțiune și obișnuință –, sau pe o încredere obiectivă, aceea a rațiunii economice și instituționale. Păstrând regimul general al mandatului, această diferențiere arată importanța pe care dreptul civil o acordă dimensiunii psihologice a angajamentelor în materia contractelor speciale.

Subiect: contractul de mandat; încredere.

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT EUROPÉEN

15. DUBOUT, EDOUARD – Les enjeux constitutionnels du pouvoir de substitution de l'agence Frontex = Mizele constituționale ale misiunii de substituire a Agenției Frontex. În: Revue trimestrielle de droit européen – nr. 3, 2017, p. 457-476.

Originalitatea dispozitivului de intervenție directă și autonomă la frontierele exterioare în favoarea noului organism european de pază a frontierelor dă naștere la numeroase întrebări. Pe de-o parte, capacitatea operațională care o caracterizează pare inerentă pentru domeniul de competență în cauză. Dar pe de altă parte, sensibilitatea sa politică îi imprimă un caracter care aduce o atingere importantă competenței naționale. Din această ambivalență reiese un sistem hibrid de alocare a puterii care combină atât intervenția unei instituții executive, cât și alocarea puterii autonome unei agenții. Dacă această agenție va putea servi la deschiderea unei veritabile integrări politice într-o chestiune atât de sensibilă depinde în mare parte de utilitatea ce-i va fi dată și de rezultatele produse.

Subiect: Frontex; frontiere UE; suveranitate.

16. GAZIN, FABIENNE – Peut-on mettre du „vin nouveau dans de vieilles outres”? Approche critique des activités de la nouvelle agence Frontex sous l'angle des droits fondamentaux = Abordare critică a activităților noii agenții Frontex, din punctul de vedere al drepturilor fundamentale. În: Revue trimestrielle de droit européen – nr. 3, 2017, p. 497-510.

Acțiunile de supraveghere și de control la frontierele Uniunii Europene ale agenției Frontex, mediatizată intens mai ales de la începutul „crizei migranților” – caracterizată prin drame umanitare și exilul a milioane de persoane din cauza războiului și atrocităților –, suscită numeroase reacții critice. Acestea provin de la organizațiile umanitare de ajutor a solicitanților de azil sau resortisanților țărilor terțe aflați în situații neconforme și de la instituțiile interesate dintr-un motiv sau altul de protecția drepturilor fundamentale, fie că se numesc Consiliul Europei prin intermediul Adunării Parlamentare sau a Comitetului director pentru drepturile omului sau un mediator european. Chestiunea este una foarte sensibilă pentru opinia publică europeană: cum Uniunea Europeană, care clamează sus și tare în articolul 2 al TUE că „este fondată pe respectul valorilor precum demnitatea umană, libertate, democrație, egalitate, stat de drept, ca și pe respectul drepturilor omului” poate accepta ca agenții săi, acționând în numele ei, să aducă atingere demnității umane, dreptului de azil, dreptului de nereturnare – în special în timpul salvării pe mare – și să efectueze operațiuni de returnare sau de înregistrare a cererilor de azil în *hotspots*, rămânând nepedepsiți sau aproape nepedepsiți.

Subiect: Frontex; drepturile omului; drepturi fundamentale.

17. RITLENG, DOMINIQUE – La nouvelle Frontex: évolution plutôt que révolution = Noua (agenție) Frontex: mai mult evoluție decât revoluție. În: Revue trimestrielle de droit européen – nr. 3, 2017, p. 437-456.

O agenție europeană ce succede alteia. Ca urmare a Regulamentului din 14 septembrie 2016, Agenția europeană de pază a frontierelor terestre și maritime înlocuiește Agenția europeană pentru gestionarea cooperării operaționale la frontierele exterioare ale statelor membre ale Uniunii Europene. Dacă noua Agenție păstrează denumirea comună de „Frontex”, ea este mandatată cu atribuții sporite, care reprezintă un pas înainte spre „federalizarea” gestionării frontierelor exterioare. Acesta este unul din răspunsurile pe care le-a dat Uniunea Europeană destabilizării produsă în spațiul Schengen din cauza crizei migranților.

Subiect: Frontex; frontiere; Uniunea Europeană; Schengen.

ROMANIAN JOURNAL OF COMPARATIVE LAW

18. BELOV, MARTIN – The Idea of „Europe” as a Factor in the Building of the Bulgarian Legal Identity = Ideea „Europei” ca factor în consolidarea identității juridice bulgare. În: Romanian Journal of Comparative Law = Revue Roumaine de Droit Comparé – nr. 1, 2017, p. 39-61.

Articolul oferă o analiză istorică comparativă a celor trei etape de europenizare și modernizare juridică și politică în Bulgaria. Prima etapă cuprinde perioada de la restabilirea statului bulgar între anii 1878-1879 până la includerea Bulgariei în sfera de influență sovietică în 1944. Cea de-a doua etapă acoperă regimul comunist din 1944 până în 1989. A treia etapă este una continuă și a început odată cu căderea comunismului în 1989. Trebuie menționat că a existat și o fază preliminară a modernizării și europenizării progresive a societății bulgare – reformele perioadei Tanzimat (1839-1876) în Imperiul Otoman și procesul de renaștere a Bulgariei. Totuși, aceasta constă în modernizarea și europenizarea societății bulgare abia după ce statul bulgar a apărut câteva decenii mai târziu în 1878. Modernizarea juridică este înțeleasă ca o modernizare normativă și instituțională, ca practică politică și ca discurs sociojuridic și politic. Articolul prezintă diferitele discursuri sociojuridice ale „Europei” ca unul dintre conceptele cheie de formare a modernității bulgare. O atenție deosebită este acordată analizei ideilor europene ca factori de consolidare a identității Bulgariei și, mai exact, a domeniului și durabilității impactului ideologiei normative europene și a „Europei” ca idee normativă asupra identității juridice bulgare.

Subiect: identitate juridică; modernizare juridică; reformele perioadei Tanzimat.

19. BERGAMINI, ELISABETTA – Lawyers and their Freedom of Establishment and Access to the Profession. New Perspectives and Still Existing Restrictions: the Case of Italy = Avocații și libertatea de stabilire și acces la profesie. Noi perspective și restricții încă existente: cazul Italiei. În: Romanian Journal of Comparative Law = Revue Roumaine de Droit Comparé – nr. 1, 2017, p. 100-120.

Articolul analizează cadrul juridic existent al Uniunii Europene privind serviciile juridice din punctul de vedere al libertății de stabilire și al dreptului concurenței, cu referire la cazul specific al Italiei, în special în ceea ce privește punerea în aplicare în acest stat membru a Directivei 98/5/CE de facilitare a exercitării cu caracter permanent a profesiei de avocat într-un stat membru, altul decât cel în care s-a obținut calificarea. Autoarea evaluează piața italiană a serviciilor juridice și compatibilitatea acesteia cu noile cerințe ale Comisiei Europene, luând în considerare riscul abuzului în recunoașterea calificării profesionale străine și reglementarea practicilor comune. În ultima parte, accentul se pune pe „Recomandările de reformă pentru reglementarea serviciilor profesionale” prezentate recent de Comisia Europeană și eventualele consecințe pentru profesia juridică în Italia.

Subiect: avocat; libera circulație a serviciilor; libertate de stabilire; dreptul concurenței; calificare profesională.

20. GAŁĘDEK, MICHAŁ – The Problem of Non-Adaptability of National Legal Heritage. Discussion on the Reform of Civil Law in Poland in the Course of Work of Reform Committee in 1814 = Problema non-adaptabilității patrimoniului legal național. Discuție privind reforma dreptului civil în Polonia în cadrul lucrării Comitetului de reformă din 1814. În: Romanian Journal of Comparative Law = Revue Roumaine de Droit Comparé – nr. 1, 2017, p. 7-38.

Articolul se concentrează pe problema creării unei strategii de codificare pentru Regatul Poloniei, sarcină care a fost întreprinsă de Comitetul de reformă civilă, numit de Țarul Alexandru I, ca parte a lucrărilor sale în legătură cu schimbarea situației politice în urma decesului lui Napoleon și cu înființarea unui nou organism de stat prin uniune cu Rusia. Articolul se limitează la analiza reformei dreptului civil, care a avut o importanță centrală în lucrările desfășurate. După preluarea teritoriilor poloneze în anul 1813, Țarul Alexandru I a început să pună în aplicare planul de înființare a Regatului Poloniei, care urma să înlocuiască Ducatul Varșoviei creat de Napoleon. Elitele politice poloneze trebuiau să participe la aceste lucrări. Atât elitele, cât și monarhul rus, au vrut să se separe de epoca napoleoniană, modelată în mare măsură pe soluțiile franceze aplicate de Napoleon în dreptul și sistemul politic polonez, în virtutea Constituției Ducatului Varșoviei din 1807. Ca rezultat al reformelor, dreptul privat francez – adică codul civil, codul comercial și codul de procedură civilă – a fost introdus pe teritoriile poloneze. În ceea ce privește dreptul penal, pe de altă parte, au fost menținute codurile vechi – cel prusac (în partea de nord-vest) și cel austriac (în partea de sud-est). Toate acestea urmau să fie înlocuite printr-o codificare națională bazată pe tradiția juridică poloneză din epoca de dinainte de divizare. Pentru a realiza planul de reconstrucție juridică și politică a statului, Alexandru I a emis un decret în luna mai 1814, în care a numit Comitetul menționat mai sus, alcătuit din minim 12 reprezentanți ai elitei politice și juridice poloneze. Axa dezbaterii a fost problema adaptării tradiției juridice naționale și a Republicii Polonia la standardele pe care, după părerea lor, ar fi trebuit să le atingă un stat modern din secolul al XIX-lea.

Subiect: Regatul Poloniei; drept civil; cod național; adaptabilitate; codificare.

21. GUTAN, MANUEL – The Legal Transplant and the Building of the Romanian Legal Identity in the Second Half of the 19th Century and the Beginning of the 20th Century. = Transplantul juridic și consolidarea identității juridice române în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. În: Romanian Journal of Comparative Law = Revue Roumaine de Droit Comparé – nr. 1, 2017, p. 62-99.

Acest articol încearcă să răspundă nevoii delicate de a construi o identitate juridică română în statul român modern. În consecință, autorul analizează noțiunea de identitate juridică din punct de vedere al identității [juridice] subiective/interne,

respectiv modul în care elita intelectuală românească a secolului al XIX-lea și a începutului secolului al XX-lea a înțeles identitatea juridică română. Autorul nu intenționează nici să evalueze conținutul obiectiv al acestei noțiuni, și nici să captureze o înțelegere subiectivă generală a acesteia, inclusiv a perspectivelor tuturor actorilor sociali din România. În același timp, având o abordare globală a percepției subiective a elitei românești cu privire la identitatea națională, autorul nu intenționează să ofere o imagine exhaustivă a diferitelor abordări intelectuale referitoare la problema identității juridice în România, ci este interesat doar de ideile elitei intelectuale românești cu privire la modul în care poate fi construită o identitate juridică simultan cu modernizarea sistemului de drept prin transplanturi juridice.

Subiect: transplant juridic; identitate juridică.

INTERNATIONAL & COMPARATIVE LAW QUARTERLY

22. BANDA, FAREDA; EEKELAAR, JOHN – International Conceptions of the Family = *Concepțiile internaționale despre familie.* În: *International & Comparative Law Quarterly* – nr. 4, 2017, p. 833-862.

Acest articol examinează evoluția modului în care termenii de „familie” și „viața de familie” au fost înțeleși în cadrul instrumentelor internaționale și regionale privind drepturile omului și în jurisprudența instituțiilor relevante. Autorii arată cum funcționează diferitele componente structurale considerate a constitui acești termeni atât între adulții relevanți, cât și între adulți și copii. De asemenea, arată că elementele normative importante, în special normele anti-discriminare, funcționează atât pentru a submina percepția unor structuri ca fiind „familii”, cât și pentru a le modifica pe ele însele. Aceasta ridică întrebarea în ce măsură normele drepturilor omului ar trebui văzute ca protejând unitățile familiale în sine sau pe membrii individuali care le constituie.

Subiect: drepturile omului; familie; viața de familie.

23. DOWD, REBECCA; McADAM, JANE – International Cooperation and Responsibility-Sharing to Protect Refugees: What, Why and How? = *Cooperarea internațională și împărțirea responsabilităților pentru protejarea refugiaților: ce, de ce și cum?* În: *International & Comparative Law Quarterly* – nr. 4, 2017, p. 863-892.

În timp ce țările care primesc refugiați au anumite obligații legale de a-i ajuta și de a-i proteja, obligațiile legale ale altor state de a se alătura și de a ajuta la ameliorarea acestei poveri sunt mai puțin clare. În ciuda mai multor propuneri, nu a fost încă convenit un mecanism de alocare sistematică, echitabilă și previzibilă a responsabilităților între state la nivel mondial. Summitul la nivel înalt al ONU privind abordarea mișcărilor mari ale refugiaților, desfășurat la 19 septembrie 2016, a făcut o promisiune în această privință, însă declarația de la New York care a rezultat a fost mai silențioasă decât proiectele anterioare. Acest articol încearcă să ofere o perspectivă unică asupra sensului de împărțire a responsabilității și a cooperării internaționale din perspectiva statelor individuale, examinând declarațiile pe care le-au făcut la diferite foruri ONU în ultimul deceniu. Autorii se axează pe cele două metode principale de împărțire a responsabilităților, și anume acordarea de asistență financiară și de altă natură țărilor gazdă și acceptarea refugiaților. Apoi, iau în calcul măsura în care statele percep împărțirea responsabilității ca fiind o obligație legală, spre deosebire de un angajament voluntar, și analizează acest lucru în lumina opiniei experților. În cele din urmă, autorii discută principiul responsabilităților comune, dar diferențiate, un concept elaborat din legislația internațională în materie de mediu și analizează dacă și cum se poate acesta aplica în contextul dreptului internațional al refugiaților.

Subiect: cooperare internațională; împărțire a responsabilităților; refugiați.

24. PRISLAN, VID – Domestic Explanatory Documents and Treaty Interpretation = *Documente explicative interne și interpretarea tratatelor.* În: *International & Comparative Law Quarterly* – nr. 4, 2017, p. 923-965.

Articolul descrie folosirea din ce în ce mai frecventă de către instanțele și tribunalele internaționale a unor materiale explicative interne – cum ar fi diverse declarații, rapoarte și memorandumuri explicative care, de obicei, completează aprobarea internă a tratatelor – în procesul de interpretare a tratatelor. După examinarea tipurilor de materiale care pot fi utilizate ca mijloace de interpretare în conformitate cu regulile generale privind interpretarea tratatelor (articolele 31-32 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor), articolul analizează diferitele modalități prin care materialele explicative interne au ajutat la interpretarea dispozițiilor tratatelor în practica organismelor judecătorești internaționale. Analiza se concentrează pe temejurile juridice pentru care aceste materiale au fost admise în procesul de interpretare a tratatelor, motivele pentru care organismul judecătoresc a recurs la ele, precum și circumstanțele în care aceste documente au fost invocate de părțile aflate în litigiu. Articolul descrie în continuare anumite avantaje și dezavantaje care decurg din utilizarea materialelor explicative interne în procesul de interpretare a tratatelor.

Subiect: Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor; interpretarea tratatelor; materiale explicative interne.

25. RAMSDEN, MICHAEL; HAMILTON, TOMAS – Uniting against Impunity: the UN General Assembly as a Catalyst for Action at the ICC = *Unire împotriva impunității: Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite ca un catalizator de acțiune la Curtea Penală Internațională.* În: *International & Comparative Law Quarterly* – nr. 4, 2017, p. 893-922.

Acest articol evaluează rolul Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite și al organelor sale subsidiare care acționează ca un catalizator de acțiune la Curtea Penală Internațională. Competența Consiliului de Securitate al ONU de a sesiza Curtea Penală Internațională a fost din ce în ce mai contestată în ultimii ani, din cauza percepției abuzive a veto-ului de către membrii

permanenți și a eșecurilor generale în aplicarea dreptului penal internațional. Între timp, Adunarea Generală a ONU și organele sale subsidiare au exercitat o presiune semnificativă asupra Consiliului de Securitate al ONU prin crearea de comisii de anchetă și rezoluții specifice fiecărei țări. Autorii arată că există posibilitatea ca Adunarea Generală să se angajeze în dialog cu Curtea Penală Internațională prin rezoluții „cvasi-judiciare”, în coordonarea răspunsurilor colective la un stat recalcitrant și la criminalii individuali, precum și prin posibila asumare a unei puteri de sesizare. Această analiză relevă faptul că Adunarea Generală a ONU a devenit din ce în ce mai activă în justiția internațională și deține potențialul pentru un rol sporit în rezolvarea eșecurilor paradigmei actuale a Consiliului de Securitate al ONU, care guvernează relațiile dintre ONU și Curtea Penală Internațională, ajutând astfel statele în „unire împotriva impunității”.

Subiect: drept penal internațional; impunitate; Curtea Penală Internațională; Adunarea Generală a ONU; Consiliul de Securitate al ONU.

26. ROWAN, SOLÈNE – The New French Law of Contract = *Noua lege franceză a contractului.*
În: *International & Comparative Law Quarterly* – nr. 4, 2017, p. 805-832.

Articolul analizează recenta reformă a legii contractului în Franța. Secțiunea din Codul civil referitoare la legea contractului a fost modificată și restructurată în ansamblul său și a intrat în vigoare la 1 octombrie 2016. Articolul analizează principalele sale inovații și le compară cu principiile corespondente ale dreptului englez și ale unor instrumente internaționale în materie de drept al contractelor, în special principiile UNIDROIT și principiile dreptului european al contractelor. Articolul analizează, de asemenea, dacă noile prevederi își ating obiectivul declarat de a face legea franceză a contractului mai accesibilă, mai previzibilă, mai influentă în străinătate și atractivă din punct de vedere comercial.

Subiect: Codul civil; legea contractelor; Franța.

27. SICILIANOS, LINOS-ALEXANDER – The European Court of Human Rights Facing the Security Council: towards Systemic Harmonization = *Curtea Europeană a Drepturilor Omului se confruntă cu Consiliul de Securitate: către o armonizare sistemică.*
În: *International & Comparative Law Quarterly* – nr. 4, 2017, p. 783-804.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) este în curs de perfecționare a instrumentelor conceptuale pentru determinarea responsabilității statelor părți la CEDO, care acționează în executarea unei rezoluții a Consiliului de Securitate. În cazul aplicării rezoluțiilor care implică folosirea forței, jurisprudența recentă a Curții a arătat o trecere spre acceptarea sistematică a domeniului extraterritorial al CEDO. Cu privire la faptul dacă comportamentul în cauză ar trebui să fie atribuit statelor părți sau ONU, Curtea face acum o distincție clară între operațiunile autorizate de Consiliul de Securitate și operațiunile de menținere a păcii ale ONU. Punerea în aplicare a sancțiunilor economice ale ONU va fi abordată în mod diferit în funcție de calitatea statului, aceea de a fi sau de a nu fi membru al UE. Criteriul de „protecție echivalentă” este aplicabil numai în scenariul anterior. Și, în orice caz, trebuie să fie aplicat cu precauție de la caz la caz. În ceea ce privește aplicarea sancțiunilor economice de către statele care nu sunt membre ale UE, Curtea tinde să interpreteze rezoluțiile Consiliului de Securitate într-o manieră compatibilă cu obligațiile care decurg din CEDO. În general, abordarea Curții este orientată spre o armonizare sistemică, mai degrabă decât spre un conflict normativ.

Subiect: Curtea Europeană a Drepturilor Omului; Consiliul de Securitate; sancțiune economică; armonizare sistemică.

INTERNATIONAL JOURNAL OF CONSTITUTIONAL LAW

28. DUXBURY, NEIL – Judicial Disapproval as a Constitutional Technique = *Dezaprobararea judiciară ca tehnică constituțională.*
În: *International Journal of Constitutional Law* – nr. 3, 2017, p. 649-670.

În acest articol, autorul examinează dezaprobararea judiciară ca o formă de revizuire fără caracter obligatoriu a constituționalității legislației. Dezaprobararea judiciară este un exemplu reprezentativ pentru „declarația de incompatibilitate” – un concept despre care se crede că a apărut prima dată în Marea Britanie în anii 1990. Autorul demonstrează că, de fapt, conceptul are o istorie considerabil mai lungă. În anii 1940, conceptul a fost anticipat și susținut în Marea Britanie de David Maxwell Fyfe – care a avut o contribuție semnificativă la elaborarea Convenției Europene a Drepturilor Omului, și de către Hersch Lauterpacht în lucrarea sa privind încorporarea unei legi internaționale a drepturilor în sistemele juridice naționale. De asemenea, gânditorii constituționali americani din perioada revoluționară au analizat și au dat crezare unor variante ale conceptului. După ce examinează istoria dezaprobarii judiciare ca tehnică constituțională, autorul oferă câteva observații cu privire la diferențele dintre dezaprobararea judiciară și revizuirea judiciară în stilul lui Marbury [*Marbury v. Madison* (1803)]. Articolul se încheie cu o scurtă explicație cu privire la motivul pentru care este probabil să persiste dezaprobararea judiciară ca formă de revizuire a drepturilor în Regatul Unit, oricare ar fi soarta Legii drepturilor omului din 1998.

Subiect: dezaprobarare judiciară; revizuire judiciară; declarație de incompatibilitate.

29. PETERS, ANNE – The Refinement of International Law: from Fragmentation to Regime Interaction and Politicization = *Perfecționarea dreptului internațional: de la fragmentare la interacțiune de regim și politicizare.*
În: *International Journal of Constitutional Law* – nr. 3, 2017, p. 671-704.

Articolul se concentrează pe contribuția pozitivă a noilor tehnici pe care instanțele, tribunalele și alți actori le-au dezvoltat pentru a coordona diferitele sub-domenii ale dreptului internațional. Dacă acestea sunt însoțite de o politicizare adecvată a

dreptului internațional și a guvernării, sunt capabile să consolideze atât eficacitatea, cât și legitimitatea dreptului internațional. În mod ironic, „armonizarea” și „integrarea” în cadrul dreptului internațional ar putea fi, de asemenea, conceptualizate ca o formă de constituționalizare procedurală.

Subiect: drept internațional, fragmentare, politizare.

EUROPEAN CONSTITUTIONAL LAW REVIEW

30. BARTOLE, SERGIO – Comparative Constitutional Law – an Indispensable Tool for the Creation of Transnational Law = Dreptul constituțional comparat – un instrument indispensabil pentru crearea unui drept internațional. În: *European Constitutional Law Review* – nr. 4, 2017, p. 601-610.

O atenție sporită este acordată studiului dreptului constituțional comparat, datorită dezvoltării dreptului constituțional internațional, precum și importanței valorii juridice a identităților constituționale naționale. De altfel, monitorizarea internațională a sistemelor constituționale naționale reflectă și, în același timp, contribuie la evoluția discuției culturale și politice despre acest subiect. Autorul oferă o comparație analitică între opiniile lui A. von Bogdandy și M. Tushnet în ceea ce privește importanța studiului dreptului constituțional comparat.

Subiect: drept constituțional internațional.

31. DACIAN, DRAGOȘ; NEAMȚU, BOGDANA – Freedom of Information in the EU in the Midst of Legal Rules, Jurisprudence and Ombudsprudence: the European Ombudsman as Developer of Norms of Good Administration = Accesul liber la informații în Uniunea Europeană în contextul normelor juridice, jurisprudenței și deciziilor instituției Ombudsmanul European: Ombudsmanul European ca dezvoltător de norme de bună administrare. În: *European Constitutional Law Review* – nr. 4, 2017, p. 641-672.

În Uniunea Europeană, accesul liber la informații este reglementat prin Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei. În acest articol, autorii analizează rolul Ombudsmanului European în domeniul accesului liber la documente, punând accent pe normele și principiile de bună administrare care stau la baza deciziilor instituției Ombudsmanul European în acest domeniu. Astfel, metoda de cercetare folosită a fost analiza de conținut a peste 600 de decizii și 18 investigații proprii ale instituției pentru perioada 2010-2017.

Subiect: Ombudsmanul European; Regulamentul nr. 1049/2001; Codul European al Bunei Conduite Administrative; acces liber la informații.

32. SCHIEK, DAGMAR – Towards More Resilience for a Social EU – the Constitutionally Conditioned Internal Market = Către o mai mare rezistență pentru o Uniune Europeană socială – piața internă condiționată constituțional. În: *European Constitutional Law Review* – nr. 4, 2017, p. 611-640.

Acest articol face parte dintr-un proiect academic juridic-constituțional mai amplu, care vizează modalități de eliminare a decalajului dintre angajamentele normative ale Uniunii Europene cu privire la justiția socioeconomică și mecanismele proiectului de integrare. Articolul se concentrează pe schimbările necesare în jurisprudența CJUE în cazul în care Uniunea Europeană reușește să realizeze o dimensiune de „Europă socială” la nivelul Uniunii Europene, ca element intrinsec al pieței sale interne. Autorul susține că după Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, piața internă a Uniunii Europene este condiționată constituțional atât de drepturile sociale, cât și de drepturile economice garantate în Cartă. Conceptul de condiționare constituțională este apoi aplicat pentru a elabora un răspuns la dilemele de legitimitate apărute în cauze precum *Laval*, *Viking* și *AGET Iraklis*.

Subiect: Uniunea Europeană; Uniunea Europeană socială; Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Consiliul Legislativ – București, Palatul Parlamentului, Corp B1
Calea 13 Septembrie, nr. 1-3, sector 5, cod poștal 050711
Tel: 021.313.66.08; fax: 021.414.20.61; website: www.clr.ro

Colegiul științific: **Dragoș Iliescu**, Președintele Consiliului Legislativ

Sorin Popescu, Președintele Secției de evidență oficială a legislației și documentare,
locțiitorul Președintelui Consiliului Legislativ

Benonica Vasilescu, Președintele *ad-interim* al Secției de drept public

Liviu Marian Vîtcă, Președintele *ad-interim* al Secției de drept privat

Cristian Kevorchian, Șeful *ad-interim* al Departamentului de informatică legislativă

Eduard Călinoiu, consilier, Departamentul pentru armonizarea legislației cu reglementările
Uniunii Europene

Colegiul de redacție: **Sorin Popescu** (coordonator)

Lucica-Violeta Niculae

Mirela Paven

Cristina Păiș

Tipografia „Monitorul Oficial” R.A., str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București

Punctele de vedere exprimate în această publicație reprezintă doar opiniile personale ale autorilor.